

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Tractatus V. de Identitate Perfectionum diuinarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

similitudine: quia omnia, quia non totū quod sunt, vñ sunt verē vñ non sunt, & vnitatis nomen similitudine et amū mutuantur, non proprietate: diuina autē natura, cuius est vñ esse, & simplex esse totum q; est verē vñ esse est: & ideo recte nō salū monas, sed emas quoq; appellari debuit, quia vnitatis eius in vere eiusdem, atq; indiuise substantia semper simplicitate sufficit. Itaq; magis est id, quod est, res simplex, quam composita: quia simplex est totum suum esse: nihil enim in ea est, quod non sit ipsa: composita vero non est totum, quod est, imo singulæ eius partes non sunt idem, quod ipsa: atque adeo, cum Deus sit idem, quod ipse per se st̄illissimo modo, quo esse aliquid potest, necessarium est, vt sit simplicissimum: & excedat omnem modum simplicitatis reperatum in creaturis.

VIII. Ad primum respondetur non quamvis distinctionem arguere compositionem passiuam: sed eam, quæ intercedit inter plura concurrentia ad consilandum vnam entitatem: & consequenter solam hanc, si sit maior, arguere maiorem compositionem, ac distantiam à simplicitate. At pluralitas personarum diuinarum non componit vllam entitatem vnam: in diuinis enim non est alia vnitatis communis tribus: quam vnitatis essentia: hæc autem non componitur ex personis, quæ ratione eius sunt vnum secundum essentiam: ideoque eiusmodi pluralitas, ac distinctione non inducit vllam compositionem: & propterea, quamvis sit maior quam distinctione reperita inter prædicta substantia Michaelis, non proinde arguit maiorem componibilitatem, & distantiam à simplicitate. Ad secundum respondeo solam distinctionem rationis virtualem non repugnare simplicitati diuinæ: imo magis illam commendat, quatenus indicat infinitas perfectiones in creaturis multiplici distinctione compositas conuenire in Deo in vñ simplicem, & indiuisam entitatem: Quin vero nulla est creatura, quæ in ipsa distinctione rationis non inuolat aliquam imperfectionem, vt patet in ipsa existentia in argumento adducta: hæc enim, vt est actū in hoc momento cum aptitudine, ac indifferentiad permanendum in sequenti tempore, est cōposita saltem Metaphysice ex actū, & potentia. Ad tertium dicendum est, licet aliquæ creaturæ careant omni compositione reali intrinseca, omnes tamen habere compositionem ex actū, & potentia, & alijs similibus, quæ in Deum minime cadunt. Deinde vero omnes esse componibilis alteri vera, & reali compositione propter imperfectionem, ac

imitationem propriæ entitatis intrinseca: Deus autem, tametsi in ratione suppositi venire possit in compositionem compositi ineffabilis, ea tamen non est proprie compositionis, nec supponit imperfectionem in Deo, nec vlo modo repugnat eius omnimodæ simplicitati.

TRACTATVS QVINTVS, DE IDENTI- TATE PERFECTIONVM diuinarum.

Dentitatem esse quandam essen-
tia vnitatē docuit Philosophus
lib. 5. Met. c. 9. tex. 16. quod non
est intelligendum formaliter,
quasi identitas sit priuatio, sive indiuisio,
sed materialiter quoniam in vnitate fundatur: & ideo lib. 10. tex. 10. ait idem Arist.
idem, simile & æquale pertinere ad vnum:
ad multitudinem vero diuersum, dissimili-
le, & inæquale. Ex quibus constat idem,
atque diuersum opponi suo modo secun-
dum indiuisionem, ac diuisionem: quæ-
cumq; enim idem sunt, quatenus talia, sub-
eunt indiuisionem sub aliqua ratione, qua
conuenient: diuersa vero diuisionem: & i-
deo post tractatum de vnitate, & simplici-
tate diuina, quæ in negatione consistunt,
sequitur, vt dicam de identitate, ac diuer-
sitate perfectionum diuinarum, quæ sunt
respectus fundati in vnitate, vel multitudi-
ne, & quamvis diuersa à multis dicantur so-
lum ea, quæ seipsis primo distinguuntur,
quoniam conuenient in ratione aliqua vniuo-
ca, tamen diuersum, quatenus est opposi-
tum eiusdem, vt docet Arist. cap. 9. cit. su-
mi debet latius, vt comprehendit etiam ea,
quæ proprie differunt: nam Alexander, &
Bucephalus proprie differunt, & tamen
quatenus non sunt eiusdem speciei, dicun-
tur etiam diuersi secundum speciem. Ve-
rum causa vitandæ equiuocationis omit-
tam nomen diuersitatis, & utrū nomine
distinctionis, quo Theologi communiter
vtuntur. Quoniam vero magna est inter
Theologos controuersia de natura distinc-
tionis, & de varijs generibus illius, præ-
mittendum breuiter est quid sit iden-
titas, quid distinctione, & quorū
vtriusq; modi.
(. . .)

Quid, & quotuplex sit identitas,
ac distinctio.

C A P V T I.

I.

Aristot.

Henricus.
Bassol.
Mayron.

Aristot.

Identitas, ut paulo ante perstrinx, aut sumitur materialiter, aut formaliter: sumpta formaliter est relatio inter extrema conuenientia sub ratione aliqua essentia: ideo enim Philosophus lib. 5. Metaphys. cap. 15. t. 20. idem numerat inter relata & ait, *eadem esse quorum substantia vna*: quia sicut similitudo est conuenientia in qualitate, ita identitas in substantia, hoc est essentia. Materialiter vero est unitas, sive indivisio in ratione substantiae, sive essentiae, quoniam identitas sumpta relative habet pro fundamento, sive ratione fundandi modum aliquum unitatis, ut docet Henricus in summ. art. 51. quæstio. 1. ad 1. principale. Bassol. in 1. d. 22. quæstio. 4. art. 2. §. 1. & Mayronius d. 8. quæstion. 7. artic. 2. prima parte articuli: ob hoc enim Philosophus vbi proxime ait *eadem esse, quorum substantia vna*. Si vero sumatur pro indivisione ipsa, tunc est modus unitatis, ut constat ex eo, quod ait Philosophus eodem libro cap. 9. text. 16. *identitas unitas quadam essentia est*. Consistit autem in indivisione plurium vel eiusdem sub aliqua ratione, ut enim ait Aristoteles loco citato, possumus uti vno, ut pluribus, cum aliquid idem sibi esse dicimus. Identitas hoc modo sumpta est negatio divisionis duorum extremorum ab invicem sub vna aliqua ratione: quo modo homo, & equus sunt idem genere, quoniam animal est quidem diuisum in eis specifico, non tamen generice. Eius modos, seu species tradit Philosophus vbi proxime: nam quædam sunt idem secundum accidens, nempe ea, quorum unum non est de ratione alterius, sed alterum accidit alteri, aut utrumque unito: quia ratione Socrates, & Philosophus sunt idem per accidens, quoniam Philosophus accidit Socrati: item album, ac dulce, quoniam utrumque accidit lacti. Alia sunt idem per se, nempe quæ habent indivisionem in aliqua ratione per se, ut homo & equus idem genere, Socrates & Plato idem species, Socrates idem numero secum ipse: identitatem per se diuidit Philosophus in tria membra: asia namque sunt eadem, quia constant eadem specie materia, alia eadem numero: alia, quorum substantia vna: quo ultimo membro complecti voluit omnem alium modum identitatis distinctum ab his duobus: quæcumque enim conueniunt in vna

ratione intrinseca substantiali, licet careant materia, sunt idem inter se, ut substantiae separatae in ratione essentiae, Gabriel secum ipse in propria, individuaque natura.

Diversitas autem, sive distinctio est identitati opposita, ut ait Philosophus t. 16. citat. *diversum dicitur opposite ad id, quod idem dicitur*, ac proinde vel sumitur formaliter pro relatione fundata super divisionem, & separationem duorum extre-
rum, ut suavit Henricus, citat, & Mayron. in 1. d. 8. quæstion. 1. artic. 1. vel fundamenta-
liter, & est diuisio plurium per diversas ra-
tiones, vel formas entitatis, aut negati-
vas: diuisio enim separata, ac distinguenda,
quibus conuenientia ut unum non sit alte-
rum sub eo nomine, ac ratione, quibus di-
stinguitur: hoc modo Socrates, & Buce-
phalus distinguitur specie, quia neuter est
idem specie animal cum altero. Hæc vero
diuisio non est realis, sed simili ei, quæ re-
peritur in multitudine: diversitas enim ad
multitudinem spectat, ut identitas ipsi op-
posita ad unitatem, ut ait Philosophus lib. 4. Met. t. 4. diuisio vero ad multitudinem
pertinens negatione continetur, quatenus
scilicet datur hoc, & hoc, quorum neutrum
est aliud, & ita distinctio necessario suppo-
nit hoc, cui inest negatio alterius: vnde
sumpta est regula, qua vtritur D. Tho. in 1. s. Thom.
d. 5. q. 1. ar. 1. ad 1. & d. 34. q. 1. ar. ad 2. & alij
Doctores, nimirum, quamvis distinctionem
sufficiat ad affirmationem & negationem,
necessario enim includit utramque: datur
enim extreum distinctionis, quod est ip-
sum: & ideo potest de se vere affirmari,
& non est aliud, & consequenter potest de
illo negari. Diversitatem sive distinctionem
identitati oppositam similiiter, acili-
lam diuidit Philosophus loco cit. his ver-
bis: *sunt enim diversa, quorum sunt species plu-
res, aut materia, aut substantia: nomine vero
substantiae essentiam, sive rationem essentiae
intelligit, ut patet ex cap. 6. eiusdem
libri, vbi fere similes divisiones tradit
unitatis, ac multitudinis: & inter genera
unitatis ultimo loco retulit unum ratione, &
in fine exponens multitudinem illi oppo-
sitam, dixit quædam dici multa, eo quod
rationes quod quid erat esse dicentes plu-
res sunt: ex quo patet distinctionem, quam
aliqui essentiam vocant, non abhorre à
modo loquendi peripatetico.*

Verum Theologi propter perfectiones
diuinas, & ineffabile mysterium Trinitatis
non contenti his distinctionibus alias diui-
siones distinctionis tradiderunt: in primis
autem diuidunt distinctionem in reali, &
ratio-

II.

Henricus.
Mayron.

Aristoteles.

Aristot.

III.

rationis, q̄ est sere cōmuniſ ſentētia Theologorū. In p̄ſenti trāctatu ſolū agēdum erit de diſtinctiōne ex natura rei, & iden- titate illi oppoſita; eſt vero identitas indi- uisio a ctualis ſub ratione aliquia poſitiua, diuerſitas autem, ſive diſtinctio conſiſtit in diuīſione a ctuali entitatis vniu ab alte- ra, ita vt ante omnē a ctum mentis vna non ſit altera. Verum, quemadmodū eſt mu- plix identitas, ita & diſtinctio: ſunt enim eadem, vel diſtincta ſubiecto, genere, ſpe- cie, & numero, qui modi diſtinctiōneſ ſunt maniſciti, in rebus per ſe e x iſt e n t i b u s, fa- cile enim diognosetur diſtinctio plantæ ab animali, hominis ab equo, Petri à Paulo: at quando ſunt res neceſſario connexæ in eadem ſubiecta indiuidua, ita vt natura- liter ſeparari nequeant diſſicillimum eſt internoscere ſint ne a ctu diſtinctæ ex na- tura rei, nec ne, vt conſtat in potentij animæ interſe, & cum anima ipſa comparatiſ, de quorum diſtinctiōne, vel identitate re- alis eſt problema Philoſophicum. Et quoniam hec p̄mitto ad diſcernendam iden- titatē, aut diſtinctiōneſ perfectionum diuinarum, que inter ſe, & cum eſtentia diuina inſeparabiliter cohāreant, opus erit trādere veram, ac propria ratione diſtinctiōne ex natura rei, quam alij commu- niter realem vocant. Non euro autem de relatione ipſa diſtinctiōne, vtrum ſit rea- lis an non, quam respiciens Mayron. in 1. d. 8. qu. 2. & Baffol. d. 22. quæſt. 4. art. 2. §. 1. aiunt diuina attributa, quamuis non habe- ant identitatē formalem, non tamen eſſe diſtincta, quia non habent relationem diſtinctiōneſ realem. Verum Doctores communiter non curant de relatione, ſed de fundamento ipſius, & ex illo diſtinctiōne ſtingui realiter, ſi à parte rei ante omnē a ctum intellectus eſt diuīſum ab altero ex- tremo diſtinctiōneſ: qua ratione Deus diſtinguitur realiter ab Angelo, nec habet relationem diſtinctiōneſ realem, verum quidem eſt extrema ſint capacia relationis realis, eam ſemper interuenire, quoties realiter diſtinguuntur vt docet Mayronius in 1. d. 8. qu. 1. art. 1. ad finem, & qu. 2. & alij, ſed ad quæſtioneſ Metaphyſicam, vel Theologicam id parum refert.

Traduntur autem ab Authoribus non- nulla ſigna, ad diſcernendam diſtinctiōneſ realem ab ea, que eſt per ſolum intel- lectum: prium, ac p̄cipuum eſt, cum vtrumque diſtinctiōne extreum poſt diuīſum ab alio exiſtere, ita vt vtrumque ſeparatum ab alio cohāreant, quod ſumitur ex Bernardo, ferm. 80. in Cant. & vſurpatur communiter à Theologis. Et ratione patet

quoniam nihil a ſe ipſo diuīſum eſſe poſteſt, ratio enim vniu, quod eſt paſſio entis, in indiuiſione conſiſtit: & ideo omne eſt indiuiſum a ſe, non ſolum quia habet neceſſario annexam priuationem negationis ſui ipſius, verū etiam quia re ipſa diſiungit ne- quit, ita vt ſint duæ entitatis ſeorsim ſup̄t̄ cum mutua negatione ſui, hoc enim modo intelligendum eſt ſignum traditum: nam ſi quoniam eadem per miraculum eadem res ſimul ſit in duobus locis, non eſt indicium diſtinctiōneſ realis, quoniam eadem in vno loco erit idem ſibi ipſi exiſtenti in altero: non e- ni, per diſtantiam localem impeditur iden- titas. At ſignum intelligitur, quando in- teruenit aliqua diſtinctio, & res ſub ea di- ſtinctiōne exiſtit ſeorsim, ita vt ratio for- malis, ſecundum quam eſt diſtinctio, non ſit v trobiq;. Debet etiam intelligi de rebus ſecundum exiſtentiam ſingularem, quam habent a ctu in rerum natura: namq; ſecun- dum rationes cōmunes non repugnat idem eſſe ſeorsim in pluribus a ctu diſiungit, ſi- cuti ratio animalis eſt in Alexandro, & Bu- cephalo, quod non eſt ſignum diſtinctiōneſ a ctualis rationis genericae p̄cisi e ſum- ptæ: eſt autem, ſi animal ſecundum enti- tam ſingularem, quam habet in A lexan- dro, poſſet ab eo ſeorsim exiſtere, & vice veria Alexander ſine ſingulare illa entitate animalis. Alterum ſignum huic affine ſum- ptum ex Arift. lib. 7. Topic. cap. 1. loco 15. & Auguſtin. libr. 6. de Trinitate capit. 6. eſt, ſi extrema, quamuis re ipſa nequeant ſimul eſſe diſtincta, tamen ita ſe habent, vt alterutrum poſſit manere deſinente altero, aut incipere illo non incipiente, ſunt diſtincta ex natura rei, quod aliqui recentiores extendunt etiam, quando vel vnum tantum poſſit conſeruari abſque altero. Quod non probant aliter, quam rationibus iſdem, quibus p̄cedens ſignum oſtendi ſolet.

Vt autem incipiam ab hoc poſteriori ſigno, id vero quoad vltimam eius partem non videtur verum absolute, & ſine diſtinctiōne, vt proponitur: ex eo enim ſe- quitur in diuīſis a ctibus liberis eſſe duas entitatis rei poſta diſtinctas, quod nemo Theologus admiferit, vt ſuo loco patebit, con- ſequentia probatur, quoniam a ctus liberi Dei includunt entitatē eſſentia diuīſa, & a ctuum neceſſariorum: & ſecundum ſuam rationeſ conſiderati poterant non eſſe exiſtente diuīſa eſſentia, & a ctibus ne- ceſſarijs, nec ſatiſfit dicendo, poſtquam ſe- mel ſunt, non poſſe non eſſe, quoniam hoc non puenit ex idētate, aut neceſſaria con- nectione cū eſſentia, ſed ex immutabilitate diuīſa:

Aristoteles.
Auguſtin.

V.

diuina: & si consideretur essentia in eo priore, quo Deus concipitur liber ad volendū hoc, vel illud, non habet rationem formam actus liberi, & potest ipso carere, vt de facto caret plurimis, quos potuit habere: ergo voluntas diuina ita se habet ad suos aētus, vt ipsa necessario sit, huc illi futuri sint, sive non: atque adeo admittit separationem ab illis non mutuam, hoc est existentiam sine illis, & consequenter, si ultima pars signi est vera, distinguitur ab illis ex natura rei. Quapropter adhibenda est aliqua moderatio: pro qua animaduertendum est rationes formales, secundum quas resultat aliqua distinctio, quasdam esse absolutas ab omni respectu, & connotatione, quasdam respectivias accedēte connotacione alterius rei: priore modo se habēt quantitas & figura, posteriore actio, & passio, q̄ in suo cōceptu includunt habitudinem ad aliquid extrinsecum, nempe actio ad principium efficiens, passio ad subiectum recipiens. Hoc posito dicendum est, si rationes formales sint respectivæ, aut connotatiæ, non necessario ex predicto documento colligi distinctionem ex natura rei actualem inter ea, quæ admittunt separationem non mutuam, colligi vero si rationes sint absolutæ. Prior pars constat, quoniam ratio respectiva, & connotativa definit distinctio termino respectus, aut connotationis, etiam si nihil entitatis pereat ex parte rei fundantis respectum, aut connotationem, quia ratione illi, qui censent actionem, & passionem non distingui ex natura rei à termino formalis ipsarum, dicunt posse manere calorem non manente calefactione, quoniam calor per se solus absque respectu ad agens non est, aut dicitur actio. Dices hic supponi, quod est probandum, nempe actionem non distingui ex natura rei, à termino, quod alij negant. Verum nihil eiusmodi supponitur, sed solum ostenditur, quomodo si rationes sint respectivæ, aut connotatiæ, signum superius traditum non est certum, quoniam cum respectus sit indifferens ad esse reale, ac rationis, fieri potest, vt sit respectus rationis, & definit manēte subiecto, ac fundamento, ob solam definitionem termini: & ita, si ratio, secundum q̄ sumitur diversitas, est respectiva ex eo, quod res secundū vna inaneat & secundū alterā corrūpatur, non pōsum certum argumentum distinctionis ex natura rei. Posterior pars ostenditur, quoniam quando eadem res secundum suam entitatem substat pluribus rationibus formalibus absolutis, fieri nequit, vt saluae definit vlla ex ijs rationibus, aut vice

versa: nam rationes eiusmodi, quamvis ipsa non distinguantur, sunt tamen reales, exempli gratia, etiam de sententia negationis gradus. Metaphysicos distingui ex natura rei, rationalitas, animalitas, vita, sunt prædicta realia, nam cum dico Socrates est viuus prædicto de ipso aliquid reale absolumentum absque respectu, aut connotacione ad terminum extrinsecum: quare salua indiuidua entitate complectente omnes eiusmodi rationes, fieri nequit, vt aliqua ipsarum definit altera manente, alioquin entitas illa per se sola, & absolute sumpta non erat sufficiens fundamentum omnium illarum rationum: nam, si non distinguuntur manente vna manet entitas, quæ est illius fundamentum, ergo si manente vna definit altera, entitas absolute per se sola non erat sufficiens fundamentum ipsarum, & consequenter erit opus alia entitatem distinctam ex natura rei.

Hæc duo signa ad modum explicatum sunt sufficientia ad indicandum ea, in quibus reperta fuerint, distingui ex natura rei. Nondum tamen constat, an sit propria illis, ita vt omnia, & sola ea, quæ ita separari posunt, distinguantur ex natura rei: & consequenter, quæ non posunt, sint idem: an vero conuenient quidem solis rebus ex natura rei distinctis, non tamen omnibus. Quidam recentiores videntur existimare hęc signa recurrere cum distinctione ex natura rei: maxime, si atterdamus potentiam diuinam, quę enim alia causa esse potest, cur duo respuant separationem saltem non mutuam, ita vt ne à Deo quidem separari queant, quam omnimoda identitas ex natura rei? Verum id neq; naturali lumine perspicuum, nec certum, neque philosophantibus utile est, non perspicuum, quia præter identitatem posunt esse alia causa cōexionis mutuæ, & inseparabilis, vnde enim constat non dari duas aliquas res habentes mutuā dependentiam, aut connexionem sentientiam, ita vt neutra sine altera nullo modo possit existere? quomodo se habent actio, & passio de mente eorum, qui eas volunt ex natura rei distingui: itē cōseruatio actiū Dei manutentis creaturam in suo esse, & creaturam ipsa: neutra enim sine altera potest existere, nec sunt, qui velint eas si apte natura distingui: & ita signum hoc non est certū, quatenus habet non distingui ex natura rei, quæ nō patiuntur separationē saltem non mutuam, quoniam habet multas instantias in diversis opinionibus, vt patet in aliatis ex epis, itē in toto, ac partibus simul sumptis, atq; vnitatis: q̄ de multorū sententia di-

ta distinguntur realiter, nec tamen totum potest esse sine partibus, aut illæ inter se coniunctæ, quin sit totum, atque ita Bernardus serm. 80. in Cantic. docet multa distinguuntur ex natura rei, quæ tamen separabilia non sunt. Denique nec est usus philosophantibus: nam exceptis accidentibus in Eucharistia Sacramento, quæ diuina virtute conservantur absque substantia panis, & natura humana Christi Domini, quæ est absque propria personalitate creata, non scimus alia diuina virtute separata, nec possumus scire utrum aliqua separari possint, nisi simul sciamus esse distincta ex natura rei: nam, si hoc dubium fuerit, illud quoque sub dubio erit, quare ex necessaria, & indissolubili connexione diuarum rationum formalium non colligitur realis identitas, sicut ex reali separatione etiam non mutua colligitur distinctio realis.

VII. Ex quibus colligitur non esse firmum fundamentum, quo ijdem recentiores probare nütur dari certum signum, quo discernatur distinctio rationis, ratiocinata, & identitas ex natura rei. A iunt autem, vbi est diuersitas formalis in conceptibus obiectivis, sat esse ad iudicandum esse distinctionem solius rationis, & non ex natura rei, quando non adest ullum signum ex assignatis. Proabant vero, quoniam non sunt multiplicandæ entitates sine necessitate: quare, cum sola distinctio conceptuum non sit satis ad arguendam distinctionem ex natura rei, quoniam illi non accedit signum aliquod maioris distinctionis, iudicanda erit distinctionis, & non rei: ex quo inferunt quando duo ita re ipsa copulata, atque connexa sunt, vt in individuo sint prorsus inseparabilia, tam mutuo, quam non mutuo, tam naturaliter, quam per diuinam potentiam, tam quoad esse, quam quoad uniti inter se, esse fere certum argumentum, non distinguuntur, sed sola ratione ratiocinata: idq; præter rationes iam perstrictas, probant inductione: quoniam Petrus, homo, animal, & cætera prædicta, prout re ipsa sunt in Petro, non distinguuntur ex natura rei, item ratio superior & inferior, syndesis, memoria, & alia attributa intellectus sunt idem ex natura rei, neque possunt ullo modo, etiam diuinitus, separari. Ad hoc responderet solum probari, si non ad sit ullum ex traditis indi cijs distinctionis ex natura rei, non haberi certum fundamentum eam aſtrueri, non tam hoc ipso constare illam minime dari. quoniam multa sunt in re ipsa, quorum ra-

tiones, & fundamenta nos latent: & idcirco ex eo, quod desint ea signa, non constat certo distinctionem esse tantum secundum rationem: maxime quia signa ea non traduntur ab Autoribus tanq; mutuo conuertibili cum distinctione ex natura rei: sed solum ex parte sua cum ea necessario conexa, quamvis distinctio ipsa non habeat necessariam connexionem cum signis, immo possit esse sine illis. Nec inducitur est sufficiens, tum quia gradus metaphysicos non distinguunt actu ex natura rei, non est ita certum quin sit problema inter Philosophos, tum quia licet admittantur duo illa exempla, in alijs non erit eadem ratio, vt constat in exemplis supra allatis, & alijs, quæ iuxta diuersas sententias adduci possunt.

VIII. Ut autem statuam verum discrimen inter distinctionem ex natura rei, & secundum rationem, recolendum est id, quod ait Arist. li. 4. Met. ca. 7. t. 27. ex eo, quod res est, aut nō est, propositio est vera, vel falsa, ex quo patet veritatem assertionis mentalis affirmantis niti identitate obiectiva extrema, rū negantis vero nō identitate, siue diuisione corūdem, idcirco enim propositio negativa dicitur diuisio, quia separata, ac diuidit extrema, eaq; de causa, si obiectiva non sunt diuisa, est falsa, vera autem, si sunt diuisa. Cum vero multiplex sit distinctio, & identitas ex natura rei, scilicet generica, specifica, numerica, ad negationem veram sufficit quævis distinctio: ad affirmacionem vero non satis est quævis identitas: nam plurima sunt idem genere, ac specie, quæ tamen falso de se prædicantur. Itaque ad veram affirmationem opus est identitate numerica, siue quoad formale significatum, siue quoad connotatum: quod dixerim propterea, quæ sunt idem subiecto, & dicuntur denominatiue, hæc enim conueniunt numerice in subiecto connotato, & nihilominus differre possunt secundum rem, cætera vero, quorum est identitas singularis omnimoda ex natura rei, vere de se inuicem affirmari possunt: nam ex eo quod res est propositio est vera: at cum non est illa distinctio ex natura rei, sed solum secundum rationem, obiectum significatum per nomen, cui respondet una ratio, est idem omnino cum obiecto significato per nomen, cui responderet altera: ergo si componantur conceptus respondentes illis nominibus, propositio affirmativa erit vera. Nam si hoc est omnino idem cum illo, verum erit dicere hoc est illud, si autem non est illud, vel se toto distinguitur ab illo,

Ocham.
Gabriel.
Alliacens.
Bonetus.
Achillius.
S. Thom.

IX.

illo, vel includit aliquid ex natura rei distinctum, quod non includatur ab illo. Et ita colliguntur opposite proprietates distinctionis, & identitatis ex natura rei, distinctionis quidem ut eorum, quae vere distinctiona sunt, vnum vere, ac proprie de altero negetur: identitatis autem ut eorum, quae sunt omnino idem ex natura rei, vnum vere, ac proprie de altero affirmetur. Huius sententiae sunt Ocham. in 1. dist. 2. q. 1. à lit. D. Gabriel. q. 1. art. 1. & ar. 3. dub. 1. & 2. Alliacens. quæstion. 6. art. 2. lit. M. & N. qui ex prædicatione contradictionis colligunt distinctionem realem, & Nicolaus Bonetus libr. 3. Metaphys. cap. 8. Alex. Achillius. tractat. de distinctionibus cap. 20. & Scotistæ quos referam ca. 5. numero primo qui contendunt saltem colligi formalem ex natura rei: sicut S. Thomas in prim. d. 34. quæstion. 1. artic. 1. ad secundum.

Obijcies quamvis distinctionem, etiam rationis, sat esse ad veram negationem, quod inferius ostendetur tractat. 6. capit. 1. numero 4. hic vero dicitur affirmacionem esse veram cum componuntur termini significantes eandem omnino rem subdivis rationibus, quæ arguant distinctionem secundum rationem, aut ergo erunt duæ contradictiones simul veræ: aut alterum ex dictis est falsum. Respondeo neutrum sequi, si tamen recte intelligatur vtrumque dictum. Pro cuius explicatione noto enunciationes interdum constare terminis significantibus res ipsas in se, quin simul ex parte obiecti significati, inuoluant ullam rationem meralem, ut cum dicitur figura est qualitas, linea est quantitas: aliquando vero importare ex parte obiecti significati aliquid pertinet ad distinctionem rationis, ut cum dicitur rationalitas est differentia, intellectus est ratio discurrendi: nam differentia, utpote ens rationis inuoluit distinctionem secundum rationem, intellectus autem secundum sumam adiquatam rationem formalem non solum est ratio, ac principium discurrendi, verum etiæ apprehendendi simplicia, & iudicandi composita, & ideo cum à parte prædicati limitate dicitur ratio discurrendi, iam ibi interuenit distinctione rationis, secundum quam concipiatur sub ea præcessere ratione formalis, qua est principium discursus. Hoc posito duo illa, quæ repugnare videbantur, interpretanda sunt in hunc modum, ut distinctione rationis sufficiat ad negationem, quando in ipsi terminis propositionis inuoluitur, aut indicatur distinctione rationis, cum vero non indicatur, sed

impliciter, & absolute componuntur inter se termini significantes obiectum idem omnino in se, quod alioquin ratione distinguitur, distinctione rationis concomitans non iussit ad negationem, sed omnimodo identitas ex natura rei exigit affirmacionem. Primum patet: nam quia ratio analogi, differentiæ, generis, & similia pertinent ad rationem, & conueniunt subiectis, non prout sunt idem, sed quatenus ratione distinguuntur, si affirmantur de rebus sola ratione distinctionis, non eodem modo dicentur, sed vere de uno, falso de altero: exempli causa ens, & substantia sunt idem ex natura rei, & tamen vere dicitur, ens est analogum, falso autem substantia est analogum: item in sententia Autorum non distinguunt gradus metaphysicos ex natura rei, animal & rationale non distinguuntur, & nihilominus vere dicitur animal est genus, rationale differentia, falso autem rationale est genus, animal est differentia. Secundum vero ostenditur, quoniam in omni enunciatione mentali intercedit distinctione rationis inter prædicatum, & subiectum, ut probat D. Thom. 1. p. q. 13. art. 12. & tamen non omnis enunciatio est falsa: quare distinctione rationis concomitans non impedit veritatem propositionis enunciantis idem de se ipso: & ideo cum dicitur substantia est ens, vera est propositionis, quamvis in obiecto significato, prout substantia duobus conceptibus respondentibus voci ens, & voci substantia, sit distinctione rationis, quia scilicet illis vocibus non significatur ipsa distinctione: tradere vero normas internoscendi singulos prædicandi modos, quibus aut prædicatur res sine respectu rationis, aut hie simul inuoluitur in significato, vel modo significandi, non spectat ad Theologum, sed ad Logicum à quo haec petenda sunt.

Videri forsan alicui poterit huiusmodi signum nec certum esse, neque utile: non certum quoniam non solum ea, quæ sunt idem omnino ex natura rei inuicem prædicantur, nec sola, quæ distinguuntur, negantur: sapientia enim, ac iustitia dicuntur de homine, cum quo non sunt omnino idem ex natura rei, negantur. autem passio de actione, quoniam genera summa sunt primo diversa, & vere negantur mutuo, & tamen ab ea ex natura rei nullo modo distinguuntur. Inutile vero, quoniam eadem est difficultas in agnoscenda veritate, aut falsitate propositionum, ac in percipienda extremorum distinctione, vel identitate: & proinde signum hoc Theologo non erit usui. Hæc tamen signi certitudinem,

X.

tudinem, & utilitatem non euentur. Ad rationem, qua impugnatur certitudo, respondeo ex ea ipsa colligi eius veritatem: nam ex eo sapientia, & iustitia in abstracto non dicuntur de homine, quia non habent identitatem cum illo, sapiens vero, ac iustum dicuntur propter identitatem in subiecto, addo vero hoc esse discrimen inter ea, quae sunt simpliciter, & omnino idem ex natura rei, & alia, quae sunt simpliciter distincta, eadem vero secundum quid: quod priora vere praedicantur in abstracto de se ipsis, nisi ex parte obiecti significati inuoluatur ratio distinctionis secundum rationem, posteriora nequam, ut patet in allatis exemplis, & ita praedicatio vera in abstracto est signum recurrens cum omnimoda identitate: in quo sensu non procedit argumentum, quoniam sapientia, & iustitia in abstracto non praedicantur de homine. Alia pars eiusdem probacionis, quae habet non sola ea, quae ex natura rei distinguuntur, de se inuicem negari, dissoluitur adhibita distinctione superioris tradita, nimirum concedendo, quod asumitur, cum termini inuoluntur ex parte significati distinctionem rationis, negando vero, cum res ipsas absolute significant. Ad exemplum vero actionis, & passionis respondeo iuxta diuersas sententias de ipsarum distinctione, nam qui senserit ex natura rei distinguiri, dicit ob id ipsum, non vere affirmari unam de altera: qui vero non agnoverit inter eas distinctionem ex natura rei, respondebit nomina illa importare ex parte significati distinctionem secundum rationem, nempe nomen *actio*, respectum rationis ad principium efficiens, *passio* vero ad subiectum recipiens, & idcirco etiam negari, quod non pugnat cum dictis. Ad argumentum contra utilitatem signi respondeo, forsan habere vim in ordine ad Philosophum, qui non autoritate ducitur, sed ratione, non tamen in ordine ad Theologum, cuius principia fundamenta ducuntur ex autoritate: & ex modis affirmandi aliquid de Deo usurpatis ab scriptura, Ecclesia, & Patribus potest sumere argumentum ad indagandam identitatem, id est, distinctionem perfectionum diuina- rum.

Distinctio ex natura rei multipli-
citer accipitur.

C A P V T II.

I.

Distinctio ex natura rei actualis à ples-
risque solet appellari realis: alij ve-
ro realem accipiunt pro specie quadam di-
stinctonis ex natura rei, quam multipliciter diuidunt. Et quoniam hæ diuisiones
magna ex parte inuenta sunt ad explican-
dam identitatem, ac distinctionem perfe-
ctionum diuinarum, breuiter statuendum
est, quid de illis sentiendum sit: vt doctri-
nam communem de identitate, ac distinctione postea ad diuina applicemus. Sunt
vero Autores, qui nullam distinctionem
ex natura rei ante omnem operationem
intellectus admittunt præter realem. Hanc
opinionem communem fuisse inter antiquos
merito fatur Mayronius in 1. d. 8. *Mayron*
quæstion. 5. initio, illam sequitur sanctus Thomas quæstion. 7. de potentia artic. 6. *S. Thom*
& saepe alibi. Henricus in summ. art. 27. *Henric*
quæstion. 1. ad 5. & quodlibet. 5. quæstion.
6. in corpore, & quæstion. 12. Aegydi. in 1. *Aegydi*
d. 2. 1. p. distinctionis quæstion. 3. & d. 8. 1. p.
secundæ partis principalis quæst. 4. ad 3. &
4. Richard. d. 2. art. 1. qu. 3. art. 2. Heruæus *Richard*
quodlib. 1. q. 2. §. *Modo restat tertio*, & quod- *Heruæu*
lib. 3. q. 3. art. 1. Toletan. in 1. d. 8. q. vn. art. *Tolet.*
2. conclusio. 3. Durand. d. 2. quæstion. 2. *Durand.*
numero 6. & d. 33. q. 1. Rubion. d. 8. q. 3. art. *Rubion.*
1. Andreas de nouo Castr. d. 32. q. 1. §. *No-* *Nou. Ca*
tandum. Argentin. dist. 6. qu. 1. art. 2. & fal- *Argent.*
tem in creaturis non dari aliam distinctionem
præter realem, & rationis docent Nominales Ocham. in 1. d. 2. qu. 1. à lit. D. Ga- *Ocham.*
briel. qu. 1. Alliacens. qu. 6. ar. 2. lit. N. & O. *Gabriel.*
Idem ex Philosophis vniuersaliter docent *Alliacen*
Soncin. lib. 7. Metaph. quæstio. 36. §. *Respon-* *Soncinas*
deo. Iauellus tom. 1. tracta. de transcenden- *Iauellus*
tibus. 1. Sot. q. 3. de vniuersal. ar. 2. & cap. *Sotus.*
de proprio q. 2. conclusio. 2. suadet autem in primis autoritate Philosophi lib. 4. *Aristote*
Metaphys. cap. 2. qui vnum ait nondicere
aliam naturam quam ens: vnum vero, &
multa opponuntur priuatiue circa idem
subiectum, nempe circa ens: quare cum eodem
Philosopho autore li. 10. Met. t. 10. idem
pertineat ad vnum, diuersum, huc distinc-
tum ad multa, identitas, ac distinctione ex
natura rei non nisi entiuerit, & conle
quenter semper realis. Idem patet exli. 4. Met.
tex. 4. & 5. & libr. 10. text. 11. vbi ha. er
idem, ac diuersum adæquate diuidere ens:
& constat ex eo, quod omne ens compara-
tum ad aliud vel conuenit cum illo, ve

Gillij comment. Theol.

M m m

differ.

differt, si conuenit, est idem: si differt, distinctum: & ita est immediata oppositio inter idem, ac diuersum realiter, quare non est illa distinctio ex natura rei non realis. Et confirmatur, quoniam aut utrumque comparationis extremum est ens reale, aut utrumque ens rationis, aut alterum reale: alterum rationis: si utrumque sit ens rationis non est distinctio realis: si alterum reale, alterum rationis, erit distinctio realis non mutua: Si vero utrumque reale, erit realis mutua: atque adeo, cum diuisio illa sit adaequata, non erit distinctio à parte rei, quæ non sit realis. Secundo quæcumq; sunt idem realiter secundum propriam rationem entis sunt omnino idem, nec admittunt ullam distinctionem ex natura rei: ergo non datur illa distinctio media inter realem, ac rationis. Et confirmatur, quoniam, si esset distinctio media deberet cohaerere cù identitate reali, ita ut aliqua duo essent idem realiter, distincte essentialiter, aut modaliter, hoc autem est falsum: ergo & illud. Patet consequentia, nisi enim essent idem realiter, distinguui deberent realiter, & consequenter non haberent distinctiōnem minorem reali. Assumptio ostenditur, quoniam in rebus entitas, & essentia non distinguuntur: quis enim vñquam cōmentus est entitatis hominis esse aliquid distinctum ab eius essentia? Si enim distinguerentur, possent ut distincta cognosci: ita ut entitas possit apprehendi præcisa ab essentia, hæc vñcissim præcisa ab illa: hoc autem est falsum, quoniam entitas hominis non potest apprehendi non apprehensa saltem confusè eius quidditate, neq; hæc non apprehensa entitate. Primum patet: nam, ut ait Philosophus lib. 4. Metaphys. t. 11. *Ratio, quam nomen significat, est distinctio: mens autem apprehendit id, quod nomen significat: & ita concipi nequit entitas hominis ignorata quidditate.* Secundum probatur, nam sublata ratione entitatis non apprehenditur res tanquam ens, sed tanquam non ens: & ideo implicat apprehendi essentiam non apprehensa entitate.

Contrariam sententiam sequuntur Autores referendinu. 4. Aliqui conantur eam ex Aristotel. deducere: nam frequenter ait quædam esse eandem rem, distinguui vero ratione, ut li. 3. Phys. text. 21. actionem, ac passionem esse eundem motum sub diuersis rationibus, & li. 4. ca. 11. tempus, & motum non distinguere, sed ratione, ac distinctio, & in prædicamentis capite de qualitate, calorem collocat sub duabus speciebus. His autoritatibus respondent aliqui non probari institutum quoniam expōnunt de distinctione secundum rationem, hoc est per intellectum: sed esto prima exponi possit, duæ alienæ non possunt, quoniam species sub eodem genere reali contradicuntur includunt differentias positivas essentialiter oppositas, ideoq; debent distinguui ex natura rei: at calor de sententia Philosophi est sub diuersis speciebus qualitatis, tempus, ac motus sunt diuersæ species quantitatis: ergo cum Aristoteles ait hæc differre ratione, non debet intelligi de sola distinctione per intellectum, sed de essentiali, & quidditatua ex natura rei. Maior propositio ostenditur, quoniam genus reale habens veram essentiam non debet diuidi per differentias, quæ sint entia rationis, sed esse debent, saltem modis aliqui essentiales: si enim per entia rationis dividetur non constitueret cum eis veras species essentialiter differentes, sed composita per accidens ex ente vero, ac ficto: & ita potius esset diuisio subiecti in accidentia, quam generis in species. Ratione idem suadetur quoniam quæcumq; distinctione, & essentia distinguuntur habent distinctionem ex natura rei, non vero solus rationis: sunt autem pleraque non distincta realiter, quæ habent diuersam essentiam, ac distinctionem: ergo est distinctio ex natura rei minor, quam realis. Maior propositio ostenditur, quoniam distinctione, & essentia conueniunt rei distinctione ante omnem actum intellectus: atq; adeo distinctio ex distinctione sumpta estante actum intellectus ex natura rei: quando enim ratio distinctiæ ex natura rei conuenit vni, non alteri, distinctio non est per solam rationem, sed ex natura rei. Assumptio constat in tempore ac motu, calefactione activa & passiva, & plerisq; alijs, quæ conueniunt entitate, non distinctione. Hui argumento respondent aliqui cum distinctione: nam, si distinctio, inquit, & essentia sumatur, prout sunt rei in se, vera est maior propositio: falsa vero, si sumatur prout competit rebus secundum nostrum concipiendū modum: nos autem plerumq; res non concipiimus adaequatae, prout sunt in se, sed per concepimus inadæquatos, & ita fieri potest, ut distinctio non sit adæquata obiecto secundum omnem rationem, sed secundum aliquam: & proinde obiectum ipsum non est distinctum ex natura rei essentialiter ab obiecto alterius distinctionis similiter inadæquata. Hæc tamen responsio non omnino satisfacit, supponit enim in omnibus eiusmodi rebus esse vñciam aliquam essentiam à parte rei vñciam ratione distinibilem: id vero est falsum; non enim singi potest vñciam ratione distinibilem.

aristotel.

II.

aristotel.

nica ra-

nica ratio essentialis adaequata alicuius obiecti vnius per se continens rationem caloris, motus, actionis, & passionis: horum enim rationes sunt disparatae, neque conuenire possunt ad integrandam vnicam rationem essentiali obiectiuam in re, cui in tanta, & essentialia sunt: quare videntur a parte rei distingui ratione essentiali, & identificari eadem entitate reali.

Inter has sententias potest esse discri men, aut solum penes modum loquendi: aut penes rem: penes modum loquendi, si prior confundat distinctionem ex natura rei cum reali, & quidquid ante operationem intellectus actu distinguitur, velit distingui realiter: quoniam est res, siue ens, & in genere entis ab alio distinguitur absq; rationis operatione, posterior vero solum appellat distinctionem realem, eam, quae intercedit inter res stabiles, ac habentes es se firmum. Penes rem vero erit quæstio, si prior omnem distinctionem ex natura rei velit esse inter res actu distinctas, nec ad mittat minorem distinctionem ea, quae est inter rem, & rem. De controversia verbali non est curandum, si quod rem sit consensio. Et quidem ex Autoribus prioris sententiae sere omnes excepto Henrico solum verbo tenuis dissentire videntur a posteriore: quandoquidem interdum v surpant nomen distinctionis modalis: & consequenter agnoscunt aliquam latitudinem distinctione ex natura rei, ut videre est apud Durand. d. triges. tert. quæstion. I. §. *Quantum ad secundum.* Gabrielem quæstion. citat. artic. I. & alios: imo Scotiæ etiam concedunt distinctionem ex natura rei posse dici realem latè, Sirectus in formalitat. artic. secund. partiali in fine, & artic. vltimo ad primum & secundum argumentum principale, Bassolis in I. d. 22. quæstion. tert. §. vltim. ad 3. & alij. Ut autem ad controversiam de re accedamus, non est dubium inter genera distinctionum ab Aristotele tradita esse discri men penes maius, ac minus: nam distinctione analogica est maior quam generica: & haec quam specifica: & haec maior, quam numerica. Verum de his ipsis potest esse controversia an omnia, quæ omnibus illis modis distinguuntur, solam admittant distinctionem realem, an vero cum singulis coherere possit minor aliqua distinctione: verbi gratia vtrum res distinctæ generi prædicamentali, vt candor, ac similitudo, item distinctæ specie, vt tempus, ac motus, aut id genus alia habeant distinctionem ex natura rei minorem reali.

Dico vero, in rebus creatis datur di Gillij comment. Theol.

stinctio ex natura rei minor reali propriæ, a preesse sumpta: Hec assertio traditur a Nicolao Bonotto lib. 3. Met. cap. 38. Fonseca lib. 5. Met. cap. 6. q. 6. sect. 2. Bannes I. p. q. 3. art. 3. dub. 1. Notab. 3. Aquario in additionibus super Capreol. in I. d. 33. Alexand. Achillino in tractatu de distinctionibus cap. 23. & 26. Francisc. a Christo in I. d. 2. q. 3. Gulielmo Vorilong. in I. d. 8. q. vnicam art. I. Constantio Sarnano in director. Theologico verbo distinctione, Scoto, Lycheto, Bargio, Bassolio, Mayronio, Aquilano, Antonio Andrea, Nicolao de Orbellis, Petro Thoma, Sirectus, Pistorio, Nicol. de Nysse, & Perro de Candia referendis cap. 5. num. I. Huius assertio veritas colligi potest a signo, & experientia: quoniam videmus res quasdam ab alijs re, vel cogitatione mutuo separabiles, alias vero neutro modo: signum ergo est has habere maiorem aliquam identitatem, & consequenter minorem distinctionem quam illas, non secundum genus, aut speciem: ergo secundum rationem distinctionis realis, ac non realis. Major propositio quoad priorem partem est manifesta: quoad posteriorem vero patet in figura, & quantitate, in natura, & suppositalitate, in accidente, & eius inhærentia actuali, & id genus alijs rebus: nam figura nec esse, nec intelligi potest sine quantitate, sicut nec suppositalitas sine natura, nec inhærentia sine accidente. Et quanuis sola inseparabilitas secundum esse intellectum, non arguat distinctionem minorem reali, quandoquidem pater, & filius, & alia relatives opposita habent veram distinctionem realem, & nihilominus nequeunt quoad agnitionem separari, tamen inseparabilitas quoad esse obiectiu, in re, & intellectu arguit minorem distinctionem reali: cur enim si sunt duas res per se stabiles, nequeunt mutuo re, & cognitione separari, nisi ob minorē distinctionem, quam sit inter eas, quæ sunt capaces vtriusque separationis. Et quanuis si vires naturæ spectemus multa preesse, ac proprie distinctione realiter vtramq; inseparabilitatem habeant, vt accidentis respectu substantiæ, sine qua nec intelligi, nec naturaliter existere potest, tamen habemus ex fide quoad rem posse separari: vt patet in speciebus consecratis: in alijs vero naturali ratione demonstratur, nec diuinitus posse fieri, vt mutuo disiungantur, vt inhærentia ab accidente, figura a quantitate, cumq; non sint proprie relatives ad illa eiusmodi inseparabilitas videtur nasci ex maiore affinitate reali, quam sit in mutuo separabilibus: Accedunt etiam argumenta adducta pro

Bonetus.
Fonseca.
Bannes.
Aquarius.
Achillino.
Frat. a Christ.
Vorilong.
Sarnanus.
Scotus.
Lychet.
Bargus.
Bassol.
Mayron.
Aquilan.
Amon. Andr.
Orbellis.
Petr. Thom.
Sirectus.
Pistorius.
Nysse.
Candia.

secunda sententia, qua & si non omnino conuincant, tamen plurimum conserunt ad eius confirmationem, neque egent solutione, quoniam non repugnant dictis. Solum aduenterim fundementum Mayron, non esse firmum, quoniam existimat distinctionem realem non nisi inter res aetū existentes reperiri: quod licet admitti possit quoad actualem relationem, in qua ipse collocat rationem distinctionis, quoniam non est actu nisi existant extrema, quæ distinguuntur, tamen secundum rationem conuenientia aptitudinalis, non minus necessario conuenit rebus etiam non existentibus, quam aliae proprietates, quemadmodum vnitas ac multitudo, quæ sunt fundamenta proxima identitatis, ac distinctionis realis conuenient rebus non existentibus: & ita non est quoad hoc vlla diuersitas in distinctione formalis, ac reali; namque utraque secundum aetum non nisi existentibus conuenit, secundum aptitudinem vero etiam non existentibus.

V.

Argumenta pro prima opinione solum probant omnem distinctionem ex natura rei esse realem, hoc est entitatiū, sive duorum extremonū diuersorum sub ratione aliqua, vel modo entis. Et hanc ratione Aristot. cum ait vnum non dicere naturam aliam, quam ens, solum intendit unitatem non addere aliquid positivum ad rationem entis latissime sumpti, & ita vnum, & multa, idem, ac diuersum semper connotant ens eo modo acceptum, ex quo non sequitur quæcumque distinctiones sunt ex natura rei, distinguunt tanquam rem à re, sed tanquam aliquid quomodolibet intrinsece participis rationem entis, sive sit res proprie dicta, sive sit ratio, aut modus entis, dummodo sit supra nihil habens esse absque operatione intellectus. Eodem modo interpretandus est, cum ait idem, ac diuersum adæquare diuidere ens, nempe latissime sumptum: & ad rationem ex hoc dicto sumptum respondetur solum probari non esse medium inter idem, ac diuersum realiter, hoc est in ratione entis latissime sumpti: cum quo non pugnat, vt sit medium inter idem, ac diuersum realiter, si vox realiter sumatur pressius rebus habentibus esse firmum, ac ratum absque necessaria, & indisolubili adhæsione vnius ad alteram: Ad confirmationem respondeo maiorem esse falsam, si ens sumatur a pressè modo paulo ante explicato: nam fieri potest, vt vtrumque extreum sit modus entis, & non res proprie dicta: & consequenter non est opus, vt distinctio-

psorum sit proprie, ac presie realis, si vero sumatur late, quatenus est idem, ac aliquid supra nihil existens in re absque operatione intellectus, vera est maior: sed ex ea in hoc sensu solum infertur distinctio realis, hoc est ex natura rei mutua, vel non mutua: non autem realis proprie dicta. Secundum argumentum præbet occasio nem explicandi quomodo intelligendum sit id, quod dicitur ab autoribus secundæ sententiae, nempe aliqua duo distinguuntur formaliter, esse vero idem realiter, quæ de re paulo post dicam: nunc vero sat est respondere, cum duo dicuntur idem realiter, intelligi negatiue, hoc est non sunt duæ res per se firmæ, ratae, & indissolubiles, & in hoc sensu negandum est antecedens: non enim quæcumq; hoc modo sunt idem habent omnimodam identitatem ex natura rei. Ad confirmationem respondeo non requiri, vt distinctio media cohereat positivæ cum identitate reali, sed sat est si cohereat negatiue: hoc est non sit alia res per se. Ad probationem cōsequentiæ respondeo idem, ac diuersum realiter presie sumpta non esse immediate opposita respectu entis latissime sumpti: ideoque ex eo, quod duo extrema inuicem comparata non sint idem eodem modo, non sequi esse diuersa realiter.

VI.

Doctores, qui agnoscunt distinctionem medianam inter realem & rationis constituant quasi genus distinctionem ex natura rei, eamque diuidant in realem, formalē, ac modalem. Non nulli tamen recentiores formalē tanquam superfluum excludunt: in primis quia nomen eius est æquicūm, & frequenter accommodatur rebus distinctis realiter, quæcūq; n. habent diuersas formas formaliter distinguuntur, vt homo, equus, leo: quin & ipsa persona diuina, quæ non essentialiter, sed realiter distinguuntur, possunt dici formaliter distinctæ in obiectu rationibus relationum: ex alia vero parte accommodari etiam potest a dea, quæ distinguuntur solis rationibus formalibus conceptis, ac distinctis ope intellectus non ex natura rei: atque adeo, cum distinctio formalis transcendat distinctionem ex natura rei, & inter se coincidat cum altero membro diuisionis, nempe cum reali, non potest constitui tanquam membrum distinctionis ex natura rei ab alijs contra diuisionem. Deinde vero probant, nam, si extrema distinctionis à parte rei actu distinguuntur, aut vtrumque est vera res habens propriam entitatem simplicem, vel compositam, aut vnum est res, & aliud modus eius:

VII. eius: priore modo constituitur distinctio realis, posteriori modalis: non est autem intelligibilis alia habitudo, neq; aliud medium inter extrema distinctionis: includunt enim in se immediatam oppositio- nem quasi contradictionis: ergo non est a- lius modus distinctionis.

Hac de re potest esse controversia ver- balis tantum: scilicet utrum causa vita- dae & quiuocationis omitti debeat nomen formalis distinctionis: & de re ipsa, nem- pe utrum praeter distinctionem realem, ac modalem sit aliqua ex natura rei, quae formalis appelleatur. Quod ad primum attinet eadem est pene & quiuocationis in no- mine distinctionis modalis: nam etiam plerique realiter distincta dicuntur modi aliarum rerum: qua ratione omne acci- dens dicitur modus subiecti, idcirco enim Aristoteles libr. septimo Metaphys. tex. 2. accidentia non vocat simpliciter entia, sed entis, & ut notat Diuus Tho. 1.2. quæstio. 49. artic. 2. qualitas omnis solet appellari modus substantiae: item distincta sola ra- tione, exempli causa infinitas, necessitas, & huiusmodi alia dicuntur a doctoribus modi essentiae diuinæ: & tamen non ex natu- rei, sed sola ratione distinguuntur, item modi prædicamentales, quibus ens diuidi- tur in substantiam, quantitatem, & reli- quia prædicamenta, qui non distinguuntur ex natura rei ab entibus, quorum sunt mo- di, ut explicat Fonteca loco citato. Et idcirco ex hac parte non minus & quiuocum censeri debet nomen distinctionis modalis, quam formalis. Et quemadmodum distinctione modalis ita circumscribi potest, ut accipiatur solum pro puro modali, ita formalis poterit eo modo finiri, ut acci- piatur pro particulari modo distinctionis ex natura rei contra diuisio- à reali, ac modali: nam à distinctione rationis separatur generis ipso, si dicatur dis- tinctio ex natura rei, ab alijs vero duabus sue propria ratione inferiorius ex- plicanda.

VIII. Hæc de primo, si vero loquamur de secundo omnino statuendum est dari ali- quam distinctionem ex natura rei forma- lem diuersam à reali, ac modali: in qua sen- tientia conueniunt. Autores citati numero quarto, probatur autem quoniam sunt quædam distincta à parte rei, non tamen realiter, & habent maiorem distinctionem, quam modalem: non restat alius gen- nus distinctionis, quam formalis: ergo hæc est admittenda. Prior pars maioris propo- sitionis patet ex dictis, & conceditur ab aduersariis. Posterior ostenditur, quoni-

am figura, quæ de ipsorum sententia, & communi distinguitur à magnitudine, non tamen realiter, non est proprius modus vnius tertij: atque adeo distinguitur ab ipsa plusquam modaliter: nam distinctio modalis solum est inter rem, & modum ipsius, aut inter plures modos eiusdem rei. Non est vero utramque modum alterius rei patet, quoniam magnitudo est veræ res, & non proprius modus rei: quod autem figura non sit proprius modus magnitudinis, patet ex ipsorum dictis, aiunt enim modum non addere ullam prorsus entita- tem rei, cuius est modus: at figura vere addit entitatem, importat enim præter quantitatem, quam significat in obliquo, rationem qualitatis, quæ vere entitas est: quis n. neget qualitatē secundum se impor- tare entitatem ex natura rei distinctam à quantitate. Respondere tamen possunt qualitatem non importare entitatem pre- se sumptam, nempe pro re, qua ex se, & in se ita est aliquid, ut non postulet omnino intrinsecum, & essentialiter esse affixam alte- ri, sed vel non sit alteri vniuersalis, vel saltem vniuersi non possit, nisi medio aliquo modo ex natura rei à se distincto: qualitas enim licer pro diuersitate inferiorum possit ali- quando esse veræ entitas, quia vniuersitudo vniuersi distincto ex natura rei ab iis- dem: ut cum ratione candoris copulatur niui, ratione sapientiae intellectui, utrobi- que enim intercedit vera vniuersum cum subie- cto: Non semper tamen id vendicat: nam ratione aliorum non habet propriam ra- tionem entitatis, quoniam sunt intrinsecum, & essentialiter affixa rebus alijs, iisque vniuentur non interueniente modo villo vniuersi ab ipsis distincto ex natura rei.

IX.

Verum hæc descriptio entitatis est ad libitum tradita, recurrat enim cum realitate, & supponit id, de quo est controversia, inuestigamus enim an sit entitas aliqua dis- tincta non realiter ab alia: & ideo, qui sic describit entitatem sumit id, quod verti- tur in questionem. Deinde vero etiam ea posita non soluitur argumentum: nam ratio entitatis non prouenit superioribus ab inferioribus, sed vice versa ab illis ad hæc deriuatur: atque adeo qualitas secundum se sumpta habet rationem entitatis: nec est indifferens, ut ratione horum sit entitas, ratione aliorum non sit: alioquin ratio entitatis non esset illi intrinsecum, & essentialis: si quis dicat solum illi esse intrinsecam ratio- nem entitatis communissime sumptu- quam tenus dicit aliquid supra nihil,

Gillij comment. Theol.

M m m 3 non au-

non autem entitatis proprie dicta, non lo-
luet argumentum: ego enim non ago
de ratione analogia entitatis, prout est
communis ad omnia entia, & modos entis,
sed de proprio modo generico, quo qual-
itas intelligitur constituta in ratione qua-
litatis, & distincta ab alijs generibus: hic
autem sumptus secundum se non postulat,
vt sit essentialiter affixus alteri, & proinde
secundum se est proprie entitas à puro mo-
do essendi diuersa: quare ex coniunctione
ad inferiora non sortitur rationem modi,
aut exiit rationem entitatis, que enim per
se conuenient naturis communibus, non
amittuntur per coniunctionem cum infe-
rioribus. Et idecirco figura includens in se
rationem formalem qualitatis, que est ve-
re, ac proprie entitas, ipsa quoque entitas
censenda est: & à magnitudine ex natura
rei formaliter distincta. Eodem modo lo-
quendum est in sententia eorum, qui cen-
sent ex natura rei distingui relationem à
fundamento, genus à differentia, & gradus
omnes metaphysicos inter se, relatio enim
non est purus modus fundamenti, nec dif-
ferentia generis, sed habent veram, ac pro-
priam rationem formalem entitatiuam,
que est fundamentum distinctionis for-
malis. Quæ attigi exempli causa ad expli-
candum quomodo distinguitur distin-
tio formalis à modali: nam de ipsorum deter-
minata distinctione non est Theologi, sed
Metaphysici disputare. Ex quo patet fal-
sum esse fundamentum oppositæ senten-
tiae: sunt n. plura ex natura rei distincta non
proprie realiter, ac modaliter, & ideo non
omnis distinctio ex natura rei non realis
reuocari potest ad modalem.

X.
Mayron.

Distinctionis ex natura rei quatuor ge-
nera recenset Mayron. in 1. d. 8. qu. 1. art. 2.
nempe essentiali, reali, formali, mo-
dalem. Essentialis est, quando quidditas
cum sua existentia est distincta ab alia quid-
ditate cum sua existentia: realis est inter
rem, ac rem, vt inter patrem, ac filium: for-
malis est inter quidditatem, & quidditatem,
quomodo homo & equus in potentia
objectiona distinguntur: quæ distinctio est
propria rationum distinctionarum: modalis
denique est inter quidditatem, & modum
cuius intrinsecum, vt inter hominem, & e-
ius finitatem, inter albedinem & eius in-
tensionem. Addit vero primum esse maxi-
mam, quoniam, quæ ita distinguntur,
omnibus alijs modis distinguntur,
dein & cæteras eo ordine, quo numeratæ
sunt esse alias alijs maiores. Porro dis-
tinctionem essentiali solum agnoscit in-
ter ea, quæ saltem specie distinguitur, nam

individua eiusdem speciei conuenient in
essentiali, & differunt quodammodo mate-
rialiter: realem vero solum interentia a-
etū existentia: nam, quæ sunt in poten-
tia, non habent villam realitatem, idem do-
cet Sirectus in tractat. formalit. art. 4. mi-
nus principal. Lycher. in 1. d. 8. quæstion. 2.
§. Respondeo per ordinem, & communiter alijs
Scotistæ. Inter formalem vero, quam et-
iam quidditatiuam vocat, & essentiali
statuit modum quendam subalternatio-
nis, ita vt omnis essentia sit quidditas, non
vice versa: quoniam essentia addit aliquid
supra quidditatem, & quamvis expressa
non explicit quidnam id sit, videtur ta-
men esse existentia: ita vt ratio formalis
existentiis sit essentia, eadem vero sumptus se-
cundum esse obiectuum cum abstractio-
ne ab existentia sit quidditas: quod col-
ligitur ex descriptione distinctionis essentialis
ab ipso traditæ, quæ tunc est, cum
quidditas cum sua existentia est distincta
ab alia quidditate cum sua existentia: vbi
præter quidditatem addit solam existen-
tiam: signum ergo est de mente eius-
dem distinctionem essentiali esse inter
quidditatem actu existentes per diuersas
existentias: ex quo vterius colligitur,
nunquam inter res existentes dari solam
distinctionem formalem nisi quando plu-
res rationes formales existentes actu
eadem numero existentia, quod videtur ad-
didisse, ne in perfectionibus diuinis attri-
butalibus, quas cum Scoto sentit distingui
formaliter, cogeretur admittere distinctionem
essentiali. Eandem doctrinam
tradunt Petrus Thomas, & Sirectus in tra-
ctatibus de formalitatibus, & alijs Sco-
tistæ interpretæ ibidem. Ad inter-
noscendas autem has distinctiones inter-
se plura proponit indicia, quorum si qua-
svis erunt, aliqua inferius interseram.

Non placet tamen hac diuiso quadri-
partita. In primis quoniā absq; necessitate
separat distinctionē essentiali, & formalis,
sive quidditatiuam, etenim quidditas & es-
sentialia coincidunt, & rerū essentias distin-
tione explicamus, est autē distinctionē oratio
significans quidditatē rei: quemadmodum
vero distinctionē solā continet rōem for-
malē, nec rerū existentiam curat, ita es-
sentialia abstrahit ab existentia, loquor autē de
creata, nam diuinæ intrinseca est ipsa ex-
istentia. Ex quo sequitur hominem non ex-
istentem non minus distingui essentialiter
ab equo non existente, quam si vterq; ex-
isteret: nam cū existentia sit semper extrin-
seca essentiæ creatæ, fieri nequit, vt addita,
vel dempta, mutet distinctionem rōrum
essen-

XI.

essentiali. Itaque quenadmodum reliqua proprietates necessario connexa cum naturis rerum conueniunt etiam non existentibus, distinctione quoque essentialis fundata in ipsa ratione formalis intrinseca rerum conuenire debet eisdem, quamvis non existant. Quapropter non est opus constituere tanquam duo membra distinctionis opposita, distinctione formalem & essentiali, quoniam essentialis vel reciprocatur cum formalis, vel saltus sub ea continetur. Illud quoque, quod exigit ad distinctionem realem, ut sit inter res actu existentes minimè requiritur: res enim est praedictum transcendentis essentialis, atque aedem conueniens rebus seclusa existentia: sicut enim Antichristus non existens dicitur substantia, ita quoque res dici potest: atqui distinctione inter duas res, sive inter rem, & rem est realis: ergo ea, quae intercedit inter Antichristum, & Alexandrum, realis est. Ex quo etiam constat admittendū non esse id, quod Mayron, ibidem docet, nempe realitatem iste modum rerum: nam si modus est, quae realiter distinguuntur, modaliter solum distinguuntur: quod tamen est contra sententiam ipsius, & communem. Præterea, ut utrū eius argumento, modi non sunt primi in entibus, sed supponunt ea, quorum sunt modi: at primus conceptus, ac veluti fundamentū reliquorum est conceptus rei, sublata quippe realitate modus omnis, formalitasque dissoluitur: quare realitas non est modus. Denique nullus modus praedicatur in recto, & in quid nomine substantiuo de re, cuius est modus, res autem praedicatur eo modo de ijs, quae realiter, & essentialiter distinguuntur: hæc enim prædications, homo est res, Angelus est res, substantiales, sive essentiales sunt: non est igitur res modus, sed verè ipsum quid est.

De signis, quibus distinctiones in-
tēnoscī possunt.

C A P V T III.

Admissa hac tripartita diuisione oportet adhibere signa, quibus singulæ distinctiones internoscī possint. Incipendum vero est à reali. Pro qua quatuor conditiones exigit Bassol, in t. d. 22. quæst. 2. art. 1. post medium: prima est ut distinctione realiter non sint idem quidditatiū per se primo modo, sicut definitio, ac diffinitum: secunda ut vtrunque sit aliquid positivum: tertia, ut sint extra intellectum: quarta denique, ut neutrum habeat unde possit

includere alterum per identitatem, & realitatem eiusdem. Ex quibus tandem contextis distinctionem eorum, quae realiter distinguuntur in hunc modum: illæ sunt distinctiones realitatis, quae sunt aliqua positiva extra intellectum non eadem per se primo modo, quorum neutrum ex sua immensitate includit realitatem alterius. Verum tria priora signa non magis conueniunt distinctioni reali, quam cuilibet alteri ex natura rei: & idcirco non faciunt ad internoscendam distinctionem realem ab alijs: quartum vero non est sufficiens: nam, quidquid sentiat idem Bassol. quæst. 4. art. 3. initio, in creatis sunt aliqua distinctiones solum formaliter, quae sunt intrinsecè finita: atque ita neutrum ipsorum propter sui immensitatem includit realitatem alterius: ergo conditio illa tribus alijs addita non sufficit ad explicandam rationem distinctionis realis. Eset quidem satis, si tollerentur illa verba, ex sua immensitate, ac dicentur, distinctiones realiter sunt entia positiva distinctiones ex natura rei, quorum neutrum includit realitatem alterius. Sed hoc non est tradere signum distinctionis realis, hoc ipsum enim inuestigatur, quæ sint illa, quod neutrum includat realitatem alterius. Petrus Thomas in suis formalitatibus propositione 4. dicit realiter ea distinguui, quorum vnum ab alio ultimate abstractū nullo modo includit aliud, nec de eo potest vere, & affirmatiū praedicari. Sed huiusmodi signum falso est: nam non potest vere dici, quantitas est figura, vel relatio, & tamen hæc non realiter, sed formaliter tantum distinguuntur: quod in multis alijs, quae solum modaliter distinguuntur, patet.

Mitto etiam signum aliquorum apud Fonsec. quæst. 6. cit. sect. 1. sumptum ab existentia: nempe ut illa, quae diuersas habent existentias, sint distinctiones realiter, non vero ea, quae eadem. Namque, et si foret omnino certum, est inutile: dixi et si foret certum, quoniam de fide est tres personas diuinas distinguui realiter, controuersum vero inter Theologos, vtrum habeant distinctiones existentias, imo & Scotistæ, ut Lych. in d. 8. q. 3. §. Occurrit, in fine, docent Lychet. quae formaliter distinguuntur in Deo, habere etiam existentias formaliter distinctiones. In creatis etiam figura & magnitudo non distinguuntur realiter, habent tamen diuersas existentias, sèpè enim perit figura permanente eadem magnitudine. Ester vero inutile, quoniam eadem difficultas est in distinguendis rerum existentijs, ac rebus ipsis. Nec vero omnino est aptum signum,

Fonseca.
Aristot.

quod adhibetur ab aliquibus apud Fonsec.
quæst. cit. sect. I. ex Aristotele lib. 4. Me-
taphys. text. 3. nempè illa non distingui-
realiter, quæ eadem generatione generan-
tur, & corruptione intereunt: nam, lice-
verum sit de ijs, quæ sunt per se, & imme-
diatè vnicæ actione reali, non tamen est
certum, quando plura simul cum subiecto
producuntur, vtrum eadem omnino actione
reali, an diuersa producantur: nam
quemadmodum Aristot. eo loco probat
ens, & vnum esse idem, quia vnicæ gene-
rationis generantur, poterit aliquis cre-
dere mentem, & eius potentias esse idem,
quia eadæ actione producuntur: si quis au-
tem respondat nō fieri immediate eadem
actione reali, ita quoque responderi pos-
set ens per se primo fieri vnicæ actione,
vnum vero resultare per aliam primæ il-
li coniunctam. Itaque, cum eadem sit dif-
ficultas in agnoscenda distinctione actioni-
num, ac terminorum ipsius, hoc signum
non erit vsui.

III.

S. Thom.
Mayronius.

Siret.
Fonseca.

Ab alijs tanquam infallibilis nota pro-
ponitur oppositio relativa producentis, ac
producti. S. Thom. I. p. quæst. 41. art. 4.
ad 3. Mayron. in I. d. 8. quæst. 1. art. 3. &
in tractat. formalit. art. 2. §. Nunc autem,
Siret. in formalit. art. 4. minus principi-
pali, & art. vlt. principali parte I. & Fon-
seca vbi proximè. Quam quidem recen-
tiores multipliciter limitant, & coarctant,
vt intelligatur vel de productione substan-
tiali propria, perfecta, atque primaria, vel
de accidentaliter terminata ad aliquid, quod
producenti nequaquam vniatur. Ratio-
nem prioris assignant quoniam idem sup-
positum substantiale non potest se ipsum
propriè, ac primario producere, vt enim
producat oportet, vt existat, atque ad eū, si
productio est primaria, terminatur ad ali-
quid re ipsa à producente distinctum: at
productione secundaria fieri potest, vt ali-
quid seipsum producat: si nempè existat,
ac se ipsum alibi per modum conservatio-
nis actiū producat. Posterioris vero ra-
tio est, quoniam, quando duo entia distin-
cta ex natura rei seorsim existunt distin-
guuntur realiter, at si productum nō vni-
atur producenti, seorsim ab illo est: quare,
cū inter producens, & productum sit
distinctio ex natura rei, si vnum alteri non
vnit, realiter distinguuntur. Cū ve-
ro non vniuntur non est sufficiens indi-
cium realis distinctionis: nam, quamvis
eius usus aliqui realiter inhærentes pro-
ducenti realiter distinguuntur ab ipso,
vt intellectio ab intelligenti, amor à
voluntate, & id genus alia, tamen aliqui

non ita distinguuntur: vt patet in præ-
sentia locali, quam in se efficit is, qui se
ipsum mouet, & in subsistentia, quæ ema-
nat à natura.

Mihi tamen non videntur necessarie
eiusmodi limitationes, sed sat est, vt pro-
posita regula intelligatur de ijs, quæ sim-
pliciter producunt, ac producuntur: quo
modo explicata arguit quidem distinctionem
inter habentia oppositio nem produ-
centis, ac producti: eius tamen negatio
non arguit identitatem: quoniam plera-
que, inter quæ non est eiusmodi habitu-
do, distinguuntur realiter, nempè mate-
ria, & forma, homo, & equus, & simili-
lia. In primis autem non placet restrictio
illa ad productionem primariam: nam,
si semel admittamus aliquid sine prima-
rio, sive secundario productum esse idem
realiter cum producente, enervatur ar-
gumentum, quo vtuntur Patres apud Ma-
gistrum in I. d. 9. ad probandum Trini-
tatem, ac distinctionem personarum di-
uinarum: quam colligunt ex productio-
nibus diuinis quia non potest esse idem
generans, ac genitum, spirans, & spirat-
um. Respondebit enim Sabellianus ali-
quis, non repugnare vt id, quod est actu,
se ipsum re producat: atque ad eū Deum
se iterato producentem per intellectum,
fortiri nomen Patris ac Filij: & pro-
ductum iterum à se ipso per voluntatem,
habere rationem Spiritus sancti sine dis-
tinctione hypostaseon: si enim non re-
pugnat id, quod prius est ab alio pro-
ductum, seipsum iterum producat, vnde
probabitur repugnare, vt id, quod est
à se, se ipsum producat non vt primo, sed
vt iterato quodammodo existat? Et
quamvis adduci queant rationes aliquæ
disparitatis, non tamen omnino firmæ:
Et idcirco congruentius est, si dicamus
idem non posse vlo modo nec primario,
nec secundario producere semetipsum: &
consequenter inter productum, & pro-
ductum semper esse distinctionem real-
lem. Et confirmatur, quoniam re-
pugnat, vt opposita eidem simul in-
sint: at vero producens, ac productum
sunt relatiæ opposita: & proinde ne-
queunt conuenire eidem subiecto. Ve-
rum, quoniam non est huius loci exami-
nare vtrum aliquid existens posset se ite-
rum producere, illud certo constat, si ad
hoc eleuatur non fore causam principia-
liam, sed instrumentariam à prima eleu-
tam, & ita certum quoque esse debet inter
productum, & producens principale necel-
lario intercedere distinctionem realem. Non

etiam

etiam opus est coarctare regulam ad productum substantiale, aut accidentale non vnitum producenti: sed sat est, vt sit simpliciter productum. Ratio est, quoniam, sicut res se habet ad esse, ita & ad produci: & idcirco ea, quæ non sunt simpliciter entia in se, sed dependenter ab alijs, quibus innituntur, & cum quibus habent necessariam connexionem, non dicuntur simpliciter, & absolute produci: non enim producitur inherentia accidentis cum subiecto, nec substantia suppositi, sed res ipse, cum his, vel sub illis modis. Cætera vero omnia, quæ non habent dependentem existentiam ab alio, tanquam à re, cuius sunt modi, aut rationes formales, sive cum ipsis vniuntur, sive non, sicut sunt verè entia, ita propriè, ac simpliciter produci dicuntur, vt se habent actiones vitales respectu viuentis, primæ quatuor qualitates respectu elementorum, & alia eiusdem rationis.

V. *Urgentia.* *Stetit.* Mutua quoque separabilitas est signum certissimum distinctionis realis, sive illa viribus naturæ, sive diuinitus reducenda sit in actum, hanc regulam tradunt Mayron. in I. d. 8. quest. I. art. 3. & in tractat. formalit. art. 2. §. *Nunc autem.* Sicut. tractat. formalit. art. 4. minus principali, & art. ultimo principali parte I. Hoc autem signum nititur illo principio, scilicet; quo ea, quæ ad hunc modum separari possunt, singula habent à se ipsis propriam, ac veram realitatem, absque essentiali connexione ad alterum, quod per se sit propriè ens ratum, ac firmum præbens suam realitatem, tanquam fulcimentum alteri: quæ vero ita se habent, sunt propriæ res, & consequenter distinctione inter ipsas est inter rem, & rem: Hoc etiam signum non est reciprocum cum distinctione reali: nam, licet omnia ita separabilia distinguantur realiter, non tamen omnia ita realiter distincta possunt ab inuicem separari, vel saltem non constat, vtrum separari queant: exempli causa potentia vitales creatæ, & actus ab eis eliciti distinguuntur realiter, & tamen quamvis potentia possint esse sine actibus, non constat vtrum diuinitus fieri possit, & actus ipsi existant ab aliis potentis: Imò vero in opinione, quæ assurit vniōnem duorum re ipsa distinctionum, & coeuntium ad constitutionem vni per se, distinguere ex natura rei ab utroque extremo vniōto, quæ est valde probabilis, si partes vnitæ mutuo pendeant ex parte vtriusque datur vniō: quæ cum sit modus rerum ex natura rei distinctiona-

rum, altera ab altera distinguitur realiter, nec tamen etiam diuina virtute potest vna existere sine alia: exempli causa, vno inter materiam & formam equi est mutua, & ea, quæ est modus formæ, distinguitur ab ea, quæ est modus materiae, & tamen est aperta contradic̄tio, quod sit vno ex parte materiae, quin sit ex parte formæ, & vice versa: video responderi posse has vniōnes, licet secundum proprias rationes formales separari nequeant, posse tamen ratione vniōrum, cum quibus sunt idem realiter. Verū ex hoc ipso constat hoc signum non esse omnino certum, & euīdens.

Itaque considerando singulas notas distinctionis realis communiter adhiberi solitas non est vlla ita propria, vt cum illa reciprocetur, & possit subire locum proprietatis ad tradendam propriam eius descriptionem: vtcunque, tamen describi poterit, & à formalī, & modalī separari in hunc modum. Est distinctione ex natura rei inter entia ratum, ac firmum esse habentia. Cūm dicitur distinctione ex natura rei, remouetur distinctione rationis, cūm dicitur entia, excluditur distinctione modalis, quæ non est simpliciter inter entia: quamvis enim ex vna parte queat esse simpliciter ens, non tamen ex vtraque, sed semper istem ex altera erit modus entis, qui non est simpliciter ens: denique per ultima verba excluditur distinctione formalis: hæc enim non exigit, vt vtrunque extreūum sit ens firmum, ac ratum per se, & non immixtum alterius realitati, vt constat in magnitudine, ac figura, in qualitate, & relatione: etenim figura per se sumpta absque magnitudine non est ens firmum, & ratum, sicut neque relatio absque qualitate, quæ est ipsius fundamentum. Cætera vero omnia, quæ ex natura rei distinguuntur, & sunt simpliciter entia, & ex propria ratione important entitatem firmam, ac stabilem, & per se primo propria, ac vera actione produci possunt, fortiuntur distinctionem realem. Addidi vero hoc ultimum ad indicandum, quæ nam entia dicuntur propriè habere esse stabile, ac firmum: sunt vero solum ea, quæ pertinent ad tria priora prædicamenta, si nonnullæ quantitatis, aut qualitatis species excipiuntur, vt figura, rempus, ac motus: quæ sicut & ea, quæ pertinent ad septem alia prædicamenta, sunt vel modi, vel formalitates diueriae reperitæ simul, & inseparabiliter cum aliqua

restabili

reliabilis priorū triū prædicamentorum, ut discurrenti per singula patebit. Et proinde ad discernendam distinctionem realēm ipsorum ad inicem, vel respectu aliorum recurendum semper est ad eis firmum, ac ratum, cū quo illa dicuntur esse idem realiter.

VII.

Mayronius.

Quod attinet ad distinctionem formalēm, quidam apud Mayron. in I. d. 8. q. 5. §. Ad cuius evidētiā, & in tract. formalit. art. I. cū formalitatem à forma dictam putent, exigunt plures formas; ut sint plures formalitates. Quod ipse reprehendit, quoniam in Deo est unica essentia, & tamen sunt plura essentialia. Verū hoc eius argumentum supponit communem doctrinam Scotistarum de distinctione formalē ex natura rei inter attributa diuina, quae est falsa, ut inferius ostendam: & idcirco non habet vim. Dixerim tamen formalitatem nō sumi à forma physica, quae est altera pars compositi naturalis, alioquin in solis substantijs corporeis reperiri posset distinctione formalis, quod est falsum: sumitur itaque formalitas à forma sive physica, sive metaphysica, quia aliquid essentialiter, & intrinsecè est tale: Ea vero si sit una, erit etiam una ratio formalis adæquata, nō tamen repugnat, ut sint plures, quasi partiales, & adæquatae. Et hoc est, quod subdit idem auctor, cū formalitatē in hunc modum diffinit, est quidditas vniuersicūque habentis quidditatē, sive dissimili possit sive non: quod addit ad includēdas rationes formales generū summorum, quae verè tales sunt, etiam si, quia sunt simplices, & nō constant genere, ac differentia, propriè dissimili nequeant. Verū formalitas hoc modo sumpta late patet, & cōuenit etiam realiter distinctionis: nam alia est formalitas hominis; alia equi, inter quos est distinctione realis: Nunc vero indagatur quid sit formalitas, à qua sumitur distinctione media inter realēm, ac modalem. Mayron. in I. d. 8. q. 1. art. 3. & ex ipso Sirectus tractat, formalit. art. vlt. p. 1. tradit quinque modos indagandi distinctionem formalem: ait enim illa formaliter distingui, quae habent diuersam distinctionem, vel descriptionem, vel differentijs oppositis constituantur, vel, quae habent diuersas passiones, vel ea, de quibus opposita sub reduplicatione prædicantur. At huiusmodi signa sunt communia rebus realiter distinctionis, & ijs, quae sola ratione distinguntur.

VIII.

Mayron.
Sirect.

Quaque omisit his, atque alijs explicandi modis, potest in hunc modum dissimili, formalitas est quidditas entis non habentis ex ea præcisè esse r. tū, ac firmum. Dictum

est quidditas entis ad excludendos modos, qui non sunt propriè entia, cetera sunt addita ad excludendas formalitates, quae conseruat rebus veram, ac propriam realitatem, & consequenter inducent distinctionem realēm, ut formalitas Deitatis, & humanitatis: at formalitas, de qua loquimur, est quidem entitas, & pertinet per se ad diuersa rerum genera, ut patet in figura, quae pertinet ad genus qualitatis, & in similitudine, quae pertinet ad genus relationis: quo differt à modo, qui non per se, sed ratione rei, cuius est modus, ad genus pertinet: ut rectè notat Mayronius vbi Mayron. supra: §. V. si quid formalitas. Verū non est per se rata, ac firma, ita ut sit per se primo, & propriè producibilis, & habeat alias conditions rei propriè, ac presso dicta, & hoc differt à realitate. Ex quibus patet distinctionem formalem esse eam, quae intercedit inter extrema eadem realiter per huiusmodi formalitates constituta.

Modus autem presso sumptus, à quo sumitur distinctione modalis, à quibusdam apud eundem auctorem vbi supra §. V. si quid sit formalitas, dicitur id, quod ingreditur quidditatem rei, de qua ea prædicta in primo modo dicendi per se. Hoc tamen facile impugnatur: quoniam modus est posterior re, cuius est modus; omnia vero, quae ingrediuntur rationem quidditatem, & pertinent ad primum modum dicendi per se, sunt priora, vel saltem non posteriora re, de cuius intrinsecā ratione sunt: quare non possunt verè habere rationem modi, nisi latè, ac abusivè, quemadmodum rationes ipsæ generum summorum dicuntur modi: Ex quo rectè dixit Suar. in Metaphys. disput. 7. fect. I. num. 18. quosdam quasi modos essentialis, quæ est ratio necessarij, ac contingentis, completi, & incompleti, in ijs, quae talia sunt suæ natura, nō esse verè modos, nec habere distinctionē ex natura rei ab entibus, quorum singuntur modi, sunt enim rationes quædam transcendentis in intrinsecā rebus, & ab eis nequam distinctionē ex natura rei, quod est commune rationibus omnibus transcendentibus essentialibus: nam, cū sint analogæ, non dicunt conceptum obiect. Num præcisum, ac distinctionē ex natura rei ab analogiis: alioquin haec nō eodem conuenirent, ac differerent, ut docent communiter Metaph. sed constarent duobus ex natura rei distinctionis, quorum altero conuenirent, altero differerent. Hac igitur intentia omisit rectè Mayron. in I. d. 8. q. 1. art. 2. & q. 5. §. cit. & tract. formalit. art. 2. punct. 1. & ex ipso Sirect. in formalit. art. 2. Sirect. præcisè esse r. tū, ac firmum. Dictum

IX.

Suarini.

Mayron.

partiali,

partiali, & Nicolaus Bonetus lib. 3. Met. cap. 5. hac ferè ratione modum diffiniunt. Modus est id, quod adueniens alicui enti, vel ab eo recedens nō variat eius rationem formalem, intellige nec intrinsecè, nec extrinsecè: quædā enim, licet non varient intrinsecè, quia non tollunt propriam, & intrinsecam rationem formalem subiecti, cui adueniunt, variant tamen extrinsecè, quoniam accessu suo important nouam formalitatem, quæ addita p̄existente reponit illud saltē extrinsecè sub alia ratione formalis; quia ratione sapientia adueniens Socrati importat rationem formalem qualitatis, & habitus: p̄dicata vero essentialia variant intrinsecè: nam, si fingatur aduenire Socrati irrationalitatem recedente rationalitate, variatur intrinsecè ratio formalis, & ita illi, qui p̄dicata Metaphysica volunt ex natura rei distingui inter ipsa, non realē, aut modalem, sed formalē distinctionem constitutere debent.

X. Itaque modus propriè, ac p̄esse sumptus non est simpliciter ens, nec propriè habet essentiam, nec eam, cui aduenit, extrahit à propria ratione formalis. Ex quo colligitur modū nulla virtute etiā diuina existere, aut intelligi posse absque re, cuius est modus: nam, cū ex se non habeat entitatem, indiget alterius adminiculū, ut existat: cū non habeat propriè essentiam, aut rationem formalem, opus est, ut intelligatur simul cum ratione formalis eius, cuius est modus: qua ratione intensio, ac remissio nec est, nec intelligitur absque qualitate, neque inhærentia sine accidente, neque personalitas sine natura, neque finitas, aut infinitas sine quantitate, neque ratio completa, aut incompleta sine re cui vicissim altera ipsarum accedit, loquor enim de ratione completa, & incompleta, non essentiali, sed accidentalī, qualis cernitur in rebus quantis homogenijs: nam aqua, quæ modo erat totum per se, & completa, potest coniungī cum alia, & subiungere rationem entis incompleta, & vice versa: Ex quibus iam facile sumi potest ratio distinctionis modalis, est autem distinctione ex natura rei inter plures modos eiusdem rei, vel inter rem, & modum ipsius qua ratione natura distinguitur à suppositalitate, inhærentia acc. ab accidente: & eadem inhærentia, & intensio qualitatis inter se.

XI. Explicata distinctione, & eius generibus facile est identitatem, & eius genera describere: est autem identitas ex natura rei individualis, seu distinctione secundum rationem aliquam entitatis: quæcumque enim secundum quamvis rationē entis individualis sunt,

idē sunt: exempli causa calor, & calefactio sunt idem ex natura rei realiter, quoniam calefactio non est individualis realiter à calore, nec enim est alia realitas ab ipso, & sic in ceteris. Notandum tamē est, sicut tres distinctiones numeratæ possunt simul cohaerere in eadem re respectu alterius, verbi gratia, si comparetur candor intensus cum nigredine remissa, differunt enim realiter, ac formaliter ut patet, itemque modaliter quoad intensionem, ac remissionem, ita quoque posse eandem rem habere omnem rationē identitatis realis, formalis, ac modalis, quando idē omnino, & prorsus individualis, comparatur sibi ipsi, ut se habet distinctione, ac distinctione, inter quæ est perfecta identitas. Verū identitas modalis accipi potest dupliciter, nēpē negatiū, ac positivū: negatiū sumitur, quando nō est individualis secundum modū essendi, siue modus sit in re, siue non: & hac ratione Socrates potest dici idē sibi etiam modaliter, quoniam in ipso nō est distinctione secundum modum: non enim, quatenus subit vicem duorum extremonum, quæ comparantur secundum identitatem, habet ex una parte modum, & nō ex alia, sed idem prorsus est utrobiusque: positivū autem, quando est modus, & identitas secundum illum, qua ratione unio accidentis ad subiectum, & inhærentia sunt idē modaliter: nō enim sunt duo, sed unus modus ratione distinctionis. Sed omissa hac perfecta, & omnimoda identitatem, quæ omnia identitatis genera includit, statuenda sunt etiam tria genera identitatis, opposita explicatis generib⁹ distinctionis. In primis est distinctione realis, cū est individualis secundum rem: formalis, cū secundum rationes formales distinctiones quidem ex natura rei, non tamen realiter: modalis denique, cū est individualis secundum modum essendi. Sed de his fortasse pluribus differui, quam desiderari posset à Theologo, sed non sine exemplo, & occasione: aliqui enim Doctores Theologi hoc argumentū fūsē tractant ad intelligendā identitatem, ac distinctionem perfectionum diuinarum, qua deinceps agere incipiā.

In Deo penes essentialia non est distinctione realis, aut modalis.

C A P V T IV.

Dupliciter ens aliquod comparari potest quoad distinctionem, & identitatem, nēpē cum alijs à se, & extrinsecis, vel cū ijs, quæ sunt aliquid sui, & intrinsecis.

I.

Si prio-

Si priore modo consideretur Deus, nullam omnino cum rebus alijs à se habet identitatem, sed omnimodam distinctionem, cùm sit primo diversus à creatura in nullo praedicato vniuoco cum ea conueniens: nec item potest esse idem subiecto cum re alia à se, cùm nec sit accidens, nec capax illius: illud tamen notandum coniunctionem naturæ diuinæ, atque humanæ in eadem hypostasi verbi, ex qua prouenit, ut in concreto de se inuicem prædicentur, reduci aliquo modo ad identitatem subiecti: non quod re vera Verbum habeat propriam rationem subiecti, sed quia, cùm omnis verba affirmatio nitatur alia quæ identitatem, & duæ naturæ in Christo cæteroqui diuersæ verè enunciatur tum de Verbo, tum de se inuicem in concreto, habere debent aliquem modum identitatis: non est autem nullus, cùm quo maiorem habeat similitudinem, quam cum eo, quo dicuntur aliqua idem subiecto: quia scilicet, sicut hæc diuersa sunt inter se, & conueniunt in uno subiecto, cui inherent, ita natura diuina, & humana in Christo sunt diuersæ, nec aliam habet conuenientiam, quæ in hypostasi Verbi, in qua subsistunt. Porrò intrinseca Deo, penes quæ est alter cōparandi modus, quædā essentialia, quædā notionalia aut personalia sunt: de his nō est hic agendi locus, sed in materia de Trinitate: ideoque ijs omis- sis solum dicam de idētate, aut distinctione essentialium; incipiam vero ab his, quæ faciliora sunt, nempè distinctione reali, aut modali. Obseruandum vero est nō agi hic de attributis, prout significant quædam prædicabilia de Deo mentalia, vel vocalia, in qua acceptio esse inter se, & ab essentia diuina realiter, & essentialiter distincta ex professo tradunt Ocham, in 1. d. 2. quæst. 2. à lit. F. Gabriel, quæst. 2. art. 2. Gulielm. de Rubione in 1. d. 8. quæst. 3. art. 1. Conclusio 1. & quæst. 4. art. 1. Conclusiones 1. Alliacens. quæst. 6. art. 2. lit. I. Sed de perfectionibus significatis per huiusmodi nomina, vel conceptus, tum quia hæc solum propriè dicuntur attributa, vt ostendi hoc lib. tract. 2. cap. 5. tum quia de his solum potest esse difficultas.

II.

Non desuerunt autem, qui assererent attributa diuina, & ab essentia, & inter se distingui realiter, quos tacito nomine refert Nyph. lib. 12. Metaph. disput. 13. cap. 3. pro qua sententia nominatim refertur quidam Gualterus. Fundamentum eius erat, quædam, quæ pertinent ad diuersa prædicamenta, vel ita se habent quasi ad ea pertineant realiter distinguuntur: essentia vero diuina, & attributa ita se habent: nam essen-

tia est ut in prædicamento substantiæ, attributa, ut in prædicamentis accidentium: quare & inter se, & ab essentia re ipsa differunt. Idem ferè argumentum repetit a sumpto alio principio: nempè quoniam ea, quæ non sunt eadem genere, aut specie, distinguuntur realiter: at sapientia, iustitia, & alia attributa non pertinent ad idem genus, aut speciem: admittunt enim reali distinctionem secundum proprias rationes considerata: ergo etiam in Deo admettent. Quoniam vero multiplicitas realis obstat videtur simplicitas diuina, respondet non obstat nisi interueniat compo sitio: hæc autem exigit diuersas partes, quarum aliae habeant rationem actus, alia rationem potentia: at perfectionum diuinarum nulla habet rationem potentia: & idcirco ipsarum multiplicitas compositionem non arguit, & consequenter simplicitati diuinæ non repugnat.

III.

Hæc sententia, si nomen realis distinctionis usurpet ad mentem auctorum, qui omnem distinctionem ex natura rei realem vocant, non est digna maiore censura, quam sententiam Scotistarum, de qua inservi: & fortasse Gualterius nihil aliud voluit. Verum, quoniam refertur nomine distinctionis realis, impugnanda est iuxta acceptio nem distinctionis realis preesse sumptæ. In hac eadem sententia ita explicata credunt nonnulli fuisse Gilbertum Porretanum Gilbertum. Episcopum Piætatiensem ex eo, quod negaverit in rigore esse veras propositiones huiusmodi, Deus est sua diuinitas, sua sapientia, &c. vt refert Bernard. serm. 80. in Bernard. Cantica, & habetur in commentarijs ipsius in lib. 1. Boëtij de Trinitate, §. Rursus, ad medium, & in lib. 2. §. Idque signi erit, sed ex hoc non colligitur ipsum constituere distinctionem ullam inter essentiam, & attributa: sed inter essentiam, & personas, quoniam non loquutus est de Deo, quatenus est nomen essentiale, sed quatenus supponit pro personis, vt refert Otto Episco- Otto Fris- pus Frisingensis lib. 1. de rebus gestis Fri- genfis. derici primi Imperatoris cap. 56. Et ita ipsius error confitebat in eo, quod inter relations, & essentiam constitueret distinctionem, non vero inter essentiam, & attributa. Terosimilius pro hac sententia referti posset ex eo, quod docet in commentarijs in lib. 1. Boëtij de Trinitate non longè à fine: explicans enim quid intelligat Boëtius per prædicacionem secundum sc. id est, inquit, qua vel scia ipsa prædicatur, vt Deus, vel secundum sc. quodlibet extrinsecus affixorum, vt semper esse, vel ubiqz, vel operari: vbi manifeste docet eternitatem, & immen- tatem

Ocham.

Rubionius.

Alliacensis.

Nyphus.

Gualterus.

tatem esse extrinsecus attingas, quae prouide necessariō realiter ab essentia distinguenda sunt. Sed neque hæc probant ipsum agnouisse distinctionem ullam inter attributa: Eodem enim lib. & alibi clarissime docuit, attributa esse de intrinseca ratione essentiae, & nulla ratione ab illa distinguui, testimonia retuli tractat. I. cap. 8. & referam hoc tract. cap. 6. Pro solutione autem notandum est, Gilbertum à §. sed hæc, ex doctrina Boëtij eam ponere distinctionem inter res primorum trium prædicamentorum, ac reliquorum, quoniam, quæ ad tria prima pertinent, quando de aliquo prædicantur, significant ipsum esse rei, vel ipsam rem esse: dicimus enim hominem esse, vel Deum esse, esse magnum, esse bonum: aliarum categoriarum prædications, non, inquit Boëtius, monstrant rem esse, sed potius extrinsecus aliquid quodammodo affigunt, quia nimirum significant cum collatione, vel respectu ad aliud: ut esse ubique, & semper, significat Deum, ut correspoderet omni tempori, & loco: unde nihil amplius docet Gilbertus, quām Boëtius, sed illius sententiam fuisus exponit: neque sequitur in eorum sententia impenitatem, & aternitatem, ut dicunt perfectionem intrinsecam ab essentia, cuius meminimus Bernardus serm. 80. in Cantica. Otto lib. citato cap. Boëtij de Trinitate, apud Bedam tom. 8. column. 113. non minus militat contra hanc positionem: nam, siue attendamus unitatem, siue simplicitatem Dei, aut quāmvis aliam perfectionem, cui Patres Concilij crediderunt repugnare distinctionem realē inter essentiam, ac relationē, compierimus non minus repugnare ipsi distinctionem realē essentiae, & attributorum, item omnes auctoritates Patrum, quas infra adducam aduersus sententiam Boëtij, hanc manifestius conuincunt: nam, si sapientia Dei distinguitur realiter ab eius essentia, fieri nequit, ut in Deo idem sit habens, & habitum, quod pafsim inculcatur a Patribus: patet consequentia, quoniam in nobis ob eam causam non est idem substantia sapiens, ac sapientia, quoniam haec ab illa realiter distinguitur.

Hanc tiget veritatem ex professō pro bant Adamus in I. d. 6. q. 1. conclusione I. loan. Bassolis. d. 22. q. 2. art. 4. Rubion. d. 8. q. 5. art. 1. conclusione I. Marſil. quæſt. 12. art. 3. prima p. articuli conclusione I. & Francisc. à Christo d. 2. q. 3. conclusione I. & facilē ostenditur breui discursu in hunc modum. Quæcunque sunt plura, & distinctione realiter, aut habent distinctiones subsistentias, cūm unitate naturæ: aut cum huius distinctione se ipsi seorsim subsistent absque vlo nexo, & coniunctione: aut aliqua connexione, & unitate interueniente existunt alia in alijs, aut omnia in uno tertio: nullus ex his modis admitti potest in perfectionibus diuinis, si realiter distinguantur: non ergo distingui possunt. Maior propositio patet ex sufficiēte enumeratio: omnis enim distinctione realis aut est solum penes suppositalitatem, aut penes naturam, nomine vero naturæ intellige omnem rationem essentialē à suppositalitate distinctionem, aut penes vtrunque, primum vero membrum sumitur à distinctione secundum suppositalitatem, secundum à distinctione secundū naturam, tertium à distinctione secundū vtrunque: & ita distinctione est adæquata, & necessaria. Assumptio quoad primum membrum ostenditur: quoniam attributa, si realiter distinguuntur, habere debent distinctionem in genere naturæ, alia enim est ratio essentialis absoluta sapientiae, alia iustitiae, & ita non possunt habere distinctiones subsistentias cum unitate naturæ. Nam, si haberent, essent tot personæ diuinæ, quot attributa: id vero absurdum, & hæreticum est, ut patet. Quoad tertium ostenditur, quoniam eo dato essent plures dij, quod & fidei, & rationi repugnat. Patet consequentia, quoniam essent plura entia per se subsistentia cum distinctione suppositali, & essentiali; quæ vero ita se habent nullo modo sunt vnum: singula vero essent à se increata, & aeterna: ergo plures dij. Vtrunque vero membrum horum potest eadem ratione impugnari: nam quæ altero ex his modis distinguuntur, nullo modo inuicem prædicantur, ut per se patet, propria enim vnius habentis propriam subsistentiam non dicuntur de alijs per se subsistentibus: attributa vero diuina inuicem prædicantur, & de essentia: nam, Deus dicitur sapiens, ac iustus: item aeternus dicitur, immutabilis, & viceversa: quare fieri nequit, ut sint diuersa realiter secundum rationem subsistentiae, siue cum idem sitate, siue cum diversitate naturæ: Denique secundum membrum bifariam adhuc potest diuidi: nam diuersæ naturæ aut sunt

V.
Adamus.
Bassol.
Rubionius.
Marſil.
Francisc. à
Christo.

Giliij comment. Theol.

Nnn

substan-

substantiales, aut accidentales: substantiales, aut sunt integræ, atque compleæ: quomodo natura diuina, & humana intercedente ynione hypostatica subsistunt in hypo statici Verbi: aut partiales, & compleæ, sicut anima, & corpus se habent ad substantiam creatam hominis. omnes hi modi repugnant perfectionibus diuinis, quoniam non sunt accidentia extrinseca essentia, sed de eius ratione formalis intrinseca: non naturæ completa: nam singula requirerent propriam suppositalitatem: si enim inter creaturas quevis natura substantialis completa propriam vendicat suppositalitatem, cur eandem non exposcerent perfectiones in creatæ, si essent naturæ completae realiter distinctæ? non incompleæ, ac partiales, quoniam à naturis incompletis non potest remoueri ratio partis, ex quo sequitur compositio naturæ compleæ ex ipsis coalescentis, quæ repugnat simplicitati diuinae.

VI.

aristot.

Augustin.

Fundamenta Gualteri non sunt illius momenti: tum quia non est opus, ut quæcunque distinguantur prædicamento, aut genere, aut specie distinguantur realiter præsæ, ut hic agimus: etenim actio, & passio distinguuntur prædicamento, & nihilominus de sententia Philosophi 3. Physic. t. 21. non distinguuntur realiter: item similitudo, ac dissimilitudo, quæ continentur sub diuerso genere prædicamenti, quia illa est relatio æqualis, hæc inæqualis comparisonis: & tamen quando respectu diuersorum idem quantum dicitur æquale, & inæquale, sunt idem realiter: denique tempus, ac motus, quæ sub eodem genere proximo specie differunt, sunt idem realiter. Quin vero licet omnes creatæ in diuersis prædicamentis dispositæ realiter differunt, ut differunt Angelus, & sapientia creatæ, non proinde prædicta diuina, convenientia cum creatis in communia aliqua ratione analogica eodem modo differre debent: nā id habent creatæ ex eo, quod sunt entia per participationem, ac limitata, ac proinde, non quidquid sunt, se ipsis, ac per essentiam sunt, sed intrinseca perfectio ipsorum restringitur ad certum genus, quod præterea indiget perfectionibꝫ alijs extrinsecais à se ipſa distinctis. At Deus est perfectio omnis per essentiam, non alterius participatione: ideoq; quidquid est seipso, & non alio est: atque adeo non est in ipso aliud, & aliud, sed omnia sunt idem, vt rec. docet Aug. lib. 6. de Trinitate cap. 6. nam, cū dixisset Deum esse magnum, bonum, sapientem, beatum, & cætera, subdit: Sed eadem magnitudo eius, quæ sapientia:

non enim mole magnus est, sed virtute; & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia, & non est ibi aliud beatum esse, & aliud magnum, aut sapientem, aut verum, aut bonum esse, aut omnino ipsum esse.

Iam vero solutio, qua vtuntur ad vietandam compositionem, non est idonea. Etenim supposita ipsorum sententia necessario sequitur, aut perfectiones diuinæ non esse vnum, sed aggregatum quoddam per accidens, aut inter ipsas interuenire rationem actus, & potentia. Id vero sequi ostendo, quoniam aut inter se, & cum essentia, nexus aliquo copulantur, aut sunt dissolutæ, & separatae: si detur hoc secundum, est aggregatum per accidens, quod constat pluribus entibus per se nullo vinculo colligatis: si detur primum, necessariò admitti debet ratio actus, & potentia. Probatur ultima pars, quoniam nexus omnis, & copula naturalis nascitur ex appetitu alterius ex extremis copulatis, aut utriusque: appetitus autem radicatur, vel consistit in ratione potentia: at vero perfectiones diuinæ, si differentiæ re ipsa, & interueniente copula ungerentur, eam naturaliter exigerent: quidquid enim Deo competit independenter ab eius actu libero, naturale omnino illi est, ergo si perfectiones diuinæ re ipsa distinguuntur, & nexus aliquo copularentur, aliqua ipsarum haberet appetitum, ac rationem potentia respectu ceterarum. Nexus vero omnem naturalem nasci ex appetitu patet, quoniam nisi ad naturalis appetitus coniunctionis, non est vis, aut naturale principium actuum coniunctionis, cuilibet enim potentia actus naturali respondet naturalis appetitus coniunctionis, cuilibet enim potentia actus naturali respondet naturalis appetitus subiecti: naturale enim dicitur id, quod est secundum appetitum naturæ, & eo distinguuntur à violento, quod ad hoc non est appetitus in natura, ad illud vero maximè: ne causabitur illa coniunctionis naturalis, ad quam non supponatur appetitus naturalis unius extremi respectu alterius: appetitum vero omnem naturalem radicari in potentia passiva: vel esse idem cum ipsa patet, quoniam nihil appetit naturaliter id, quod sibi impossibile, aut intrinsecum, & essentiale est: quia secundum essentia est actus, ad impossibilia habet repugnantiam: solum vero appetitur perfectio extrinseca essentia, & consequenter accidentaria, ac possibilis haberi: sed omnis natura, quæ secundum se considerata non vendicat intrinseca perfectionem aliquam à se distinctam realiter, estque apta habere illam, est in potentia

VII.

VIII. tentia ad ipsam: omnis quippe res contidea-
rata respectu alterius perfectionis sibi noi-
repugnantis vel est actu, vel potentia: qua-
re, si secundum rationes essentiales non ven-
dicat actu eam perfectionem, erit in poten-
tia respectu eius, & consequenter appetitus
omnis naturalis vel radicatur, vel consistit
in potentia respectu actus, quem appetit.

Non defuerunt etiam, qui distinctionem ex natura rei modalem agnoscerent, in perfectionibus attributalibus, quidam in omnibus, quidam in aliquibus. Omnes distingui modaliter afferuit Ioan. de Viterbo, cuius meminerunt Argent. in d. 8. q. 1. art. 4. Toletan. ead. d. q. 1. art. 2. & 3. & Francisc. à Christo d. 2. q. 3. Existimabat autem perfectiones attributales esse in Deo distinctas ex natura rei, non quidem tanquam res diuersas, sed tanquam diuersos modos reales eiusdem rei, ita ut pluralitas ipsorum non sit pluralitas simpliciter, sed secundum quid. Probat auctoritate Auerr. 12. Metaphys. dicentis vitam, & viuens in Deo esse idem in subiecto, & duo secundum modum, quia non significant idem omnibus modis, sicut nomina synonyma: deinde quoniam non minus differunt attributa diuina inter se; quae ens, & vnum: quae sunt idem, & vna natura, ut ait Philosophus lib. 4. Metaphys. cap. 2. at ens, & vnum de sententia Comment. 4. Met. Comment. significant vnam, & eandem naturam in forma, sed differunt in modo. Denique ratione, quoniam modi significandi sequuntur modos intelligendi, hi vero modos essendi: ergo diuersi modi intelligendi perfectiones diuinis respondet aliquid in re, vel nihil: si nihil, sunt potius figura intellectus, quam diuina attributa: ergo aliquid: cum vero esse nequeant diuersae res absolute, erunt diuersi modi absoluti reales. Mitto alias eius rationes, quoniam sunt ferre exinde cum ijs, quibus vntuntur Scotistae ad probandam distinctionem formalem, quas infra expendam. Ne propositio hæc videatur repugnare simplicitati diuinæ, ait diuersitatem, quæ prouenit ex perfectione, nec inducit compositionem, non opponi simplicitati: eiusmodi vero esse pluralitatem modorum, qui dicunt diuersas perfectiones: atque adeò hæc pluralitas ex perfectione manat, non inducunt autem compositionem, quoniam non dicunt diuersam rem, aut esse, sed in una re, & in uno esse simplici radicantur: Ea vero sola compositionem inducunt, quæ diuersam rem, & esse dicunt. Itaque modi ipsi essendi sunt diversi, sunt tam in essentia diuina unitissimæ, sicut diuersitas linearum qualitatum in suo principio,

vel termino in centro indivisibili continetur: & sicut omnis varietas numerorum unitissimæ, & indivisibiliter, tanquam in sua origine, continetur in unitate.

Hæc tamen sententia afferens omnia attributa esse modos reales ex natura rei distinctos, vel accipit modos latè, qua ratione formalitates modi quidam dicuntur, & ita coincidit cum opinione Scotistarum, vnde Aquilanus in l. d. 8. quæst. 4. art. 2. in principio docet dari in diuinis distinctionem attributorum ex natura rei, quæ potest appellari formalis, siue modalis: vel accipit modos propriæ, ut cap. 3. explicauit: & quidem in priore sensu inferius impugnatur, nunc solum in posteriore: contraria est communis, ideoque non oportet citare singulos, quam vero censuram mereatur dicam, cum sermo erit de distinctione formalis: Nunc vero omittam auctoritates, & reliqua argumenta inferius producenda contra omnem distinctionem ex natura rei; solumque ex ipsa ratione distinctionis modalis arguam. In primis vero quoniam modi non important diuersam rationem formalem ab ea, quam habet res, cuius sunt modi; at pleraque attributa diuina habent diuersam rationem formalem ab iniunctum, & ab essentia, alia enim est ratio formalis vita diuina, alia sapientia, alia iustitia, & similius: quare, si ex natura rei distinguuntur, plusquam modaliter distinguuntur. Secundo modi propriæ dicti, à quibus sumitur distinctione modalis, cum non sint propriæ res, ut ipsem Iacobus admittit, habent imperfectum modum essendi, & dependentiam à re, cuius sunt modi, absurdum vero est concedere huiusmodi imperfectiones in diuinis attributis. Tertio prædicata omnia communia Deo, & creaturis sunt in illo perfectius, & eminentius, quam in creaturis: absurdum quippe esset formas in suo fonte, ac origine deteriores esse, quam in riuis à fonte deriuatis, & entia per participationem excellere ea, quæ sunt à se, & ab aliis participantur: at sapientia, iustitia, intellectus, & similia, quæ conueniunt creaturis ex participatione summi boni, in creaturis non sunt modi, sed res absolute: ergo nec in Deo erunt modi, sed res, atque adeò, ut rectè arguit Toletanus vbi supra. si ex natura rei distinguuntur, non modaliter, sed realiter distinguui debent. Et confirmatur, quoniam non sunt minus perfecti, nec minus ponunt numerum modi reales absoluti, quam respectuui: sed respectuui, ut idemmet auctor concedit, simul cum essentia constituant personas, quæ sunt verè plures res, & non modi

IX.

Aquilanus.

Gillij comment. Theol.

Non 2

rerum:

rerum: ergo etiam absoluti constituant plures res absolutas ad inuicem distinctiones, quod nec ipse admittit, nec patitur fides de perfecta unitate Dei, & Trinitate personarum.

X.

Toletan.
Auerro.

Auctoritates Auerrois non furent sententia Iacobi. loquitur enim de modo significandi, siue intelligendi, non autem de modo essendi, ut ait Toletan. vbi supra art. 4. ad argumenta. Etenim Commentator, ut cap. sequent. num. 5. ex eiusdem sententia ostendam, censuit non dari in diuinis distinctione ullam ex natura rei, nunc autem ex ipsis met dictis, quae obiciuntur res ostendi potest: certum quippe est viuens, ac vitam non esse attributa diuina, prout a nobis concipiuntur, sed praedicata intrinseca, & solum differentia penes modum significandi concrete, & abstracte, non vero penes modum essendi: nam, ut ex Patrum sententia ostendi hoc lib. tract. 1. cap. 10. num. 8. in Deo non differt ullo modo, quod est, & quo est: & ita nec viuens, & vita. tantum ergo requirit Commentator diversitatem modi sufficientis, ne nomina viuens, & vita Synonyma censeantur: ad hoc autem, ut dicam inscrius, sat est diuersus intelligendi, & significandi modus. Secundum dictum eiusdem similiter exponi debet: nam, cum dixisset ens, & unum, significare unum, & eandem naturam in forma, addidit differre in modo, nempè significandi: quia ens significat illa formaliter, & in recto, unum vero materialiter, & in obliquo. Ad argumentum respondeatur, singula attributa diuina significare aliquid a parte rei, non tamen distinctum re ipsa a significato reliquorum: sed unum, & idem a parte rei, & solum virtute, siue per intellectum distinctum, ut infra fuis explicabo: ex quo non sequitur esse plures modos reales ex natura rei distinctos. Nam etiam substantia, & ens significant aliquid verum in re ipsa, & non figuratum intellectus: nec tamen in Socrate ratio entis distinguitur ex natura rei a ratione substantiae, nec sunt plures res, aut modi reales.

XI.

Modus autem conciliandi pluritatem modorum cum simplicitate diuina non est aptus. Etenim ad compositionem non requiritur diuersitas inter rem, & rem: sed sat est quaevis distinctio ex natura rei duorum coeuntium in unum per se, vel per accidens. At res, & modus ipsius ita se habent, maxime quando modus est perfectione rei: tunc enim habet se ad illam per modum actus, res autem per modum potentiae appetens perfectionem non intrinsecam, sed superadditam essentia: qua-

ratione natura appetit suppositalitatem, qualitas intensionem, & sic in ceteris. Quoties enim est diuersitas actualis peccatis habens, & habitum, aut penes id, quod est, & quo est, interuenit ratio compositionis: in omni vero distinctione modali importatur huiusmodi diversitas: nam accidens ab inherentia actuali dicitur formaliter inherens natura a subsistente subsistens, anima unione unita corpori: & ita datur compositione ex inherentia, & accidente inherente, ex subsistente, & natura subsistente, ex unione, & anima unita. Eodem modo, si sapientia, & iustitia essent modi reales ab inuicem, & ab essentia distincti ex natura rei, cum Deus sit sapientia sapiens, iustitia iustus, esset in ipso compositione ex eo, quod est, & quo est. Tam vero, ut notat Argentinas vbi supra, exempla puncti, & unitatis non sunt ad rem: lineae enim secundum suam entitatem diuisibilem non sunt acti, & formaliter in puncto, nec numerus in unitate, sed solum tanquam in termino, vel principio: Si vero lineae essent per impossibile formaliter in puncto, non distinguenter inter se ob simplicitatem, & indivisibilitatem puncti, vel si distinguenter, punctum esset diuisibile, & compositum. At attributa diuina sunt formaliter in Deo secundum totam suam entitatem: ideoque non possunt distinguiri intrinsecè tanquam modi reales absque operatione intellectus, quin essentia diuina ratione illorum composta dicatur. Ex quibus elicetur distinctione modalem euertere simplicitatem, ideoque remouendam a perfectionibus diuinis.

XII.

Mayronius.

Mayronius quamvis communiter cum alijs Scotis admittit in attributis diuinis distinctionem ex natura rei formalem, in quibusdā tamen agnoscit modalem: nempe in infinita, & aeternitate, ut videre est in 1. d. 8. q. 1. art. 3. & 4. Conclusione 4. & q. 5. §. *Videtur quid sit formalitas: & §. His vix, ad nonā difficultatem, & q. 7. art. 2. ad finem, & tractat. formalitatem art. 2. punct. 2. & 3. Consentient alij Scotis, quos referam tract. de infinitate diuina. Fundamentum huius sententiae est, quoniam infinitas non est per se propria, & particularis ratio formalis, sed communis modus perfectionum diuinarum: non enim sola conscientia est infinita, sed sapientia, omnipotentia, & cetera: & ita infinitas, quatenus est modus essentiae, solum dicit rationem essentiae interminatam: quatenus vero modus sapientiae, rationem sapientiae interminatam, & sic in ceteris. Et ostenditur a simili, quoniam finitas, & infinitas secundum quantitatem sunt modi quantitatis creatae, a cuius*

ratione

ratione formalis egreduntur: ergo etiam infinitas in Deo erit modus magnitudinis eius virtualis. Et idem sentit de aeternitate, necessitate, & alijs, quæ ex aequo conueniunt omnibus perfectionibus Dei. Hanc vero positionem probari posse ait applicando rationes à se traditas ad inuestigandam distinctionem modalem: sed eo art. 3. & 4. solùm dixerat distinctionem modalem inuestigari posse eadē via, qua modi ipsi inuestigantur: eam vero non alibi tradit, quam quæst. 5. vbi aſſignauit diuersa genera modorum. De distinctione formalis inferius agendum est; modalis si sit ex natura rei, iſdem modiſ impugnatur, quibus paulo antè vſus ſum contra positionem Iacobi de Viterbio: ſi vero ſit ſolū virtualis, & ſecundum rationem, non eſt cur negetur in nonnullis attributis diuinis, vt ſuo loco dicam: & ideo absurdum non eſt concedere infinitatem, & quædam alia attributa ſignificare modos ſe habendi perfectionum diuinarum, non quidem actu distinctos antè operationem intellectus, ſed virtute ſolū. An verè aeternitas habere debeat rationem modi, an propria formalitatis, in tractatu proprio dicetur.

In Deo non eſſe distinctionem formalis ex natura rei, probatur auctoritate Scholastico-Quum, & Philoſophorum.

CAP V T V.

Maxime celebris controuersia eſt inter Scotistas, ac reliquos Theologos de distinctione formalis perfectionum diuinarum attributum, tum inter ſe, tum ab eſſentia diuina antè omnem operationem intellectus. Et quoniam hæc difficultas varijs dubitationibus, argumentis, ac reſponſionibus eſt intricata, claritatis gratia incipiam à confirmatione partis, quam certam puto: deinde diſſoluam argumenta contraria: & primo quidem utrū argumentis ab auctoritate, poſtea rationibus expendens ſimul ſolutions à Scotiſtis adhiberi ſolitas. Inprimis quod attinet ad Scotum, non ita clare locutus eſt, vt non reliquerit locum dubitandi de propria ſententia ipſius, quidam enim quos tacito nomine refert Gregor. in t. d. 8. quæſt. 1. art. 1. exſtimarunt ipſum non docuſe dari distinctionem actualē diuinorum attributorum inter ſe, & ab eſſentia diuina antè omnem intellectus operationem, ſed tan-

tum virtualem: & in hunc ſenſum Scotum interpretantur Guilielm. de Rubione q. 3. art. 2. ad finem, & Chrysostomus Iauellus lib. 12. Metaphys. quæſt. 19. art. 3. ſed huiusmodi interpretationem benè conſutat Gregorius vbi ſupra ex dictis ipſius Scoti, idque ſatis conſimatur ex eo, quod ipſius diſcipuli eam ſententiam apertè ſequuntur, tanquam de mente ipſius: & Doctores oppoſita ſententia, quos poſt Durandum mox referam, in eodem ſenſu Scotum impugnant. Perfectiones igitur Dei attributales antè omnem operationem intellectus ex natura rei diſtingui formaliter, tradidit Scot. in t. d. 8. quæſt. 3. alias 4. §. Iſt a tamen poſitio, & ſequent. cum Lychetus, Bargio ibidem, & quodlibet. q. 1. Bargius. §. De prime, Baffol. in t. d. 22. quæſt. 3. art. 2. §. 1. quæſt. 4. art. 2. & 3. Franciſcus Mayronius d. 8. quæſt. 3. 5. & 7. Petrus de Aquila quæſt. 4. & 3. Antonius Andreas, & Nicolaus de Orbellis quæſt. 4. Petrus Thomas in ſuis formalitatibus, tertia propositio, Sirectus in formalitatibus art. 3. minus principali in Corollario 2. Secundæ conclusionis cum Hieronymo à Piftorio ibidem lect. 29. Nicolaus de Nysle tractat. 1. p. 3. port. 1. quæſt. vn. Guilielm. Vorri long. in t. d. 8. quæſt. vn. art. 2. conclusio ne 2. Nicolaus Bonetus lib. 2. Theologie naturalis cap. 1. §. Dicamus. & cap. 2. Cardinalis Sarnanus in directorio Theologico Verbo: *Attributo.* in eandem ſententiam inclinat Petrus de Candia apud Carthusianum in t. d. 2. quæſt. 2.

rubionias.
Iauellus.

Gregor.
Scot.

Lychetus.
Baffol.

Mayronius.
Aquitanus.

Anton. Andr.
Nic. de Orbell.

Petrus Thom.
Sirect.

Piftorius.
Nysle.

Vorri long.

Bonetus.
Sarnanus.

Candia.

II.

Mayronius.

III.

Magister.
Altisiodor.
Alenfis.
Albertus.

S. Thom.

S. Bonavent.
Aegid.
Henricus.

Richardus.
Durand.
Heruæus.
Aureol.

Goffredus.
Varro.
Ocham.
Adamus.
Rubionius.

Toletan.
Bachon.
Landulphus.
Nouo Castro.

Gregor.
Argentin.
Marsil.
Alliacensis.
Gerson.
Capreol.

Carthusianus.
Taranus.
Cisterciens.
Francisc. à
Christo.
Syluest.
Hippalens.
Sonicus.
Nyphus.
Clypeus.

Gabriel.
Maior.
Caietanus.
Ferrariens.

Palatinus.

omnino referret, h̄ à parte rei nō sit aliqua non identitas inter essentiam, & attributa.

Nihilominus excepto Scoto, & eius aſſeſſis communis omnium Theologorum ſententia docet perfectiones diuinæ abſolutas neque interſe, neque ab essentia diſtingui aſſtūlter ex natura rei. Ita Magiſt. in 1. d. 8. lit. D. & F. & d. 45. initio. Altisiodor. lib. 1. cap. 2. quæſt. 1. & cap. 4. q. 2. Alenf. 1. p. quæſt. 23. m. 4. art. 1. Albert. in ſum. traſtat. 4. quæſt. 20. m. 3. ad 3. traſtat. 14. quæſt. 59. m. 4. particula 3. & in 1. d. 8. art. 3. S. Thom. opuſcul. 9. quæſt. 1. 2. & 3. quæſt. 7. de potentia art. 6. & in 1. d. 2. quæſt. vnica, art. 2. & 3. & d. 22. quæſt. vnica, art. 3. S. Bonavent. d. 34. quæſt. 2. ad 5. Aegid. d. 2. 1. p. ſecondæ partis principalis q. & d. 8. 1. p. ſecondæ partis principalis q. & d. 8. 1. p. ſecondæ partis principalis q. & d. 45. quæſt. vn. art. 2. & 3. & apud eundem art. 1. q. 3. cit. Goffredus, & Gulielm. Varro. Ocham. quodlibet. 3. quæſt. 2. & in 1. d. 2. quæſt. 1. Adam. q. etiam 1. conſuſione 2. & 3. Rubionius d. 8. quæſt. 3. art. 1. conſuſione 2. & art. 2. Coroll. 1. & 2. Alphons. de Toletu quæſt. vn. art. 2. conſuſione 2. & 3. Bachon. d. 2. quæſt. 1. art. 3. q. 2. art. 3. & d. 39. quæſt. vn. art. 3. Landulphus apud Lychetum d. 8. q. 3. Andr. de Nouo Caſtro d. 32. quæſt. 1. Gregor. d. 8. quæſt. 1. art. 2. Argentin. d. 6. quæſt. 1. art. 2. Marsil. q. 12. art. 3. 1. p. articuli conſuſione 2. & 3. Alliacensis. quæſt. 6. art. 2. à lit. L. Ioan. Geron. 3. p. traſtat. de illuminat. cordis alphabet. 69. lit. N. & 4. p. alphabet. 13. à lit. B. Capreol. in 1. d. 8. quæſt. 4. art. 1. conſuſione 1. Carthusian. d. 2. quæſt. 2. & apud eundem Petrus de Taranthasia. Dionysius Cisterciens. d. 22. quæſt. vn. art. 2. conſuſione 4. & 5. Franciscus à Christo d. 2. q. 3. conſuſione 3. Syluest. in conflat. quæſt. 13. art. 7. Hispal. in 1. d. 8. quæſt. 4. art. 1. conſuſione 1. Soncin. eadem quæſt. conſuſione 4. Augustin. Nyphus 12. Metaph. disp. 13. cap. 3. 4. & 5. Petrus Niger in clypeo Thomistarum quæſt. 10. in Porphy. art. 1. Gabriel. lect. 49. in Canon. lit. M. & in 1. d. 2. quæſt. 1. art. 2. Maior d. 8. quæſt. 1. alijs 4. conſuſione 1. Caietan. de ente, & eſſe. quæſt. 12. propositio 1. Ferrar. lib. 1. contra Gentes cap. 24. §. Dicitur ergo. cap. 25. circa primam rationem S. Thomæ & cap. 32. §. *Quantum ad primum.* Michaël de Palatio in 1. d. 2. disput. 2. Chry-

Iauellus lib. 12. Metaph. q. 19. art. 1. Bartholomæus Torres in 1. p. S. Thom. quæſt. 28. art. 1. 2. disput. 1. & recentiores interpretes ibidem.

Iauellus.
Torres.

IV.

Ex ipsis vero signis, quibus Scotistæ vtuntur ad probandum ſententiam ſuam eſſe communem, magnum argumentum ſumitur contra ipſos: non enim proferunt ullum auctorem extra ſuam ſcholam, qui hanc eorum ſententiam expreſſe ſequatur, cum in alijs rebus non defint, qui ipſorum placita tueantur: Nec vero recte ex indicijs proceditur, cum auctores ſuam mentem aperte aperiunt, vt ferè omnes contra ſententiam Scoti präſtitere in hac materia, ſicut patet ex locis que citaui. Et auctores, qui negant diſtincſionem ex natura rei inter perfectiones diuinæ, ſoluent argumenta paulo antè indicata ex Mayron. & alia ſimilia, putantes ex ijs minime interri diſtincſionem: non eſt autem consentaneum impingere opinionem auctorebus, eo quod aliquid aſſeruerint, ex quo aliquis putat illam in ferri, illi vero negant. Quin vero, etiamſi aliqui hac de re non fuiffent expreſſe loquuti, indicia ipſa per ſe non ſufficiunt. Non primum, quoniam ut responderet Toletan. quæſt. 1. art. 4. ad 11. Mayron. contra 3. conſuſionem, ad habendum diſtinctos conceptus de obiecto re ipſa in diſtincto ſat eſt diſtincſio virtualis iphiſus, ratione cuius ſequitur rebus diſtinctis: & hoc ipsum ſufficit, ut agnoscſi queat ſub vna ratio- ne, ignorari ſub alia: & ſub vna ſum, ut medium demonstrationis, ſub alia ut ſubiectum, vel paſſio. Secundum etiam non eſt ſufficiens: quoniam Philosophi, & Patres, vel Theologi contra eos diſpu- tantes non curabant de identitate, aut diſtincſione diuini intellectus à voluntate, ſed tota inter eos diſſenſio erat vtrum creature per voluntatem, hoc eſt liberè à Deo conditæ ſint, an vero ex neceſſitate: ad quam quæſtio em parum intereſt vtrum intellectus, ac voluntas diuina ex natura rei actu, an ſolum vir- tute diſtinguantur. Nam libertas non pen- det ex identitate, aut diſtincſione voluntatis ab alijs potentia neceſſario operante, ſed ab indiuiuentiali iphiſus, quatenus appetitus quidam eſt in ordine ad hoc, vel illud ob- ſiectum. Quod neceſſario cōiunctur etiam ſecundum opinionem Scotistarum, qui voluntatem eandem ponunt principium actuū neceſſariorū, ac liberorum: ſi iigitur in eadem potentia volendi ſub ea- dem omnino ratione formali, & habitu- dine ad obiectum bonum cohærere poterit

necel-

necessitas, ac libertas respectu diuersorum obiectorum, cur non poterit fieri, ut eadem perfectio ex natura rei indistincta sub vna ratione formalis virtuali in ordine ad obiectum alterius rationis habeat rationem potentiae necessariae, sub altera vero liberae? Itaque Theologi, cum Philosophos impugnant, nec supponunt distinctionem ex natura rei inter voluntatem, & intellectum: neque cum illis sentiant, qui probant Deum libere rerum vniuersitatem condidisse, quod illi perperam negabant. Tertium, quod sumitur a terminis contradictoriis dicitis de perfectionibus diuinis, soluitur dicendo, cum non sint ijdem termini non esse vere contradictorias propositiones: at distinctionis virtualis est in causa, vt non sint ijdem termini, sed de materia huius argumenti fusus agitur cap. 13.

V. Eadem etiam fuit communis Sententia inter Philosophos, in primis Aristote-
lis, nam 12. Metaphysic. t. 39. sic ait: *Cate-
runt vita quoque inexsistit, si quidem intellectus
operatio vita est: ille vero est actus, actus ve-
ro per se illius vita optima, & perpetua est.*
Dicimus itaque Deum sempiternum, optimum-
que vivens esse: quare vita, & actum, conti-
nuum, & eternum Deo in est, hoc enim Deus.
& ut si docet intelligere Dei ipsius sub-
stantiam. Quod vero de intellectione
dicit, credendum est de alijs attributis
sensibili: est enim eadem ratio, vt Scot-
iota fatentur. Autor Commentar. in
libr. primum Boetij de Trinitate, qui ha-
bentur in tom. 8. operum Bedae colum.
1106. in fine refert descriptionem Dei
datam à Parmenide Philosopho. Deus, in-
quit, est, cui quodlibet esse quod est, est esse
omne id, quod est. subdit vero. Quid sibi vo-
luit Philosophus, nunquid per omne, & quodlibet
pluralitatem in Deo constituit? abit, in
tantum pluralitatem vocabulorum complexus
est: intellexit igitur, quod Deum esse iustum,
non est aliud quam Deum esse, vel Deum esse
magnum, fortis, pium, &c. et huiusmodi,
quam Deum esse Deum, nullam enim plurali-
tem ponunt in Deo omnia predicta, vbi vero
est distinctio formalis ex natura rei, non
quodlibet, quod aliquis est, potest esse o-
mne id, quod est, & aliud est esse iustum,
aliud sapientem, si sapientia, & iustitia
distinguuntur formaliter ex natura rei.
sed haec, & similia dicta Philosophorum
non pressius vrgo, habent enim eandem
viam cum dictis Patrum infra referendis,
que peniculare expandam. Alcinous in
doctrina Platonis, quem refert Ludouici
Viues in libr. octauo, de Ciuitate Dei.

ap. 6. Deus, inquit, supremus, aeternus, inef-
fabilis, se ipso perfectus, nullus rei indigens,
semperque, & vndique absolutè perfectus, di-
uinitas, essentia ratio, veritas, harmonia, bo-
num existit. Neque vero hæc ita dinumero,
vt inter se ipsa disiungam, in modo vt vnum po-
tius cuncta considero. Epictetus Philoso-
phus apud Augustin. Eugubinum libr. se-
xto de perenni Philosophia cap. decimo.

Epictet.
Eugubin.

Deus, inquit, est utilis, sed & bonum est utilis:
veri igitur simile, vbi sit substantia Dei, illuc esse,
& substantiam bonitatis: quæ igitur est sub-
stantia Dei? caro? abit: ager? fama? abit.
Mens, scientia, recta ratio. Hic igitur simpli-
citer quare substantiam boni. Auerroes 12. Auerroes.

Auerroes.

Metaph. comment. 39. multis verbis hanc
veritatem docet, & inter alia, *Multiplicitas*, inquit, in Deo non est, nisi in intellectu dif-
ferentia, non inesse. Auicenna 8. Metaph. auicenna.
capit. vltim. post medium, ait perfectio-
nes, & actiones intellectus, & voluntatis
non esse alias à vita Dei, quia hoc totum
est ei per suam essentiam. Et paulo post. Un-
de voluntas eius, qui est necesse esse, non est al-
tera in essentia ab eius scientia, nec est al-
tera ab eo, quod intelligitur de eius scientia.
Iam igitur ostendimus quod scientia, quæ est ei,
est ipsa eadem voluntas, quæ est ei, & similiter
ostensum est quod posse, quod est ei, est ipsum
suam essentiam esse intelligentem. Algazel algazel.

libro 3. Metaphys. capit. 1. docet in Deo
nullam esse pluralitatem, & multitudinem
perfectionum, cuius verba refert Capreol.
Capreol. q. citata art. 1. conclusione 1. Autor lib.
de causis propositione 4. In ente primo, &
vno vero non est multitudine aliquorum bonorum,
& propositione 20. Et bonitas prima non in-
fluit bonitas supra omnes res, nisi per modum
vnum, quia non est bonitas, nempe diuina in-
fluens in res, vt supplet AEgid. ibidem:
Nisi per suum esse, & per suam essentiam, & per
suam virtutem, ita quod bonitas eius, & virtus,
& esse, & essentia sunt res vna. Et inferius sæ-
pè repetit Deum tantum agere per esse, &
essentiam suam, per quæ excludit omnem
distinctionem potentiae ab essentia; & pro-
positione 21. omnem pluralitatem, & diuer-
situdinem à Deo excludit. Plotin. Ennead. 6. Plotinus.

lib. 7. cap. 39. Cum non sit ibi, nempe in Deo,
differentia ad se ipsum prorsus nulla, merito hoc
ipsum, quod dicitur intendi in se, vel intueri se
ipsum, nihil aliud, nisi ipsummet existit. Et lib.
8. cap. 13. sæpè repetit voluntatem diuinam
idem omnino esse cum essentia. Ex quibus
manifestum est merito dixisse Adam,
& Carthusianum vbi supra, Scotti sen-
tentiam esse contrariam com-
muni Philosopho-
rum.

Adam.
carthusian.

Nullam dari distinctionem ex natura rei, inter perfectiones diuinias, ostenditur auctoritate Patrum.

C A P V T VI.

I.

Toletan.

Rich. Vistor.

III.

Augustinus.

Alcuin.

Rich. Vistor.

Boet.

Sequitur ut eandem veritatem confirmem testimonij Patrum. Prius tamen obseruandum est eandem esse rationem duorum attributorum inter se, vel essentiae cum uno attributo, atque omnium inter se, vel cum essentia: & consequenter, quamvis aliquando Patres non loquuntur de omnibus, sed de singulis attributis; tamen credendum est idem sensisse de omnibus alijs: quare ad hanc etiam veritatem comprobandum pertinent omnia Patrem testimonia, quibus tract. i. ca. 8. & 9. ostendi attributa esse de ratione intrinseca essentiae diuinae: nam, ut recte notauit Alphonsus de Toletto in i. dist. 8. qu. vn. articul. 2. conclusione 2. in prima probacione, si essentia diuina includit formaliter attributa, haec, etiam secundum Scotistas, nullo modo ab illa, & consequenter neque inter se distinguuntur: verè enim dixit Richard. de Sancto Victore lib. i. de Trinitate capit. decimotertio. *Consequens autem est, quoniam si virtus illarum, nempe potentia, & sapientia, est idem quod summa substantia, qualibet illarum est idem, quod altera.*

Multa alia sunt Sanctorum dicta, quibus hanc veritatem aperte tradiderunt, quæ ego ad certa capita reducam. Primum est, cum aiunt idem ipsum, vel id ipsum esse essentiam, quod sapientiam, idem ipsum esse vnum, quod omnia: & omnia idem, quod vnum. Ita loquitur Augustinus ferm. 38. de tempore, qui est tertius de Trinitate, & columba ad finem: *Dei id ipsum est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & haec omnia vnum.* Et ferm. 40. de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniae, paulo post medium. *In Deo, inquit, omne quod dicitur, id ipsum est: & infra, hoc est in Domino virtus, quod iustitia: quidquid de illo dixeris, hoc idem dicit;* Similiter loquitur Alcuin, libro secundo de Trinitate cap. secundo. Et Richard. de Sancto Victore lib. i. de Trinitate cap. 17. in fine: & lib. 2. cap. 13. & 18. Et Boetius lib. i. de Trinitate, paulo post medium. Ex hoc loquendi modo aperte colligitur intentum: quoniam illa, quæ ex natura rei habent aliquam distinctionem,

non dicuntur simpliciter, & absque addito esse eadem: nam idem simpliciter dictum stat pro potiori significato, hoc est pro omnimoda identitate ex natura rei: non enim duo homines, quamvis sint vnum, atque idem specie, dicuntur esse idem simpliciter, sed cum addito secundum speciem, neque natura creata dicitur idem, quod ipsis suppositalitas, quamvis non realiter, sed modaliter tantum distinguuntur: at qui Patres loquentes de essentia, & attributis simpliciter, & absque addito dicunt idem esse vnum, atque aliud: ergo censent nullo modo distinguiri ex natura rei, quandoquidem idem simpliciter dictum opponitur omni distinctioni ex natura rei actuali. Et ita non possunt haec, & alia dicta eiusdem generis explicari de identitate reali, haec enim sola sine formaliter est identitas secundum quid, nec intelligitur sola, quando duo dicuntur simpliciter esse idem. Adde, quod citati Patres non solum dicunt esse vnum id, quod aliud, vel idem cum alio, sed id ipsum, vel idem ipsum, quod aliud, ut scilicet omnimodam identitatem clarius explicent. Verum, ut omnis via euadendi intercluderetur, iudicem Patres addiderunt alia verba indicantia omnimodam identitatem: nam sapientiam reduplicant genere formico supradicam in abstracto, satis significantes non esse solum identitatem realem, & quasi subiectuam, sed formalem sub eadem omnino ratione. Ita loquitur Augustinus libr. 6. de Trinitate Augustinus. cap. 7. *Deus multipliciter quidem, dicitur Magnus, bonus, sapiens, beatus, verus, & quidquid aliud non indigne dici videtur, sed eadem magnitudo eius est, quæ sapientia. non enim mole magnus est, sed virtute: & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia.* & libr. 7. cap. 1. *Eadem eius magnitudo, quæ virtus, & eadem essentia, quæ magnitudo.* Et lib. 15. cap. 5. *Quæ iustitia, ipsa beatitas, ipsa beatitudo.* Marius Victor. aduersus Arium non longe a principio, *Dei eadem ipsa est, & potentia, & substantia, & diuinitas, & actio: omnia enim vnum, & vnum simplex.* Tandem clarius adhuc omnimodam identitatem asserit Richardus de Sancto Victore libr. i. de Trinitate cap. decimo quinto. *Ipsa, inquit, primordialis substantia idem omnino, quod summa sapientia est: & cap. 18. Dei sapientia, & Dei omnipotencia vnum, idemque sunt per omnia.* Idem asserit libr. secundo, cap. duodecimo, in fine de immensitate, & aeternitate Dei. & Gilbertus in commenr. super lib. Gilbert. Boetij de hebdomad. regula septima: *Patris, Filio.*

tri, Filio, & amborum spiritui idem omnino est. & esse, & potentem esse, & sapientem esse, &c. Sane quod ex natura rei formaliter ab alio distinguitur, nequaquam potest veredicti omnino, & per omnia idem, quod illud: non enim omnino idem est, quod aliqua ex parte distinctum est: omnimoda quippe identitas pugnat cum quavis etiam minima ratione distinctionis. Eadem vim habet testimonium Nysseni oratione prima, in Cantica satis post medium, vbi ea, nempè virtus diuina, est illè ipse, qui prorsus est sapientia, & ipsa iustitia, & ipsa veritas, & signatim omnia; Et Antelm. in Monolog. capit. decimo sexto. Cum illa natura nullo modo composita sit, & tamen omni modo tot illa bona sit, nec esse est, ut illa omnia non plura, sed unum sint. Si ex natura rei distinguitur sapientia à natura diuina, non erit D e s p r o r s u s, & omni modo sapientia, quod tamen Nyssen. & Anselmus asseverant.

III. Idem sumitur ex alia Patrum sententia: dicunt enim non esse ullam inter diuinis perfectiones differentiam, aut diuersitatem, nihil differre unum ab alio, non esse alterum, & alterum. Augustinus de triplici habitaculo capit. sexto. sapientia & veritas Dei, & eternitas non diuina sunt inter se, sed unum sunt, sicut & omnia. Hugo Victorin. libr. primo, de Sacram. p. 3. capit. vigesimo septimo. Deo, inquit, totum quod est esse, unum est: & non potest diuersum inueniri, quod in simplici natura idem est. Cyrillus Hierosolymitan. Catechesi sexta: Negat eo, quod vocatur bonus, & iustus, & omnipotens, & Sabaoth, propterea differens est: sed ipse unus existens millenas emitit diuinitatis operationes: profecto, si inter illa esset ex natura rei distinctio, & ipsa forent inter se diuersa, & Deus per illa differens esset: primùm negat Augustinus, & Richard. Secundùm Cyrillus: Theodorus vero apud Cypariſiotam decad. 10. capit. quarto, ait in Deo substantiam, & operationem nihil differre; Neque esse discernendas. Marius Victorin. libr. quarto, aduersus Arium paulo post medium, ait in Deo esse, vivere, & intelligere esse, necessario unum, nec villo modo alterum. quomodo autem verè dicitur nihil differre, nec villo modo unum esse alterum ab alio, si ex natura rei formaliter distinguntur? Huc etiam pertinet alius loquendi modus Patrum, cùm negant in Deo aliud esse vivere, aliud sapere, aliud bonum esse, & sic de ceteris. ita loquitur Augustinus libro sexto, de Trinitate capit. 5. 6. & 10. libr. 7. capit. 1. libr.

15. cap. 6. Serm. trigesimo octauo de tempore, qui est tertius in Dominica infra Octauam Epiphaniae, non longè à fine: & sermo quadragesimo, qui est secundus in Dominica prima post Octauam Epiphaniae. *Augustinus.* Cyrilus Alexandrinus libr. decimo quarto. Thesaur. cap. 1. Faustin. de fide contra Arian. cap. 1 in fine. Gregorius lib. 18. moralium cap. vigesimo septimo, super illa verba: Non commemorabuntur in comparatione eius. Isidorus libr. 1. de summo bono, *Isidorus.* cap. 1. sententia 5. & 6. Bernard. serm. 80. *Bernard.* in Cantica. Cypariſiot. decad. 10. cap. 6. & Cypariſiot. 7. in fine. Hugo vbi suprà, & Richard. de Sancto Victore libr. 1. de Trinitate c. 13. 16. *Hugo Victor.* 18. 21. & 24. & libr. 2. cap. 5. 7. 11. & 18. Dicent Scotisti ad alteratem non sat esse quāuis distinctionem, sed requiri realem: maximè, si alietas significetur genere neutro. Verum non soluunt argumentum: nam omnis diuersitas ex natura rei est quædam alietas: & si sit solum suppositalis, ea quæ differunt dicuntur alia adiectiū, ut constat in personis diuinis: nam pater dicitur non aliud, sed alius à filio: si vero sit penes rationem formalem entitatiū, & pertinentem ad naturam, dici debent aliud, & aliud substantiū: quod colligitur ex Diuo Augustino libr. 6. de Trinitate ca. *Augustin.* 6. & libr. 7. cap. 1. vbi inter ea, quæ sunt aliud, & aliud, numerat quantitatem, ac figuram. & Bernard. serm. 80. in Cantica, animam. & eius magnitudinem, quæ tamen sunt idem realiter. Deinde Augustinus *Augustin.* libr. 7. de Trinitate, cap. 4. in fine, aliud est, inquit, Deum esse, aliud Patrem esse. At neque in sententia Scotistarum inter Deitatem, & relationes datur distinctio realis: ergo, quando Augustin. & alij Patres negant in Deo esse aliud, & aliud, omnem excludent distinctionem ex natura rei. Tandem Patres sèpè addunt aliqua, quibus expresse significant se excludere omne genus alietatis. Ita Augustin. in quæstiunculis de Trinitate, ad interrogationem: *An aliud Gilbertus.* distet in Deo esse, vivere, intelligere, posse: respondet, nullatenus aliud est in Deo esse, aliud vivere, aliud intelligere, aliud posse. Gilber. in libr. 1. Boetij de Trinitate §. Sed hec, sic habet, ipse nihil aliud est prorsus, nisi id solum singulare, & simplex quod ipse est: nihil scilicet, quo ipse sit, habet nisi singularem, simplicem, essentiam, & in libro de hebdomad. vbi iuprà: Nulla ratione intelligi debet aliud esse, quo est, & aliud, quo potes est, & Autor Com- *Autor Com-* ment.

propositi-

propositam assertionem. Ex omni distinctione ex natura rei sumitur diuersitas, alietas, aut differentia: de mente vero Patrum inter perfectiones attributales secum ipsis, vel cum essentia comparatis, non est vlla diuersitas, alietas, aut differentia: ergo etiam non est vlla distinctio ex natura rei. Iubet adiicere Cyparissio. decad. 10. cap. 8. in fine, vbi sic ait, *Omnia, quae in ipsa dicuntur, sunt diuina, & beatae eius substantia, ut potè, quae est essentia ex pluribus in unam unitatem congregatis: quibus verbis quoniam fauere videbatur opposita sententia, mox se ipsum sequentibus declarat: Omni differentia omnibus modis in congregatis sublata: & que inest in his sine habitudine, & singulariter, & non tanquam alterum in altero, sed maxime supra quam copulat, nulla duplicatione posita.* Ecce quomodo, & omnem differentiam excludit, & alietatem, & rationem omnem duplicitatis, qua omnia in sententia Scotti admittenda sunt, scilicet differentia, & alietas vnius rationis formalis ab altera, & omnium multiplicitas.

VI.

Irenæus.
Origenes.
Cyrill. Hier.
Epiphanius.
Mar. Victor.
Iustinus.
Hierony.
Anselm.

Alterum fundamentum sumitur ex eo, quod aiunt Deum esse totum oculum, auditum, fontem bonorum omnium, totum sapientiam, & sic de ceteris attributis. Ita, Iren. lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 16. 18. & 47. Origen. libr. 1. Periarch. cap. 1. Cyrilus Hierosolymit. Cateches. 6. Epiphanius, libr. 1. tom. 3. contra hæresim 33. circa principium, Marius Victorin. libr. 1. aduersus Arium propè finem. Iustinus Marty. in responsione centesima quadragesima quarta, ad orthodoxos. Hierony. in illud Psalm. 93. qui plantauit aurem non audier: Et Anselm. in Monolog. cap. 16. cùm dixisset omnia bona de Deo essentia-
liter dici, addit, quidquid aliquo modo es-
sentialiter est, hoc est totum, quod ipsa est: &
proslog. cap. 18. ergo, inquit, vita, & sa-
piencia, & reliqua non sunt partes tui, sed omnia
sunt vnum, & vnumquodque horum est to-
tum, quod est, & quod sunt reliqua omnia, cum
plura aliquo modo ex natura rei distin-
guuntur, singula ipsorum non dicuntur
esse totum quod alia substantiae, vel in
abstrato: non enim totus homo dicitur
intellectus, aut rationalitas, aut voluntas:
nec totus Alexander dicitur suppositali-
tas: nam hic loquendi modus significat
nihil esse in subiecto, quod non identi-
ficeretur omnino cum ea ratione formalis,
secundum quam dicitur totum: Deus
autem iuxta placitum Sanctorum Patrum
dicitur totus oculus, totus sapientia, to-
tus iustitia, & sic de ceteris: ergo non

est aliquid in ipso, quod aliquo modo
distinguatur ab aliis perfectionibus abso-
lutis: nam, si verè, & in rigore iustitia
diuina non est sapientia, Deus secun-
dum iustitiam non est sapientia: & ita
non est totus sapientia. Et confirmatur,
quoniam in ijs, quæ composita sunt
ex partibus realiter diuersis, non dicitur
aliquid totum, secundum aliquam for-
mam, si qua pars illius ea careat, qua
ratione homo non dicitur totus spiritus,
quoniam altera eius pars est corpus: ergo
etiam subiectum constans pluribus per-
fectionibus non debet dici totum singu-
la, nisi singula inter se idem omnino
sint: patet consequentia: nam locutio
huiusmodi translatæ est à rebus corpo-
reis, aut realiter compositis ad simplices.
Et confirmatur, quoniam nec in com-
positis Metaphysicis, inter quorum par-
tes, vel nulla est distinctio ex natura rei,
vel solum formalis de mente Scotista-
rum, singulae partes sunt totum, quod
aliae, vt constat ex verbis Diu. Anselmi
in Monolog. capit. decimo sexto: *Cum
enim aliquis homo dicatur corpus, & rationa-
lis, & homo, non vno, & consideratione hac
tria dicitur: secundum aliud enim est corpus,
& secundum aliud rationale, & singulæ ho-
rum non est totum id, quod est homo.* Deinde
verò huic contraponit diuinam essen-
tiæ, & concludit quod quidquid aliquo
modo essentialiter est, hoc est totum,
quod ipsum est.

Huic est affinis alter modus loquendi
corundem Patrum afferentium vnum at-
tributum esse omnia, & non esse vnum
minus, quam duo: nec duo plus, quam
vnum: Ita loquitur Diuus Augustinus
lib. 7. de Trinitate cap. 1. *Si hac omnia, in-
quiens, nempè magnitudo, bonitas, ac iu-
stitia, de quibus loquebatur, pluribus voca-
bulis in eadem sapientia, & virtute intelligun-
tur, vt ea sit magnitudo, quæ virtus: ea bonitas,
quæ sapientia, earursum sapientia, quæ virtus, si-
ut iam tractauimus: meminerimus, cum aliquid
horum nominis, sic accipiendo esse; ac si omnia
commemorem.* Vno attributo solo nomi-
nato vult cætera hoc ipso commemorata
censeri, haud dubiè, quia idem omnino
sunt: quam rationem ipsem Augustinus
perstringit: ob quam etiam causam
libr. 15. de Trinitate cap. 5. cum tres ternari-
os attributorum numerasset, omnes ad
vnum ternarium reduxit, & hunc ipsum
ad vnum attributum beatitudinis diuinæ,
quo cætera continentur. Idem eleganter
docuit Bernard. libro quinto, de confide-
tione cap. decimotertio, agens de latitu-
dine,

dine, longitudine, altitudine, ac profunditate: *Hoc singulam horum in Deo, quod quatuor simul: haec quatuor ipsa, quod singulum est.* Et ne quis dicat id dictum ratione deitatis, rursus ait, *vides tantam esse latitudinem, scilicet charitatem, quam longitudinem, nempe aeternitatem, utinam sic videoas non tantam esse, sed ipsam id esse unam, quod alteram: non minus unam, quam duas, nec plus duas quam unam: Deus aeternitas, Deus caritas est.* Haec qua ratione intelligi, aut explicari queant, posita inter diuina attributa distinctione ex natura rei, non video. Nam ea distinctione admissa minus est una ratio, quam altera, si non realiter, saltem formaliter: & plus continent omnes simul quam una, & el altera. At Augustin. & Bernard. docent oppositum: consentit Anselmus in Monolog. capite decimo sexto, cuius verba habent peculiarem vim, ait enim: *Idem est quodlibet unum illorum, quod omnia sunt simul, sive singula: ut, cum dicatur iustitia, vel essentia, unum significat, quod alia, vel omnia simul, vel singula: sane cum abstracta, non significant ea, quae sunt aliena à ratione formalis, ab eaque ex natura rei distincta, si iustitia significat idem, quod cetera omnia attributa, vel significativa, vel simul sumpta, fieri nequit, ut inter ipsa interueniat distinctio ex natura rei; nam, quae ita distinguuntur, ita propriis nominibus significantur, ut unum non significant idem, quod alterum, ne dum quod omnia simul sumpta. Eadem vim habent verba illa Augustin. serm. quadragesimo, de tempore, qui est secundus de Dominica prima post Octauam Epiphaniae post medium: *Hoc est in Domino virtus, quod iustitia quidquid de illo dixeris, hoc idem dicas.* Et Gilbert. in libr. I. Boetij de Trinitate §. *Sed haec, discrimen ponit inter omnia, quae significant perfectiones creatas, & diuinias, quod haec significant totum, quod est in Deo, illa vero non significant totum, quod est creatura: Cum vero, inquit, dicitur Deus est iustus, toto eo, quo ipse est, dicitur esse iustus: nec aliquid prorsus, quo ipse sit, dictio hoc dimittit: at, si dicitur iustitia à parte rei ab aliis perfecti oibus, omnes illas dimittit.**

Huc etiam pertinet, quod Patres non nunquam significantes attributa esse plura statim se corrugant, dicuntque non esse ibi nisi unum. Marius Victorin. libro quarto aduersus Arium ante medium. *Hoc quod est esse, hoc est spiritus, & lumen: ita enim in uno, ac simplici, in uno, ac simplex: Augustin. sententia trecentesima sexage-*

sima sexta, quae decepta est ex tractat. nonagesimo nono in Ioannem: Non sic habet scientiam, ut aliud sit illi scientia, quae scit, aliud essentia, quae est, sed virtus unum est: nec virtus dicendum est, quod similius unum est. Gilbertus in libro secundo Boetij de Trinitate §. *Idque signi erit, in fine: Quod si sunt, nempe diuina attributa (ut virtus sunt) una horum trium, scilicet personarum, substantia, manifestum est ea, in multis sub multorum diuersitate nominum id de ipsis substantialiter dici.* Si autem perfectiones diuinae distinguerentur ex natura rei, propriè dici posset ista, ea, & virtus que: quod tamen Patres negant, quia nimirum omnimodo est identitas inter illa: quam expressit Anselm. in Monolog. cap. 16. *Cum illa, inquietus, natura omnimodo tot illa bona sit, necesse est, ut illa omnia non plura, sed unum sint.*

*Gilbert.**Anselm.*

Magnam etiam vim habet alter loquendi modus, quo virtus Diuus Gregor. homil. 17. super Ezechiel. paulo ante medium. Omnipotens, inquit, Deus, quia sibi met ipsi similis, ea virtute videt, qua audit: omnia virtute creat, qua iudicat creata: nam, licet etiam substantiae intellectuales ea virtute videant, qua audiunt, quoniam intellectus unus, & idem aequaliter diuersis potentibus sensitibus, tamen in nobis diuersa est virtus agendi, & iudicandi, siue discernendi: in Deo autem eadem prorsus est: Et ideo vere dicitur creare eadē virtute, qua iudicat, quod verum esse nequaquam potest, si in ipso intellectus, & omnipotentia à parte rei distinguuntur. Sanè D. Gregor. utendo virtute audiendi, ac videndi tanquam pluribus, satis ostendit eam esse rationem in perfectionibus diuinis absolutis, ac est in intellectu creato, quatenus est potentia videndi, & audiendi, scilicet una, & eadem ex natura rei omnino indistincta: sicut ergo propterea Angelus vere dici potest videre eadem virtute qua audit, ita ob eandem causam Deus vere dicitur creare eadem potentia, qua iudicat, quoniam est omnino indistincta ex natura rei. Ex hac mutua identitate attributorum sumiserunt igitur Patres occasionem dicendi in Deum eo sapientem, quo Deus, eodem esse magnum, quo bonus est, ita Diuus Augustinus libro septimo de Trinitate cap. I. Deum hoc ipso esse dicit, quo sapiens est, & non alio magnum, alio Deum, sed eo magnum, quo Deus, & c. 2. sapientia, inquit, eo quo essentia, & Ser. 38. de tempore, qui est tertius in Dominica infra Octauam Epiph. vbi nec Deo, inquit, aliud est esse, aliud magnum esse, aliud bonum esse:

*Augustin.**sed eo,*

sed eo, quo magnus est, & quæstionibus de Trinitate cit. Deus eo ipso, quo est, vivit, & eo, quo vivit, intelligit: & eo, quo intelligit, potest: & eo, quo potest, est: quia simplex deitatis natura unum habet esse, vivere, & intelligere, & omnia posse. Non est dubium apud Philosophos, & Theologos terminum quo significare rationem formam, qua res est id, quod est: verbi gratia, si petas quo est Socrates candidus, petis rationem formalem, & ita recte respondebitur, est candore candidus: quare, si de mente Augustin. Deus est sapientia, quo essentia, eo est bonus, quo magnus, eo intelligit, quo potest, &c. Non est distinctio ex natura rei formalis inter sapientiam, & essentiam, magnitudinem, & bonitatem, intellectum, & potentiam, &c. alioquin non eodem esset sapientia, quo essentia, & bonus, quo magnus, sed alio.

VIII.

Lychetus.

Confirmatur eadem veritas ex Patribus, afferentibus in Deo idem esse habere perfectionem, & esse illam, immo non propriè dici habere illam, sed esse, eos vero re-tuli. tract. I. cap. 10. quæ vera esse non possunt, posita distinctione aliquæ ex natura rei. Ad hunc loquendi modum respondet Lychetus in I. d. 8. q. 3. §. *Quarto principaliter, & ultimo ad s. vbiait solam distinctionem formalem non fuisse, vt res dicatur haberi propriè. Deinde vero subdit posse aliquo modo dici habere ipsam, nempè per identitatem realem, qua ratione & habet ipsam, & est ipsa: formaliter tamen nec habere ipsam, neque esse ipsam. Quæ solutio deficit in primis in fundamento: quoniam subiectum, quod verè denominatur ab aliqua forma, propriè, & in rigore loquendo vel est ipsa, vel habet ipsam: at sunt formæ non distinctæ realiter à subiecto communicantes illi suam formalem denominationem, & tamen non sunt ipsum subiectum, ergo habentur ab ipso: atque adeò, vt forma propriè dicatur haberi, sat est distinctio eius formalis à subiecto. Maior est evidens, quoniam omnis veritas propositionis fundatur identitate extremitum vel omnimoda, & sic unum est alterum: vel secundum quid, & tunc unum habet alterum. Assumptio patet, quoniam homo, & humanitas non distinguuntur realiter: & homo dicitur formaliter ab humanitate, nec tamen est ipsa humanitas: ergo habet humanitatem: similiter homo, & intellectus, vel visibilis in opinione Scotistarum soli distinguuntur formaliter, & tamen negari non potest hominem verè & propriè habere intellectum, & visibilitem. Quapropter cum Deus denominetur sa-*

piens à sapientia, si formaliter loquendo non sit sapientia, vt Lychetus ait, necessario dicendus est habere sapientiam. Deinde etiam quod secundò loco subdit, non constat: nam repugnat rem habere id, quod est, vel esse, id ipsum, quod habet: namque Socrates est homo, non habet hominem: est iustus, non habet iustum: contra vero habet humanitatem, non est humanitas: habet iustitiam, non est iustitia: Et ideo, si Deus est identice sapientia, non habet illam identice, contra vero, si non est formaliter sapientia, & dicitur sapiens, dicitur habere formaliter sapientiam. Denique ultimum quoque dictum est expositum calumnijs. Ut enim subiectum verè, ac propriè loquendo dici possit in sensu formalis habere aliquam formam, non requiritur, vt inter ipsum, ac formam sit identitas formalis, sed sat est vt illa quovis modo communitet ipsi suam denominationem formalem in sensu vero, ac proprio: qua ratione homo, qui est sapiens, iustus, & animatus, habet sapientiam, iustitiam, & animam rationalem: Et tamen non est idem formaliter cum ipsis: ergo si perfectiones diuinae distinguuntur formaliter ab essentia, & conferunt Deo suas denominations in sensu proprio, & formalis, in eodem quoque dici potest Deus habere ipsas. Hic vero accipio sensum formalem eodem modo, quo subiecta creata dicuntur denominari formaliter à formis sive essentialibus, & intranscisis, sive non essentialibus: hoc enim modo volunt Patres haberi propriè à Deo perfectiones attributates.

IX.

Alter modus loquendi inuenitur apud Patres, ex quo idein efficaciter colligitur: nempe cum aiunt perfectiones diuinas in se non esse plura, sed unum, quid concipi tamen à nobis pro captu nostro tanquam plura. Ita Bernard. lib. 5. de conlid. cap. 13. *Quid est Deus? longitudo, latitudo, sublimitas, & profundus. Visus sun protulit plura, sed unum est. Vnus Deus signatus est pro captu nostro, non pro suo statu: diuinus est hic, non ita. Voces diversæ, semitæ multæ, sed unum per eas significatur, unum queritur. Et paulo post, hoc singulare horum in Deo, quod quartuor simul, hoc quartuor ipsa, quod singulare est. Nobis autem, quia non possumus cum Deo simplicitate contendere, dum contendimus apprehendere unum, occurrit veluti quadruplicatum: facit hoc speculum, & enigma, per quod solum interim videre datur. Cum autem videbimus facie ad faciem, videbimus sicut est. Nec enim iam tunc fragilis aries mentis nostræ & quantulibet vehementer inten-dens aliquatenus restiter, dissipetur in suam plaritatem. Colligit se magis, adunabit, confor- mabitæ.*

midabitq; vnitati illius, vel potius vnitati illi, vna vni facies respondeat faciei. Vbi suaptè natura est distinctio, non sunt plura solum pro captu nostro, aut modo intelligendi, sed in se ipsis: & ita vt plura etiam in patria cognosci poterunt: sed Bernard. pluralitatem totam reuocat ad modum intelligendi viatorum: eamque negat futuram in patria: ergo eiusmodi vocibus, & conceptibus non responderet vlla pluralitas obiectiva ex natura rei, alioquin falso recurreret Bernard. ad modum intelligendi nostrum; similiter loquitur Cyparissiota decad. 10. cap. 1. in fine. Ex quibus, inquiens, sit manifestum, quod in vnitate, que supra substantiam est, non oportet querere habitat, & dispositiones, nec an sint circa ipsum aliqua naturalia, & substantia propria ad complendam substantiam ipsam, nisi forte a nobis sic dicuntur consuetudine intelligetia nostra, & quia non possumus aliter intelligere qui nunc vitam per speculum, & in anigmate transfigimus, sanè cum Scotista concedant attributa esse naturales diuinæ essentiae proprietates ab illa ex natura rei distinctas, quod ita à nobis conciperent ex ipsis natura, non ex nostro defectu proueniret, quod tamen negat Cyparissiota.

X. Idem suadet ex eo, quod Patres sèpè probant perfectiones diuinas esse omnino aequales, quia sunt idem, quæ probatio nihil valeret, vt rectè notauit Bachonus in 1. d. 2. quest. 2. art. 3. §. Probatur igitur, si cum reali identitate haberent diuersas formalitates: Passiones enim sunt idem realiter cum subiecto in sententia Scotistarum, nec tamen ideo sunt aequales in perfectione. Ita vero probat Augustin. libr. 8. de Trinitate cap. 1. & 2. serm. 40. de tempore, qui est secundus in Dominica prima post Octauum Epiphanie. Fulgent. libr. 2. ad Trasimundum paulo antè medium. Hoc est Deo videre quod esse, & quantam insinuat visionem suam, tantum vult credi substantiam suam: vt cum audimus omnia munda, & aperta esse oculis eius, nullum terminum putemus substantia eius. Richard. de Sancto Victore libr. 1. de Trinitate cap. 18. sicut habet: Nihil maius, nihil melius est in eius nosse, quam in eius posse, & eo ipso in eius esse, quia non est aliud aliud eius posse, quam eius esse. Et infra: De substantia, cum nihil sit aliud, quam eius potentia, vel sapientia, si se latius per sapientiam, quam per potentiam extenderet, si se per illam, quam per istam latius extendere potuisset, esset vtique vna, eadem substantia potentia comparatione se ipsa per sapientiam maior, esset eadem ipsa sapientia comparatione se ipsa per potentiam minor. similia habet cap. 21. & 23. & libr. 2. cap. 5.

Gillij commentar. Theol.

Denique, vt concludam hunc locum à Patrum autoritate, nihil à se ipso ex natura rei distinguitur: nec potest maior identitas fangi, quām eiusdem ad se: exempli causa sapientia ad se ipsam, iustitia ad se ipsam: atqui ex Patrum sententia vnum attributum non est magis ipsum, quam aliud: ergo vnius ab alio non est vlla distinctio ex natura rei: discursus est evidens, si assumptio sit vera: Ea verò afferitur à Diuo Augustino de triplici habitaculo cap. 6. his verbis: *Sapientia, & veritas Dei, & aeternitas non diuersa sunt inter se, sed vnum sunt, sicut & omnia. Sapientia enim Dei non magis sapientia, quam veritas est, & non magis veritas est, quam sapientia, quam aeternitas, quam cetera Dei omnia: vnum enim sunt in Deo.* Et non solum hæc inter se, ex eam sunt in Deo, sed non aliud sunt, quām ipse Deus: quid expressius dici potuit ad declarandam omnitudinem identitatem attributorum inter se, & cum essentia, quam dicendo sunt eadem, non diuersa, non aliud sed vnum: & non magis singula sunt quod ipsa, quam quod alia? sed audiamus Richard. de Sancto Victore libr. 2. de Trinitate cap. 18. similia fere dicentem. Non, inquit, est ei aliud esse, quām vivere, nec vivere, quām intelligere: nec ab his aliud, atque aliud potentem, vel sapientem fore: sed nec ab eis, sicut nec à semet ipsis, diuersum aliquid bonum, vel beatum esse: si attributa alia ab aliis non sunt diuersa, sicut nec à semet ipsis, eandem habent cum aliis, ac secum ipsiis identitatem: identitas autem eiusdem ad se excludit omnem prorsus distinctiōnem ex natura rei, ergo eam quoque excludit identitas attributorum inter se, & cum essentia. Tandem expressè excluditur distinctio formalis à Scotistis adiumenta, cum dicunt eandem esse rationem substantiæ, & potentia, sive operationis diuinæ. ita Basilius apud Cyparissiota decad. 10. *Basilius.* cap. 4. *in simplici, & in corporeâ natura eamdem rationem habet substantia, & energia eius.* Cyparissiota. supra quod dictum Basiliij, ira ait Theodorus apud eundem Cyparissiota, sic pie intelligatur diuina energia, sive operatio eterna, quin potius ipsa per se energia, vt non distinguitur à substantia, sed potius eandem rationem habet propter proprietatem simplicitatis. Si eadem est substantia diuinæ operationis ratio, ita vt penes eam propter simplicitatem minimè distinguantur, non possunt inter se distingui ratione formalis ex natura rei. Et Gilbertus super Boetium de hebdomad. regul. 7. In Deo, inquit, est essentia, qua ipse est: & potentia, quæ potens est: & sapientia, qua sapientis est, & huiusmodi, non tamen cogitamus ab essentia, qua illum esse prædicamus, poten-

XI.

Gilbertus.

tiam

XII.

Adam.
Bachonius.
Marfilius.
Carthusian.

Gerson.

I.
Mayron.
Magn. Dionys.

Ad Rom. 1.

1. ad Cor. 2.

tiam, aut sapientiam eius, in illustratione esse diuersam. Vbi expressè affirmat attributa potentia, & sapientia, non esse diuersa ab essentia, in ratione essentia.

Ex dictis manifestè patet propositam assertionem esse communem Patrum sententiam. Vnde merito Adam. in 1. dist. 6. q. 1. conclus. 3. Ioannes de Bachone d. 2. q. 2. art. 3. initio Marfil. q. 12. art. 3. 1. p. articuli conclusione 3. & Dionys. Carthusia d. 2. quæst. 2. opinionem Scotti reiiciunt ut omnino contraria communis sententiae Patrum, quam negare non est tutum. Et ob hanc causam contraria sententia male audit apud nonnullos Theologos, quorum aliqui eam absurdam, vel erroneam appellant, inter quos est Ioannes Gerson cit. c. superiori. Ego autem à censura temperabo propter autoritatem Scotti, & sectorum eius, quorum sententiam nulla scriptura, vel Patrum autoritate posse confirmari capite sequente ostendam.

Ex sacris literis, aut Patribus non colligitur distinctio ex natura rei inter perfectiones diuinæ absolutas.

C A P V T VII.

Mayronius in 1. d. 8. q. 5. §. His viss. & Scottistæ, ne ipsorum sententia noua, & proinde spernenda videatur, quoniam de sententia Magn. Dionys. cap. 1. de diuinis nominibus initio: non est audendum dicere, aut cogitare aliquid desuper substantiæ diuinitatis præter ea, quæ in sacris literis expressa, aut à Sancis tradita sunt, conantur eam ex sacris literis, ac Patribus deducere. In primis enim in scriptura perfectiones essentiales ponuntur in numero plurali: ideoque indicatur distinctio ex natura rei. Antecedens constat ex Paul. cap. 1. ad Roman. inuisibilita ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspicuntur. quo loco per inuisibilita non possunt intelligi personæ, aut ipsarum proprietates, & notiones: tum quia hæc non conceduntur plura in neutro genere secundum doctrinam Hilarii, & Augustini. tum quia personalia non innescunt sufficienter ex creaturis, Paulus vero ait inuisibilita Dei à nobis ex creaturis cognosci: restat ergo, vt intelligatur perfectiones absolutæ. Idem sumitur ex prim. ad Corinth. 2. illis verbis: Ea, quæ sunt Dei, nemo nouit nisi spiritus Dei, & aliis eiusmodi. Secundò in scripturis quæ-

dam perfectiones adduntur alijs: quæ ea, quæ posteriore loco ponuntur, sit quidam distinctum ab ea, quæ priore: vt cum ad Roman. 11. dicitur: O altitudo diuinarum! sapientia, & scientia Dei. & in Psalm. 114. Misericors Dominus, & iustus. & Psalm. 85. Patientis, multa misericordia, & verax: & sexcenta alia, quibus nomina attributalia copulantur: nisi vero interueniat aliqua distinctio ex natura rei, inanis esset reperitio, & aliena à diuina sapientia, quæ dicitur scripturas. Tertiò perfectionibus diuinis diuersis tribuuntur effectus diuersi, vt misericordia parcer, vocare, & adducere ad penitentiam: iustitia punire & tribuere singulis pro qualitate, ac mensura meritorum, & cetera. Signum ergo est ea distinguiri ex natura rei: alioquin scriptura effectus omnes indifferenter tribueret cuilibet attributo. Antecedens patet ex Paul. ad Roman. 2. Nescis, quod benignitas Ad Rom. 2. Dei ad penitentiam te adducit, tu autem secundum duritatem tuam, & impunitus cor, thesaurizas tibi iram in diem iræ, & in isti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera sua: plura huius generis occurserunt passim in scriptura.

Pro expositione horum locorum, ac similem suppono id, quod cap. penult. ex professo ostendam, scilicet distinctionem virtualem sat esse, vt id, quod à parte rei est vnum omnino indistinctum, sub diuersis rationibus cōceptum enunciari possit in numero plurali, & significari diuersis nominibus non synonymis, quorum quodlibet alteri addi non inepit possit. Id vero sumo ex Patribus supposita sententia de omnimoda identitate etiam formalis perfectionum diuinarum, quæ substantiam significant, qualis est substantia, spiritus, vita, & ipsum esse, in qua ipsi quoque Scottistæ conueniunt, ea tamen Patres de perfectionibus diuinis loquentes hæc ipsa inter alia referunt, & sibi ipsis annumerant, de quæ ijs loquuntur per modum plurium. Ita D. Augustini. seru. trigesimo octavo, de tempore, qui est de Trinitate & columba: Dei, inquit, id ipsum est potentia, & substantia, & diuinitas, & hac omnia vnum. Ecce quomodo substantia addi diuinitatem, & quæ recensuit, omnia appellat, quod nisi de tribus saltet dici non potest, & tamen duo ex illis sunt substantia, & diuinitas, quæ in sententia Scotti sola ratione distinguuntur: eadem fere verba ex Augustino mutuatus repetit Alcuin. lib. 2. de Trinitate cap. 2. Item Mar. Victor. lib. 3. aduersus Arium initio: omne quod sibi, simplex, & hoc Deus, quod lumen, quod optimum, quod

quod existentia, quod vita, quod intelligentia: vitam annet existentiae, quæ in Deo, vixit intrinseca conceptui formalis essentia, etiam de mente Scotti non distinguuntur ex natura rei, similiter substantialia inter attributalia referendo anumerat, libr. I. aduersus eundem longè ante medium. & Hilarius lib. 7. de Trinitate, Totum, inquit, in eo, quod est, unum est, ut quod spiritus est, & lux, & virtus, & vita sit; & quod vita est, & lux, & virtus, & spiritus sit, totum vocat, & unum, & nihilominus unum addit alteri: Similiter etiam substantialia libi & aliis anumerat Cyprius eti. decad. 10. cap. 6. & 7. & eadem omnia appellat. Ex quo patet modum loquendi in plurali numero etiam in neutro genere nequam arguere distinctionem ex natura rei: quod indicauit Bernardus serm. 80. in Cantica de diuinitate his verbis loquens: *In ea, & multa unum, & diversa in idem rediguntur, ut nec numero sestate rerum, sumat pluralitatem, nec alterationem de varietate sentiat.* Quorum sensus est, perfections, quæ in creaturis multe sunt, ac diversæ, in Deo unum, ac idem sunt: & quamvis pro captu nostro illa ad modum eorum, cum quibus analogicè conueniunt, numeremus, non tamen huic numero sublēmitur à parte rei vlla pluralitas, aut distinctio, qua vna sit vere altera ab alia: Constat eti. in absque additione ex parte obiecti posse verba idem diuersimode significantia mutuo adnæti, quod expressit idem Bernardus libro quinto de consideratione cap. 6. *Si bonum, inquiens, si magnum, si beatum, si sapientem, vel quidquid tale de Deo dixeris, in hoc verbo instauratur quod est, est: nempe hoc est ei esse, quod hoc omnia esse: si & centum talia addas non resistit abesse, si ea dixeris nihil addidisti, si non dixeris nihil minus nisi.* Ex quo loco patet ex sententia Bernardi cum vñtato more loquendi: perfections quædam aliis adduntur, si de Deo loquamur, non respondere verbis, aut conceptibus nostris vllam additionem ex parte rerum. Nam etsi centum alia addas, vt Bernardus ait, nihil addidisti: quomodo si addas, non addidisti? nempe quia verbo tenus addidisti, sed re ipsa nihil plus omnibus, quam vni dixisti: quia scilicet illud unum, nempe ipsum esse diuinium includit omnia essentialiter, & formaliter: nam si non includeret, & ex natura rei formaliter à ceteris distincta fueret, falso sanè dixisset Bernardus. *Si ea dixeris, nihil addidisti: si non dixeris, nihil minus nisi.* Nec verò solum apud Patres etsi hic modus loquendi, sed ex scripturis et-

iam habetur Sapien. decimo septimo. Verbum diuinum dicitur, *splendor gloria, splendens sine macula, & imago bonitatis illius:* quæ tria in Verbo æterno non distinguuntur ex natura rei, sed continentur intrinsecè ipsa Verbi notione, sicut & illa, quæ numerat Paulus ad Hebr. 1. *Qui, cum sit Ad Hebr. 1. splendor gloria, & figura substantiae eius, & nihilominus unum additur alteri.* item Psalm. 102. *Misericordia, & misericors Dominus longanimus, & multum misericors,* adduntur verba verbis, & tamen res est eadem diuerso modo significata: per omnia quippe nomina illa perfectio diuinæ misericordiae significatur, nectamen misericordia à se ipsa ex natura rei distinguitur in Deo. Item in Cantico Moysis: Deuter. 23. *teronom, trigesimosecundo, Deus fidelis, & absque vlla iniuriate iustus, & rectus.* Rationes communes in Deo etiam de sententia Scotti: non distinguuntur ex natura rei à particularibus: verbi gratia, ratio virtutis à ratione misericordiae, quoniam illam hac includit formaliter: iustitia vero, & rectitudo vel sunt omnino idem, vel rectitudo in iustitia tanquam ratio communis in particulari includitur: atque adeo in Deo de sententia Scotti non debent ex natura rei distinguiri: & tamen Moyses vnam alteri addit dicendo iustus, & rectus; Mens, & spiritus in nobis non distinguuntur ex natura rei. & tamen Paulus ait, 2. ad Corinth. 14. *Orabo spiritu, 2. ad Corinth. 14. orabo & mente.* Denique etiam apud Philosophos vñtatus est hic loquendi modus, dicunt enim intellectum practicum & speculativum: & tamen, vñtate vñior sententia, non distinguuntur ex natura rei: mitto alia eiudem generis, quæ possent adduci.

Ex dictis facilè respondeatur ad primum, & secundum, modum loquendi scripturarum negando, opus esse distinctione ex natura rei ad vñpandum numerum pluralem, vel in singulari addendum verba verbis idem diuerso modo significantia. Et ita concedendum primum illum locum Pauli ad Roman. intelligentum de essentialibus: sed vt dicantur in plurali numero *inuisibilia*, non requiri vñlam distinctionem ex natura rei. Secundus locus non necessario intelligi debet de ipsis: nam verba illa, *Ea, quæ sunt Dei,* applicari etiam possunt personalibus, sed licet de essentialibus solum intelligatur, eodem modo exponi debet. Ad estimonia secundo loco inducta respondeatur, additionem non esse inanem, quando idem ex natura rei indistinctum, di-

III.

verso tamen modo significatum expressius in oratione repetitur: & perfectio vna diuina diuersimode per diuersa nomina significatur: & idcirco, cum de Deo loquimur, eiusmodi additionibus non inepte vtimur. Testimonia vltimo loco polita tangunt difficultatem inferius explicandam, circa modum loquendi in diuinis, præcipue quando perfectioni abstracte significatae per modum potentiae, vel habitus tribuimus actus ad intra, sive operationes ad extra: à qua modo abstinebo, quoniam longa indiget disputatione: respondeo tamen breuiter, quando res eadem virtute distincta sub vna ratione secundum quod ipsa est principium alicuius operationis, non solere ascribi operationes alij eiusdem rationibus sola virtute distinctis: vt patet in nostro intellectu, qui vnum, & indistinctus ex natura rei est practicus, & speculatiuus, est ratio, & memoria. Et tamen non dicimus, intellectus Speculatiuus est directius præceos, aut intellectus practicus est sola speculatione contentus, nec quatenus speculatiuus est mensura praxis. Eundem loquendi modum scriptura tenet, & cum Deus vna sua ratione formaliter adæquata sit principium omnium operationum: & si ea adæquate à nobis concipetur, aut significaretur, posset reddi tanquam propria ratio omnium: tamen, quia eam inadæquate concipi possumus, merito diuersis operationibus diuersæ rationes principij assignantur, ex scilicet, sub quibus sumpta diuina essentia cæteris omnibus præcisus, est sufficiens principium illarum. Hinc est, vt misericordia ascribatur vocatio ad penitentiam, iustitia retributio meritorum, & sic in cæteris.

IV.
Scotus.
Augustin.

Post autoritates scripturæ vntur dictis Sanctorum. Arguit in primis Scotus in 1. distinc. 8. quest. 4. §. Ad questionem, ex Diuo Augustino libr. decimoquinto de Trinitate cap. tertio, vbi ait omnia attributa esse æqualia, nihil autem est sibi æquale, & inepte dicitur aliquid sub vna relatione rationis esse æquale sibimet considerato sub altera relatione rationis. Arguit secundò ex eodem Augustin. lib. contra Maximinum, ex eo ostendente Deum, quāmuis sit Trinus, non esse compositum, quoniam est bonus, sapiens, iustus, & cæ. & non est compositus: quod argumentum vim non habet, si bonitas, sapientia, iustitia non distinguuntur ex natura rei, sed solum ratione: non enim sequitur, si relations rationis, non faciunt

compositionem, ergo neque reales. Locus autem Augustini, quāmuis non indicetur ab Scoto, habetur libr. 3. contra Maximin. cap. decimo. vbi postquam introductus est Maximinus, concedens Deum Patrem esse bonum, sapientem, clementem, ac potentem, & nihilominus esse simplicem, & eas perfectiones non esse vnius Dei partes, subdit: *Si ergo in vna Patria persona, & plura inuenis, & partes non inuenis: quanto magis Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, & propter individuam deitatem vnius Deus est, & propter vnius vniusque proprietatem tres personæ sunt: & propter singulorum perfectionem partes vnius Dei non sunt.* Afferat autem Baf. solis in 1. distinct. 22. quest. 4. §. His ergo, quedam loca Anselmi numerantis singula attributa addendo vnum alteri, sed hæc, & similia ex dictis explicari possunt, dicendo ad eam additionem sat esse distinctionem virtualem, ratione cuius eadem res diuersimode concipi, & significari potest. Illa videntur plus habere momenti, quæ adducit Mayronius vbi suprà, quibus San. & i multiplicitatem agnoscunt, & satentur. ita Dionyssius Deo, inquiens, attribuitur Magn. Diu. multiplex simplicitas, & simplex multiplicitas, quæ dico optimè coherentem secundum rationes formales, & lib. de diuinis nominibus cap. nono, de diuina alteritate sic loquitur: *Nunc autem ipsam diuinam alteritatem, non variationem quandam super inconuersibilis identitatis sufficemur, sed vniuersam, id est multiplicem formationem, & vniiformes multæ fecunditatis omnino processiones, multiplicem formationem admittit, hæc autem multiplicem quoque formam exigit, & consequenter multiplices rationes formales: eodem modo Augustinus, libr. sexto, de Trinitate cap. sexto appellat simplicem multiplicitatem, & multiplicem simplicitatem; Deinde adducit testimonia Patrum ascribentium quasdam operationes diuinæ vni perfectioni, & ab alijs remouentium: ita Anselm. in Monolog. cap. quadragesimo octauo, *Plenum est certationem habenti summum spiritum scilicet non idcirco sui memorem esse, aut se intelligere, quia se amat, sed idcirco se amare, quia sui meminit, & se intelligit.* Si inter hæc non esset vlla distinctione, aut ordo, nō magis dici posset, ideo Deum se amare, quia se intelligit, quām ideo se intelligere, quia se amat; quia ratio causalitatis non est, vbi nulla diuersitas est. Hilar. item lib. octauo de Trinitate sic scribit: *Non efficit creaturam voluntas, sed potestas, & indicat velle non esse idem quod posse.* Alij Scotisti probant*

probant ex testimonio Augustini libri de cimo quinto, de Trinitate cap. quinto, ubi sic habet: *Si dicam aeternus, immortalis, iustus, bonus, beatus, spiritus, horum omnium nouissimum, quod posui videtur significare substantiam, cetera vero huius substantiae qualitates.* Tandem plerique vtuntur auctoritate Damasceni lib. i. de fide, cap. 4. dicentes: *Si iustum, si bonus, si quid tale dixeris, non naturalis dicitur Dei, sed quia circa naturam sunt.* quibus verbis Augustinus, & Damascen. clare affirmant attributa non includi in ratione essentiae, ac proinde formaliter ab illa distingui.

V. Verum qui exacte perpenderit dicta Sanctorum a me prolatam cap. præcedenti, ad ostendendam omnimodam indistinctionem perfectionum diuinarum, nequam mouebitur uno, vel altero dicto ambiguo ipsorum: qualia sunt, quæ ab Scotis adducuntur: quæ in distinctionem suadent innumera sunt, & perspicua, quæ in patrocinium distinctionis proferunt, pauca sunt, & obscura. Ad primum, multipliciter respondent Doctores, Heruæus quodlibet. 1. quæst. 2. in fine, & Toletanus in prima distinet. 8. quæst. vñica articul. quarta, ad ultimam autoritatem allatam a Mayronio contra tertiam Conclusionem aiunt, non esse intelligendum Augustin. de æqualitate reali, prout importat relationem realem, sed solum prout importat priuationem excessus, ac defectus: Ocham. in prima distinet. 2. quæstion. 1. liter. R. ad ultimam autoritatem ait accipi inæqualitatem impropriæ pro æqualitate respectu sui, non verò sub alia, atque alia relatione rationis: Similiter ferè interpretatur Gregor. distinet. 8. quæst. 1. art. 2. dicens esse æqualia, hoc est non inæqualia. & Socin. quæst. 4. ad septimum. Scotti contra quintam Conclusionem ex Capreol. quæst. 4. art. 2. ad nonam, contra primam Conclusionem, dum ait dici æqualia negatiæ. Ex quorum sententia dicendum est, primo quidem non esse æqualitatem eiusdem ad se sub alia, atque alia relatione rationis: nam æqualitas, de qua loquitur Augustinus, non est secundum respectus rationis, sed secundum perfectionis ipsas reales virtute distinctiones: nec enim sapientia, & bonitas diuina sunt æquales quo ad relationes rationis, sed quo ad id, quod ex parte obiecti responderet his nominibus, & conceptibus, quos ijs auditis formamus. Deinde verò dicendum sicut inter ea,

quæ distinguntur actu est vera, & realis æqualitas, vel inæqualitas, ita inter ea, quæ virtute distinguntur, posse concipi virtualem æqualitatem, quæ, quia non cernitur inter plura ex natura rei distincta, rectè explicatur per negationem, vt aiunt Autores citati. Itaque ad obiectiæ Scoti respondetur nihil dici æquale sibi, quatenus concipitur vt vnum, atque idem: non repugnare tamen, vt quando concipitur per modum plurium, ratione plurium rationum formalium virtute distinctiarum, dicatur æquale, saltem negatiæ.

Ad secundum testimonium Augustini respondet Toletan. art. cit. ad tertiam auctoritatem. Argentin. in 1. dist. 6. qu. 1. art. 2. ad 10. Gregor. art. 2. cit. retorquendo illud in Scotum: nam si vim habet, ex eo sequitur attributa distingui realiter: non enim sequitur, si plura distincta solum formaliter non faciunt compositionem: ergo neque facient distincta realiter: atque adeo Augustin. in illo arguendo non facit vim in distinctione, aut identitate attributorum, ac personarum inter se: sed in ratione perfectionis, vt notarunt Toletan. & Gregor. citati, & patet ex illis verbis *propter singulorum perfectionem, nam res omnimodo perfecta complete est in suo genere, & ideo rationem partis habere non potest.* At verò vt notat Grego. perfectiones attributales in rebus creatis magis habent rationem partis, quam supposita substantiæ: & ideo, rectè ait Augustin. si perfectiones attributales, quæ inter nos habent rationem partis, in diuinis non habent, multò minus habent supposita, quæ in creatis non habent. Aptæ quoque est solutio Capreol. ar. citat. ad 13. contra primam Conclusionem, & Sondin. ad 10. Scotti contra quintam Conclusionem, dicentium argumentum Augustin. habere hanc vim: qualitates creatæ maiorem compositionem faciunt cum subiecto, quam relations cum fundamento: ergo si perfectiones diuinæ significantur per modum qualitatum eam non faciunt, nec relations faciunt, aliter soluit D. Thom. in 1. d. 19. in expositione literæ, Argentin. vbi suprà & alij, sed prior expositio videatur magis ad mentem D. Augustini.

VI.

Tolet.
Argentin.
Gregorius.

Capreol.

Sondin.

S. Thom.
Argentin.

VII.

pugnet: cum ea vero pugnat multiplicitas omnis, quæ datur actu in rebus ante operationem intellectus, ut iam ostensum est: atque adeo, cum Sancti de diuinis loquentes multiplicitatem nominant, de virtuali, aut secundum rationem sunt intelligendi. Idque colligitur ex alijs ipsorum dictis relativis cap. 6. num. 6. negant enim in diuinis esse admittenda plura, aut vtrungq; qui plura esse negat, multiplicitatem negat: hæc enim est quedam multitudo, hæc, & similes autoritates habent magnam vim, quia proferuntur à Sanctis ad cauendam deceptiōnem, quæ fortè oriri posset ex eo, quod perfectiones numero multitudinis appellarent, vel in singulari alias alijs addendo recenserent; quasi dicere voluerint, non propterea veram pluralitatem, aut multiplicitatem existimandam, quamvis diuina à nobis per modum plurium concipiatur, ac significentur. Idem sumitur ex ijs Patribus, qui eam multiplicitatem referunt in defectu nostri intellectus, qui nequit aliter quā per modum plurium cōcipere vnicam illam, & infinitam perfectionem Dei. Nam, si multiplicitas est à parte rei in rationibus formalibus, id non prouenit præcisè ex imbecillitate mētis, sed ex multiplici intelligibilitate obiecti: soli vero imbecillitati id tribuit Bernard. libr. 5. de consideratione cap. 13.

Bernard.

VIII.

Magister.

Augustin.

Magn. Diony.

Ex his patet solutio ad primam autoritatem Dionys. & Augusti. loquuntur enim de multiplicitate virtuali, sive secundum rationem, ut rectè explicauit Magister in i. d. 8. litera F. quod colligo ex Aug. lib. 6. de Trinitat. cap. 6. vbi proponit inquirendum, quonodo substantia diuina sit simplex, & multiplex: id vèrò docet ostendendo prius quomodo creatura sit multiplex, non vèrò simplex: scilicet, quia in ea est aliud, & aliud: *Deus vero, inquit, multipliciter quidem dicitur magnus, sapiens, &c.* Sed eadem, inquit, *magnitudo eius, quæ sapientia,* quasi dicat hæc multiplicitas non est in re ipsa formaliter, quoniam in ea non est vlla distinctione, & quæ à nobis multipliciter dici videntur, eadem sunt: secunda autoritas Dionys. eodem modo exponi potest. Et enim Sanctus Pater non loquitur eo loco de alteritate diuinarum personarum inter se, sed respectu operationū externarum: nam, cùm egisset de eodē, incipit agere de altero his verbis: *Porrò alterum dicitur, quia omnibus prouidentia ratione Deus adest, & omnia in omnibus pro omnib[us] salute fit in se ipso, & in sua identitate manens: at prouidentiæ ratio, etiam secundum Scotum, vna atque indiuisa omnino est; ideoq; si ratione diuerso-*

rum effectu Deus alter dicitur, ea alteritas non est quo ad prædicata in ipso ex natura rei distincta, sed quo ad varios respectus rationis ad creaturas fundatos in eadem indiuisa ratione formalis prouidentiæ: & deinde eodem modo philosophatur de varijs figuris, ac visionibus Dei traditis in sacris literis, quibus multipliciter significantur eius perfectiones: tunc demū concludit discursu verbis in cōtrarium adductis. Sed enim in ijs ipsis non alia multiplicitatem indicat, quā respectu ad creaturas: ideo enim initio ait non suspicandum diuinam alteritatem esse immutationē aliquam inuertibilis idētitatis, ne putaremus quando aliter, atque aliter figuratur, violeari intrinsecus eius identitatem, sed solum significari varias progresiones ipsius in creaturas: quod indicant verba sequentia: *uniformes multa fæcunditatis diuinae progresiones, sive ut alia versio habet uniformes ad omnia fæcunditatis diuinae progressus: quibus significantur operationes ad extra per varias figuras designatae, itaque non agit de distinctione attributorum in se, sed ordinis, sive habitudinum ad varios effectus ad extra.*

Autoritates secundo loco inductæ tangunt aliam difficultatem similem illi, quam suprà in alium locum reieci: nempè vtrum dici possit Deum intellectu velle, voluntate intelligere, & similes alia loquitiones usurpari: quæ difficultas solum ex eo, quod perfectiones diuinae non distinguuntur ex natura rei, non multum vrget: nam multi, & graues Autores negat distinctionē ex natura rei: inter genus, & differentiationē, qui tamē aiunt hominem non esse animalitatem rationalem, nec rationalitatem animalis: & ita ex eo, quod negetur de aliquo subiecto ratio agendi, aut conferendi aliquem effectum formalem, qua tribuitur alteri, non proinde necessario sequitur distinctione actualis ex natura rei. Et quemadmodū D. Ansel. ait, Deum nō idcirco intelligere, quia se amat: sed idcirco se amare, quia se intelligit, dici etiā potest Socratē non ideo esse hominem, quia animal est; & ideo esse animal, quia homo est: ex quo Doctores non colligunt distinctionem ex natura, inter animal, & hominem. Item nō est improbabilis sententia Doctorum, qui negant potentias animæ ab illa, aut inter se distinguunt ex natura rei; & nihilominus ijdem non concedunt hominem voluntate intelligere, intellectu autem amare. Similiter ex eo, quod Hilarius ait non voluntatem, sed potestatem efficere creaturam, non necessariō sequitur voluntatem, &

X. rem, & potestatem Dei diltingui à parte rei actualiter.

Quod attinet ad testimonium sumptum ex Augustin. lib. 15. de Ciuitate cap. 6. si Scot. & eius asseclæ obseruassent id, quod superiore lib. tractat. 7. de locis cap. 14. num. 7. obseruandum monui in Patrum dictis referendis, nimirum ne truncentur sententia, & omittantur ea, quæ ad rem, de qua agitur, maximè conducent, nequaquam eo vihi fuissent, quin potius eo ipso viderent labefactari suam sententiam: nam D. Augustinus non ait, nomina illa bonus, & terminus, & similia significare qualitates, sed videri ita significare, quasi hoc referat ad nostrum modum concipiendi, ac significandi per nomina, non vero ad rem ipsam: sed, ne relinqueret dubitandi locum, ipse se explicavit verbis sequentibus, que Scot omisit: nam postquam dixit. *Horum omnium nouissimum, quod posui, quasi tantummodo videtur significare substantiam, cetera vero huius substantia qualitates: ne ita rem habere crederemus, subdit, Sed non ita est in illa ineffabili, simplici, natura. quidquid enim secundum qualitates illuc dici videntur, secundum substantiam, vel essentiam est intelligentum.* Ex quibus patet, ut priora verba visa sunt Scoto significare perfectiones ipsi significatas, non esse intimas rationi formalis essentiae diuinæ, necessario per posteriora, quæ id ipsum negant, quod priora significare videbantur, testatum reliquissim D. Augustin. non ita se rem habere, ut Scot. credit, sed easdem perfectiones, quæ defectu intelligentia nostræ, & vobis significantur per modum qualitatis, verè, ac propriè esse de intima ac formalis ratione essentiae diuinæ.

XI. Auctoritas Damascen. et si fauere videatur sententia Scoti, nequaquam fauet, si mens, & institutum illius attendatur. Etenim eo cap. 4. vult ostendere Deitatem esse incomprehensibilem secundum substantiam, atque naturam, atque adeò nos in vita non habere proprium conceptum quidditatis ipsius, neque per affirmationem aliquid quidditatiè de eo dici posse. non vero curat vtrum perfectiones illis nominibus significatae includantur à parte rei in essentia; alioquin de mente eius concedendum esset, quidquid per Theologiam affirmatiuam dicitur de Deo, esse extrinsecum essentiae secundum se, quandoquidem illa omnia de mente illius, non naturam, sed ea, quæ sunt circa naturam insinuant, ut eodem capite docet, sed de explicatione huius loci satis dictum est tract. 2.

cap. 2. num. 6.

Ex summa identitate & unitate Dei ostenditur summa indistinctio formalis, inter perfectiones Dei absolutas.

C A P V T VIII.

Post testimonia Patrum rationib. agendum est. Prima vero sumitur ab omnimoda, & perfecta identitate Dei, qua vtitur Dionys. Cilerciens. in 1. d. 22. q. vn. *cisterciens.* art. 2. conclusione 4. & bene prosequitur Dionys. Carthus. d. 2. quæst. 2. post relatas *carthusian.* Doctorū sententias, & est optima. Etenim distinctio, & identitas sunt opposita: at vero unum oppositum in summo gradu perfectionis nullo modo admittit alterum: ergo, si Deus habet summam identitatem, caret omni distinctione perfectionum absolutarum. Dei vero identitatè esse maximam patet, quoniam omnia, quæ sunt aliquo modo communia Deo, & creaturis, conueniunt Deo in perfectiore gradu, quam illis, atque adeò in summo: identitas autem conuenit creaturis, ac Deo, ut per se patet: ergo est summa in Deo: nā si maior sit, aut esse possit, aliquid erit perfectius Deo sicut secundum quid. Mayron. in d. 8. q. 7. art. 2. in *fe-Mayronius.* cunda eius parte negat, Deum esse summe idem, nec id reputat absurdum, quoniam identitatè credit nō esse perfectionem simpliciter. At summam identitatem Deo tribuunt præter Patres, quos retulit cap. 6. n. 2. asserentes omnia in Deo esse prorsus, & omnino idem, Richard. de S. Victore lib. 2. de *Rich. Victor.* Trinitate cap. 20. In illo, inquiens, summo bono, vniuersaliterq. perfectio est vera, & summe simplex identitas. & paulo post, ibi summe simplex identitas cum totius consummationis infinitate. & Dionys. cap. 9. de diuinis nominibus, de identitate Dei loquens sic habet, *Ipsumq. secundum se ipsum in se ipso firmiter, & intemeratae in pulcherrimis excellentis identitatis finibus collocatum.* id quod est in fine aliquius perfectionis, attingit vtrique supremum eius gradum: nam, si infra illū esset, in finib. minimè esset: habet ergo Deus supremum gradū id estitatis: quod inferius magis explicans subdit: *Idem sit secundum se ipsum, atq. à se ipso vniiformiter, eademq. specie determinatum.* Sane vniiformitas secundū identitatem, & speciem, sive formā indicat maximā identitatē, & excludit omnē distinctionem, quæ disformitatem inuehit. Et paulo post de ipso Deo loquens, *Copia,* inquit, *identitatis, & causa in se ipso etiā contraria eodem modo*

I.

Magn. Dion.

modo ante habens secundum vnam, atq; vnam totius identitatis supereminentem causam. Deus est copia, & causa supereminentis totius identitatis: ergo habet illam in summo gradu, alioquin perfectiore modo esset in effectu, quam in causa; quod est impossibile. Quamvis autem identitas quoad respectum rationis non sit perfectio simpliciter, est tamen quo ad eius fundatum, nempè quo ad indistinctionem, quo enim natura minus distincta in se est, eo magis perfecta.

Idem ostenditur ab hynitate Dei: quo argumento vtuntur Heru. quodlibet. 1. quæst. 2. §. Modo restat, Dionys. Carthus. vbi proximè. Pro quo supponendum id, quod tractat. 3. dictum est, nempè Deum esse summe vnum. Quo posito probatur institutum; summa vnitati repugnat pluralitas; hæc necessariò sequitur ex distinctione actuali perfectionum diuinarum: ergo ea non est admittenda. Pro explicatione maioris propositionis recolendum est id, quod in tractatu 3. dictum est: nimirum vnitatem quo ad negationem diuisionis actualis à se in plura, non suscipere magis, ac minus: hoc enim modo non minus indivisus est in plures Petrus, quam Deus. Et ita Deus dicitur summe vnum non secundum hanc præcisam rationem, quatenus vnitatis negat non solùm omnem diuisionem actualē in plura, quorum singula sint ipsum, ac non ipsum, sed etiam diuisionem potentialem, & entitatiuam in plura intrinseca eidem rei: quo pacto Angelus est magis vnum, quam homo, quia hic admittit diuisionem, hoc est non identitatem in partes physicas sibi intrinsecas, ille vero caret similium partium multitudine. Itaque vbiunque fuerint plura eidem rei intrinseca, non est summa vnitatis: vbi vero fuerint plura simpliciter, non est vnitatis: vt enim ait Ambros. secundæ ad Corinth. 5. ibi est vnitatis, vbi nulla est differentia: atque adeò vtraque pluralitas repugnat summae vnitati. Assumptio vero ostenditur, quoniam auctore Philosopho lib. 10. Metaph. t. 10. diuersum, quod nos distinctum appellamus, pertinet ad multitudinem, sicut idem ad vnitatem: atque adeò, vbiunque est aliqua distinctio actualis ex natura rei, ibi quoque debet esse multitudo: at Scotistæ admittunt distinctionem ex natura, i. inter perfectiones diuinas: ergo etiam debent admittere pluralitatem. Et confirmatur, quoniam vnum, & multa sunt opposita immediata: perfectiones apud ipsos non sunt vnum simpliciter: er-

go plura simpliciter. Assumptio probatur, namque vnum simpliciter est omnino indivisum: at rationes formales de mente ipsorum sunt ex natura rei distinctæ, ac distinctæ inter se: ergo non vnum simpliciter.

Huic argumento respondent aliqui III. Scotistæ apud Aureolum in 1. d. 8. quæst. *Aureol.*

3. art. 1. §. vltimo, non sequi pluralitatem: quandoquidem perfectiones diuinæ sunt vnum simpliciter, & distinctæ secundum quid: quorum dicta fusè resert, & impugnat idem Aureolus: præcipua fundamenta sunt hæc: aut attributa distinguuntur tanquam primo diuersa, aut conueniunt in aliquo, & aliquo sui distinguuntur: si priore modo differunt, se toris distinguuntur, atque adeò sunt simpliciter plura: nam iustitia diuina secundum se sumpta est quædam restata, ac perfecta, & simpliciter summa, vt ipsi etiam admittunt: idemque dicendum de quouis alio attributo. Si vero conueniunt aliquo, hoc est in ipsa realitate essentia, & distinguuntur alio, hoc est suis formalitatibus, hæc necessario sunt adhuc essentia, & ipsam quasi circunstant: & ita nec sapientia, nec iustitia, nec vllum aliud attributum est tota Deitas, vt ipsi aiunt. Præterea vel hoc, quo differunt, est ens simpliciter, vel secundum quid, & immunitum: in diuinis non est admittendum aliquid imperfectum, & immunitum: ergo omnes rationes formales sunt entia simpliciter, & consequenter attributa, cùm per ea constituantur, ac distinguantur, erunt simpliciter plura entia. Deinde repugnat aliqua esse non vnum, siue nō eadem secundum modum aliquem entitatis, quin sint plura, ac distinctæ secundum eundem modum: perfectiones diuinæ sunt non vnum, siue non eadem formaliter de mente horum auctorum: ergo sunt plura, ac distinctæ formaliter. Magiore ostendo, quoniam vnum, ac multa, idem, ac distinctum opponuntur immediate respectu eiusdem: ergo cum negatione vnius est coniuncta ratio multitudinis, & cum negatione identitatis ratio distinctionis: nam ex eo aliquid non est vnum, quia est hoc, & hoc: vbi autem est hoc, & hoc, necessario sunt plura, in quæ intelligitur terminari diuiso, quam negat vnum: item ex eo aliquid non est idem, quia est aliud, & aliud: vbi vero est aliud, & aliud, necessario est multitudo. Denique omnis vnitatis multiplicata facit numerum: at quælibet perfectio attributalis secundum propriam rationem formalem est vna in se, & diuisa

qualiter

II.
Heruæus.
Carthusian.

Ambros.

Aristot.

qualibet alia: Verbi gratia sapientia est una perfectio, & non eadem, qua iustitia: haec est una perfectio, non eadem, qua sapientia: & sic in ceteris: ergo omnium vnitates coniunctae faciunt multitudinem rationum formalium, & consequenter perfectionum attributum, quae per illas constituuntur. Et ita saltem admitti debet pluralitas secundum quid, qua repugnat summa vnitati: nam magis vnum est illud, quod excludit etiam pluralitatem secundum quid, quam quod illam admittit.

IV. Alij Scotistae admittunt quidem pluralitatem actualis rationum formalium, sed conantur aliter soluere argumentum. aliij enim negant summam vnitatem esse perfectionem simpliciter, & conuenire Deo: aliij vero aiunt adhuc cum ea pluralitate dari summam vnitatem; Priore modo respondet Lychetus in 1. d. 8. quest. 3. §. penult. vbi expresse fatetur in Deo non esse summam vnitatem: quam ideo negat esse perfectionem simpliciter, alioquin ait albedo esset perfectione composto substantiali. Idem videtur indicare Basilius in 1. d. 22. questione 4. artic. 3. ideo negans vnitatem formalem in Deo, quia non dicit perfectionem: imo censet implicare contradictionem, vt sint in Deo perfectiones simpliciter secundum proprios conceptus, & non sint perfectae, atque distinctae secundum illos: eodem enim aliquid constituitur in se, & distinguitur ab alijs: quapropter si in Deo est ipsamet propria ratio sapientiae, ac iustitiae non minus, quam in creaturis, & in his est vera distinctio, & pluralitas ex natura rei, necessario etiam in Deo erit.

V. Hæc responsio, quatenus negat Deum, esse summe vnum, nullo modo ferenda est: siquidem pugnat cum communis sententia Patrum, & Theologorum: quorum dicta, quoniam alludunt etiam ad identitatem, sive indistinctionem, & excludunt omnem pluralitatem, liberi apponere. Richard. de Sancto Victore libro secundo, de Trinitate capitulo decimo-septimo. Vbi autem, inquit, summa simplicitas, ibi vera, & summa vnitatis, quid ergo in summo bono est, verè, & summe vnum est: nec aliud, & aliud ibi esse potest, sed idem ipsum est totum, quod est, & cap. 19. in fine: In illa verè, & summe fe-

icit diunitatem, est summa, & substantialis vnitatis, & in ipsa vnitate vera, & summa simplicitas: vbi idem ipsum est totum, quod est. Similia dicit cap. vigesimo Bernard. libro quinto, de consideratione cap. septimo: Non habens quod ad numerum diuidat, non quæ colligat ad vnum: vnum quippe est, sed non vnum. & infra. Tam simplex Deus, quam vnum est: est autem vnum, & quomodo aliud nihil, si dici potest vniuersus est. & paulo post, hoc verè vnum in quo nullus numerus, nullum in eo aliud, preter id, quod est, compara huic vni omne, quod vnum dici potest, & vnum non erit, & capit, decimotertio in fine: Horum vtrunque nempè sapientian, & potentiam, intuentes in Deo simplicissimam vnitatem. Origen. libro primo, origenes. Periarchon. capit. primo. Deus est intellectualis, natura simplex, nihil omnino in se adiunctionis admittens, vti ne maius aliquid, & inferius esse creditur, sed vt sit omni ex parte monas. Boëtius libro primo de Trinitate, Hoc verè vnum, inquit, in quo nullus numerus, nullum in eo aliud prater id, quod est. Anselm. in prolog. capit. decimo- Anselm. octauo. Nulla partes in te sunt Domine, nec es plura: sed sic es vnum quoddam, & idem tibi ipsi, vt in nullo tibi ipsi sis distinctus: inquit tu es ipsa vnitatis nullo intellectu diuisibilis. Cy- Cy- Cyril. Alex. rill. Alexandr. in actis sexta Synodi apud Cyparissiot. decad. decima, capit. sexto. Cyparissiota. Sicut vnitas, inquit, non potest diuidi in duas vnitates (siquidem vnitatis in his diuisa non erit vnitas, sed duo) sic quod est vnum summa copulatione, non potest diuidi in duo: alioqui non amplius erit Deus vniuersi simplex natura: siquidem est alia præter ipsum, que est in ipso vita. Auctor lib. de causis, propoli- Auctor de tione vigesima prima. Et significatio eius est causis. vnitatis eius: non quia vnitas eius sit separata in ipso, imo est vnitas eius pura, quoniam est infinita simplicitatis simplex. Vel vt alia lectio habet, quoniam est simplex in finem simplicitatis, pro eodem accipit vnitatem puram, & non sparsam, quia non est vnitatis ex pluribus aggregata, vt notat ibi Aegidius. non est autem opus denuo ratione ostendere summam Dei vnitatem, de hoc enim iam tractat. tertio, dictum est.

Quatenus autem eadem responsio negat summam vnitatem esse perfectionem simpliciter, abhorret à communi sensu: namque experientia constat entia, & magis vna sunt, & ceteris parib' esse perfectiora: nā sensus communis perfectior est sensibus externis, quia vnite continet, quod in illis dispersum est: Virtus solis ob eam

VI.

causam

cusam est præstantior virtutibus particularium agentium naturalium: idque in pluribus alijs videre est. Nec instantia, quam adhibet Lychetus, ullius momenti est, non enim oportet, ut quidquid habet rationem aliquam perfectio-
nis simpliciter, sit perfectius alijs, quæ illa carent: quandoquidem poslunt ven-
dicare rationem aliam perfectiorem qua illud careat: exempli causa scientia est perfectio simpliciter, nec tamen scientia creata est perfectior anima rationa-
li, quæ in sua ratione formalis non in-
cludit scientiam: siquidem anima inclu-
dit vitam substantialem intellectualem,
qua caret scientia, cum sit accidentis. Eo-
dem modo, quamvis unitas compositi
substantialis sit minor, quam unitas cando-
ris, non proinde illud erit imper-
fectius candore: quoniam vindicat esse
substantiale, cuius expers est candor.
Fundamentum Basilius est commune re-
fugium Scotistarum, confugientium ad
impossibilitatem unitatis secundum ra-
tiones formales, immerito tamen: Si
enim non repugnat, ut plures rationes
formales analogicæ dispersæ in diuersis
rebus creatis, coeant in unam rationem
adæquatam etiam creatam, cur repugna-
bit, ut similiter coeant in unam incre-
tam? Etenim vis percipiendi odores, sa-
pores, & colores diuina est in sensibus,
una intellectu: nec tamen in eo vis per-
ceptiua coloris est alia à vi perceptiua sa-
poris, sed una, & eadem, ita licet scientia,
& iustitia creatæ sint plura actu, in-
creatæ erunt unum. Ratio est quoniam
vi probat Heruæ. quodlib. 1. quæst. 2.
non sunt plura propter rationem com-
munem analogicam scientiæ, ac iusti-
tiæ, sed ob rationes particulares iustitia,
ac sapientiæ creatæ, quæ cum à Deo ab-
sint, abest quoque pluralitas, & manet
unitas.

Heraclius.

VII.
Mayrenius.

Alterum dicendi modum sequitur
Mayron. in 1. d. 8. quæst. 7. art. 3. 2. p.
articuli pro cuius declaratione præmit-
tit quadruplicem modum unitatis. Pri-
ma est unitas aggregationis. Secunda
ordinis, tertia compositionis, quarta in-
divisionis: quam solam ait esse veram
unitatem, quoniam illi soli conuenit for-
malis ratio unitatis: namque aggregata
ordinata, & componentia, quatenus ta-
lia, non sunt diuina: & ideo cætera
omnia sunt unum secundum quid, præ-
ter ea, quæ sunt unum quarto modo.
Hoc præmisso respondet, attributa diui-

na habere perfectam unitatem in sua in-
finitate, realitate, & in eadem essentia:
in infinitate, quoniam omnibus respon-
det una infinitas indiuisa, secundum quam
sunt unum identice: in realitate quo-
niam omnibus respondeat una realitas
præcisæ, secundum quam sunt idem reali-
ter in essentia, quoniam radicantur
in una natura indiuisa, cuius unitatem
veram habent, cum sint inuicem in se
ipsis in explicibili intimitate. Deinde
vero, si considerentur eadem attributa
secundum suas rationes formales ulti-
matè præcisæ, respondeat nullam habe-
re unitatem: quoniam rationes formales,
ut pote simplices, sunt primo diuer-
sæ. Ex quibus infert primo attributa ha-
bere summam unitatem, quoniam ha-
bent unitatem essentiæ, quæ est summa,
itemque infinitatis, ac realitatis, quæ est
penitus indiuisa: Secundum attributa non
esse summe unum, quoniam quando
passio conuenit per se primo alicui, &
ratione eius alijs, principalius conuenit
illi communi: at summa unitas conuenit
per se primum essentiæ, & ratione ipsius
attributis: ergo illa est magis una, quam
attributa. Accedit quod illa non sunt
summe unum, quæ ex suis rationibus for-
malibus nullam unitatem, aut indiuisionem
habent, sed aliunde: eiusmodi vero
sunt attributa, quare non sunt summe una.
Videns autem hanc secundam
illationem destruere id, quod prius af-
seruerat, respondeat unitatem formalem
non esse maiorem identica, sed utramque
esse summam.

VIII.
Hoc conciliatio summae unitatis cum
distinctione formalis illam prorsus euer-
tit. Omitto vero id, quod ait, scilicet
unum compositione non esse unum indiuisione, est enim contra Philosophum,
qui lib. 5. Metaphys. cap. 6. & lib. 10.
cap. 1. unitatem simpliciter per indiuisionem
definit, eamque agnoscit in om-
nibus entibus per se, sive simplicibus,
sive compositis. ut autem ad propria quæ-
stionis, in qua versamur, accedam,
Observandum in primis est, unitatem vel
posse considerari, quatenus est negatio
determinatae alicuius diuisionis, vel qua-
tenus est aggregatum constans ex mul-
tis negationibus eiusmodi: exempli gratia,
sicut est diuiso actualis, & potentialis,
ita est negatio diuisionis actualis,
quæ conuenit continuo quod est
actu indiuisum, & negatio diuisionis
potentialis, quæ conuenit substantijs
materiæ

materiæ expertibus, & potest etiam concipi vñitas quædam conflata ex vtraque negatione, qua conuenit verbi gratia Raphaëli, qui, & actu, & potentia est indiuisus. Et ita comparatio penes vnitatem, aut diuisionem simpliciter fieri potest: primo comparando vnam cum altera, & videndo quænam sit maior quodammodo intensiæ: deinde comparando subiectum cum subiecto penes plures, aut pauciores modos vnitatis: nam quod omni modo est indiuisum, est quoque maximè vnum: quod vero cum indiuisione admittit aliquam diuisionem, est minus vnum: Quod attinet ad primum genus comparationis, notandum est etiam dari quasdam vnitates, quæ alias supponunt, & quodammodo includent, vt vñitas specifica genericam, & numerica vtramque: qui ordo seruatur in vnitatis oppositis diuisionibus inæqualibus secundum magis, ac minus, ita vt vñitas opposita maximè diuisioni est maxima: vt se habet vñitas secundum genus prædicamenti: quæ enim prædicamento diuiduntur, maximè diuisa sunt, quæ vero secundum rationem prædicamenti sunt indiuisa, habent aliquam vnitatem, sed minimam: contra vero, quæ sub eadem specie solo numero diuiduntur, habent minimam distinctionem: ex opposito autem maximam vnitatem, quæ sunt idem numero, vt Socrates sibi ipse. Et sicut se res habet in vnitate secundum gradus superiores, & inferiores, ita quoque se habet in vnitate ac indiuisione secundum eandem vnitatem singularem, ratione quarum res dicitur vna, vel multiplex realiter, formaliter, modaliter: nam maxima diuiso est realis, minor formalis, minima modalis, contra vero minima vñitas realis, maior formalis, maxima modalis: quæ enim ita sunt vnum, vt ne modalem quidem diuisionem admittant, habent vnitatem perfectam: quæ vero cum vnitate reali multitudinem formalem, aut modalem patiuntur, non sunt perfectæ vnum.

IX. Hoc posito constat non esse perfectam, & summam vnitatem in diuini, si perfectiones attributales ex natura rei formaliter distinguantur, quia desideratur vñitas intensiæ maior, nempè formalis, quæ est maior reali: nam Mayron, & alij Scotista in sua opinione admittere debent essentiam diuinam præcisè confidatam esse magis vnam, quam sit sumptum cum sapientia: nam sola est vnum

realiter, ac formaliter, coniuncta sapientia, est tantummodo vnum realiter, & plura formaliter. Et ita patet solutionem Mayron. non esse idoneam: tum quia vñitas realis non est summa: tum quia, licet esset summa, non redderet subiectum æquè vnum, ac reddit simul cum vnitate formalis: nam sola admittit aliquam multitudinem, saltem rationum formalium: coniuncta formalis nullam patitur diuisionem, aut multitudinem: quod ad summam Dei vnitatem requirunt Patres superius citati. Sequitur etiam vnitatem fundatam in realitate, essentia, & infinitudine non esse summam: non ratione realitatis, quoniam hæc, vt dictum est, admittit diuisionem, & multitudinem aliquam ex natura rei: non ratione radicationis in essentia: nam passiones omnes rerū creatarum in eadem essentia radicantur, & tamen sunt simpliciter multæ, nec humanitas sumpta simul cum intellectu ac voluntate est tam perfectè vna, quam si sola consideretur. Denique necratione infinitudinis: quoniam hæc de mente Scoti, ac discipulorum est modus intrinsecus essentia: modus autem nō inducit nouam rationem formalem, vt ijdem docent, atque ita essentia infinita in genere essentia non identificat sibi formaliter perfectiones alias à se formaliter distinctas, sed ad summum realiter: atqui ratione identitatis realis non vendicant sibi summam vnitatem, vt probatum est supra: ergo neque ratione infinitudinis.

X.

Si quis obijciat, Distinctio realis personarum non lædit vnitatem essentia: ergo neque formalis distinctio attributorum eam lædit. Neganda est consequentia, ratio vero est, quoniam Trinitas personarum relinquit essentiam omnimodo indiuisam: non enim vel illa, vel aliquid ad ipsam intrinsecè pertinens multiplicatur in personis, sed idem omnino, ac indiuisum communitate reali inest omnibus, ac singulis. At perfectio omnis absoluta realis est de intrinseca ratione essentia, vt probatum est supra tractat. I. de essentia Dei, ideoque si rationes formales perfectionum diuinarum distinguuntur ex natura rei, multiplicatur aliquid intrinsecè pertinens ad essentiam, & eo ipso violatur eius vñitas. Verum, quoniam Scotista negant perfectiones attributales esse de intrinseca ratione essentia diuinæ, hoc argumentum non conuincit, nisi prius ex Patrum auctoritate, ac ratione cōgantur id concedere. Deinde vero absolute probari potest diuersa ratio, quoniam Ecclesia, & Patres nō agnoscunt numerum in

Deo,

Deo, nisi ex parte relationum, ac personalium, ex parte vero essentiæ meram, ac puram unitatem: at, si perfectiones attributales sunt plures secundum rationes formales ex natura rei distinctas, non est ex parte essentiæ mera unitas, sed permista multitudini.

Ex ratione actus puri rectè concluditur, non esse ullam distinctionem ex natura rei inter essentialiam, & attributam.

CAPUT IX.

I.

*Nono Castro.
Carthusian.*

Ad astruendam omnimodam identitatem perfectionum diuinarum, & impugnandam distinctionem earundem ex natura rei formalem, sumitur efficax argumentum ex ratione actus puri, quam superius ostendi esse Deo intrinsecam, & essentialiem. Et ad hoc institutum vtruntur Andreas de Nono Castro in I. d. 32. quæst. 1. §. Nostandum, & Carthusian. d. 2. quæst. 2. Ut vero eius vis appareat, supponendū id, quod tractat. I. cap. 11. explicatum est, nimirum actum purum esse formam non formatam, aut informantem, neque formalibilem: ex quo sequitur ipsum esse quod est, & quo est: neque vlo modo habere perfectionem aliquam, aut entitatem, sive rationem formalem, quæ ipse non sit. Nam, si est formaliter aliquo, quod ipse non sit, iam profecto est forma formata, & habet rationem subiecti, quod omnino abhorret à ratione actus puri, & illud, quo est, necessario erit forma informans, & consequenter neque actus purus.

II.

Hoc posito ostenditur institutum: omnis perfectio positiva distincta ex natura rei ab alia, quam per se primo formaliter denominat, est respectu eius forma informans, & illa est subiectum, vel saltem forma informata: vtrunque repugnat rationi actus puri, vt patet ex dictis: ergo distinctionem ex natura rei actualis cohærcere nequit cum ratione actus puri. Maior propositio ostenditur: quoniam quidquid est formaliter tale, aut est formaliter à se ipso, aut si est per formam à se distinctam, illa est forma informans: Cum vero subiectum denominatur formaliter tale, verbi gratia sapiens à forma ab ipso distincta ex natura rei, non est formaliter se ipso sapiens: ergo per formam informantem. Maior patet, quoniam nihil est formaliter se ipso sapiens: ergo per formam aut subiectem, quemadmo-

dum primum ens est Deus deitate; aut informantem, quemadmodum Cygnus est candore candidus: nihil vero potest esse primo tale per formam subiectem à se distinctam, quandoquidem forma subiectens est ipsum, quod est, & quo est: & ideo, si forte denominat formaliter aliquid à se distinctum, hoc non est primo tale: sed supponit aliud, quod sit tale: quia ratione deitas, quæ est forma subiectens per communicationem idiomatum, denominat formaliter hominem, verè enim, ac formaliter ratione uniois hypotheticæ dicitur, homo est Deus, & Deus est homo: verū homo non per se primo denominatur Deus, sed ratione Verbi diuini: ergo, si subiectum per se primo denominatur à forma ab ipso distincta actu ex natura rei, ea necessario erit informans: nihil vero aliud à Deo est per se primo sapiens, iustus, omnipotens, & sic de reliquis perfectionibus essentialibus: ergo, si sapientia, iustitia, omnipotentia, & reliqua perfectiones essentialiales distinguuntur ab illo ex natura rei, non erunt forma subiectentes, sed informantess: & consequenter neque ipse, nec illæ erunt actus purus.

Huic argumento responderi potest in primis ex Scoto in I. d. 8. quæst. 3. alias 4. §. *Scot.* *Contra istam solutionem*, formam in creaturis vindicare aliquid habens rationem imperfectionis, nempè vt sit informans, & pars compositi, & aliquid ab imperfectione immune, & proprium ipsius secundum propriam rationem essentialitem, sive formalem ipsius, nempè vt sit id, quo aliquid est tale; & priores duas rationes non reperi in perfectionibus diuinis, nulla enim est forma informans, aut pars compositi, reperi in vero ultimam: quod ostendit in sapientia, quæ neque informat Deum, neque est pars alicuius compositi, est tamen id, quo Deus est sapiens per veram identitatem, qua sapientia propter sui infinitatem perfectam perfecte est idem cuilibet, cum quo nata est esse. Deinde vero ibi obiicit, quomodo fieri possit, vt aliquid sit formaliter sapiens sapientia, quin hæc sit forma illius. Respondet vero, vt aliquid denominatur à forma, non requiri, vt ea sit forma eius informans: nam totum physicum denominatur à forma, quæ tamen non informat ipsum, sed corpus. Et ita, si forma aliqua veriore identitate sit idem alicui, quam sit forma physica subiecto vel toti, poterit illud formaliter denominare, quamvis non sit forma informans. Cuius solutionis vis consistit in hoc, quod denominatio sumitur ab identitate prædicati cum subiecto:

atque

IV.

atque adeo si haec dicatur ari quoque informatione, poterit subiectum denominari à forma significata per prædicatum, quamvis ab illa non informetur.

Duo in hac solutione dicuntur vera, & certa, nempe formam importare imperfectionem, quatenus est informans, aut pars compositi, non vero quatenus solum dicit id, quo aliquid est tale formaliter: item ut sumatur vera denominatio, à forma non requiri, ut sit informans, sed ut sit idem cum subiecto denominato. Verum adhuc non constat, utrum fieri possit ut forma non informans ex natura rei distincta à subiecto sit id, quo subiectum est, ac dicitur tale. Scotus affirmit, sed non explicat quomodo id fiat, neque afferit sufficiens exemplum. Nam forma physica, tametsi non informet totum, informat tamen materiam, quam informando simul causat, & componit totum: & ita necessario est forma informans, si non totius, saltem partis. Ex quo potest sumi argumentum contra responsionem Scoti in hunc modum. Nulla forma ex natura rei distincta à substantia per se existente potest esse illi ratio formalis ut sit, aut denominetur talis, nisi illam, aut partem eius informet: perfectiones diuinæ de mente Scoti distinguuntur ex natura rei à Deitate, non informant autem illam, aut eius partem, quia simplex est: ergo neque est esse ratio formalis, qua Deus sit, ac dicatur sapiens, iustus, &c. Assumptio est evidens, & admittitur ab Scoto. Maiores ostendo, quoniam omnis forma, aut est per se subsistens, aut informans, duæ formæ per se subsistentes, & ex natura rei distinctæ non possunt se mutuo afficere, ac denominare: nam sicut singulæ per se sunt, ita sunt id quod sunt, & quo sunt, nec vna respectu alterius est id, quo est. Ad hoc enim requiritur ut altera tantum sit id, quod propriè est, altera vero, quo est: cum vero vtraque per se subsistit, vtraque est id, quod est, & quo est: ex quo sequitur esse simpliciter plura per existentia, & neutrum denominare alterum: non enim sumitur denominatio à forma nisi in existente subiecto, vel identificata prorsus cum illo: quandoquidem ad veram prædicationem requiriunt identitas subiecti, vel rationis omnimodo: at si forma non inexistat subiecto, caret prioritate, si distinguatur ab ipso ex natura rei, caret posteriore: quare non verè affirmabitur de illo. Nec sola realis identitas sufficit ad veram prædicationem, quoniam ad verā negationē sufficit distinctione ex natura rei formalis, ut cap. I. ostendi:

Et ex hoc natum credo commune axioma Patrum, afferentium in Deo id est quod est, & quo est: nam cum viderent duo per se existentia ex natura rei distincta, non posse verè mutuo prædicari absque aliquali informatione, quæ repugnat rationi actus puri, simulque scirent perfectiones diuinæ, quæ per se existunt, verè de se mutuo, atque essentia prædicari, statuerunt fieri non posse, ut inter se, aut cum essentia haberent villam distinctionem ex natura rei, ita ut Deus sit ipsa sapientia, & sapiens, ipsa iustitia, & iustus, & sic in cæteris. Itaque nec ratio formæ, ut sit id, quo aliud est tale, caret imperfectione, sed solum quatenus ipsa est forma subsistens, & est quo, & quod: hoc autem non habet locum in sententia Scoti: item nec forma subsistens non informans, si villa interuenit distinctione, potest denominare subiectum ab ipsa distinctione: quare corruit vtraque Scotti solutio.

Responderi secundo poterit, formam subsistentem posse denominare aliquid, cui non est idem realiter, sed solum vniuersa hypostatica, qua ratione Deitas denominat hominem: at vero identitatem realem habere eandem, aut maiorem vim, quam habeat vno hypostatica. Si vero obijciatur Deitatem non per se primo denominare hominem Deum, sed secundariò per communicationem idiomatum ratione Verbi diuini, in quo vtraque natura copulatur, respondebitur etiam ipsam sapientiam per se primo dici sapientem, iustitiam iustam, & sic in cæteris: Deum vero secundariò propter realem identitatem, & coniunctionem in subsistentia absoluta: & ita ex distinctione actuali eorum perfectionum ab essentia diuina minimè sequi, ipsas esse respectu Dei formas informantes. Verum hac responsio non potest stare: quandoquidem, quotiescumque distinguuntur ex natura rei quod est, & quo est, ipsa forma non denominatur à se ipsa, ut quod, sed subiectum, quod per illam constituitur formaliter tale: Verbi gratia candor non dicitur candidus, nec sapientia sapiens: at secundum sententiam Scoti sapientia, iustitia, & omnipotens diuina distinguuntur ex natura rei à Deo, ergo is per se primo est sapiens, iustus, omnipotens, ut quod, non vero ipsa sapientia, iustitia, omnipotens. Præterea id per se primo ab aliqua forma denominatur ut quod, cui per se primo conuenit subsistentia, ratione cuius forma subsistit: subsistentia vero absoluta per se primo conuenit

V.

Gillij comment. Theol.

PPP

Deitati,

Deitati, & consequenter omnibus eius perfectionibus diuinis: ergo Deus, non vero sapientia per se primo est, ac dicitur sapiens. Et confirmatur, quoniam singula attributa non vendicant singulas subsistentias absolutas actu ex natura rei distinctas, alioquin possent dici plures substantiae simpliciter, quod est absurdum: ergo omnia subsistunt eadem subsistente Deitatis: atque adeo Deus per se primo erit sapiens, iustus, & omnipotens.

VI.

Secundo actus purus excludit omnem rationem potentiae passiuæ, vt patet ex dictis tractat. I. cap. II. At si perfectiones diuinæ distinguuntur ex natura rei, Deitas in eo priore, quo præcedit perfectiones attributales tanquam radix, & fundamentum ipsarum, erit aliquo modo potentia passiuæ respectu earundem: ergo non erit actus purus. Quare vt hoc absurdum evitetur, reiencia est omnis pro rorsus distinctio ex natura rei formalis inter perfectiones diuinæ. Assumptio ostenditur, quoniam quidquid ex se, atque intimè non est actu bonum, sed per rationem bonitatis superadditam, & distinctam ex natura rei, secundum se consideratum est in potentia ad bonitatem: nam quodus subiectum ad perfectionem per se formaliter denominantem, habet unam ex tribus habitudinibus: vel enim illam habet actu, vel potentiam ad ipsam, vel repugnantiam cum ipsa: diuinitas considerata secundum intimam, & essentialia prædicata in eo priore considerationis, quo concipitur à nobis tanquam radix attributorum, non habet repugnantiam cum bonitate, sapientia, & reliquis perfectionibus simpliciter, non item eas actu vendicat: ergo est in potentia ad ipsas. Quod colligitur etiam ex modo respondendi Scotistarum. aiunt enim essentiam secundum intimam rationem formalem, nec esse sapientem, nec insipientem: quod vero ita est, non est actu sapiens, aut sapientia, & ita est sub negatione præcisiua ipsius: essentia vero diuina habet simul non repugnantiam ad sapientiam: ergo habet potentiam ad ipsam, potentia enim passiuæ non est aliud, quam aptitudo ad perfectionem ex natura rei distinctam, cum negatione ipsius saltem præcisiua in aliquo priore.

Rada.
 H. argumento assignant Scotistaræ variæ solutiones. Respondet in primis Rada controværsia 4. in responsione ad argumenta contra quintam conclusionem,

in Deo non esse aptitudinem vel potentiam ad eiusmodi perfectiones, neque se perfectibilem per ipsas, sed semper perfectum: quod quidem re ipsa verisimilis est, sed videndum an iuxta Scoti sententiam defendi possit. Nam, si esse diuinum secundum se, quatenus est prius sapientia pro illo priore non vendicat illam formaliter, vt re ipsa concedunt Scotistaræ, concedant oportet in ea prioritate non perfici, sed esse perfectibile per illam: repugnat enim subiectum perfici forma pro eo priore, quo illa nondum esse intelligitur. Respondet nullo modo concedendum Deum in eo priore non perfici per formam, sed solummodo non intelligi perfectum per ipsam: ex hoc tamen non colligi pro eodem priore esse, aut intelligi non perfectum, quoniam commutatur abstractio præcisiua, & non mendax in diuisuam, & mendacem. Verum, quamvis eiusmodi consideratio, & abstractio præcisiua non sit satis ad negationem absolutam de inesse, sat tamen est, vt subiectum sub ea præcisione dicatur esse aptum habere formam, quæ pro tunc nondum intelligitur inesse, quamvis actu illi realiter in sit: vt cernere est in naturis vniuersalibus, quæ abstractæ à singularibus, quibus actu insunt, dicuntur aptæ inesse in illis: quod multo aptius dici potest, quando est distinctio ex natura rei inter essentiam, & proprietates: qua ratione, licet homini, & Angelo ex primo instanti creationis in sint proprietates naturales, ita vt nunquam vere de illis negari potuerint, tamen in priore natura vere concipitur natura eorum cum aptitudine ad illas, & consequenter cum potentialitate naturali, vt ab illis perficiatur: alioquin compositio ex natura, & proprietate non erit ex potentia, & actu, quod est absurdum; sequitur ergo rationem potentiae passiuæ non tolli ex eo, quod actus sit semper coniunctus cum subiecto, si tamen sit perfectio inexistens illi, & non intima rationi eius formaliter: tunc enim, cum ratio essentiae non sit actu, verbi gratia sapiens per se, sed per rationem formalem sapientia, ipsa secundum se non erit actu sapiens, sed per sapientiam, tanquam perfectionem sibi extrinsecam: cui proinde comparata habebit rationem potentiae: namque, vt initio dicobam, in quibus re secundum propriam, atque intimam rationem formalem considerata respectu aliquius perfectionis, vel est actus, vel potentia, vel repugnantia: quare, si essentia

ria diuina ex intima ratione formaliter not
est actu sapiens, erit potentia ut sit sa
piens: Rada vbi supra negat consequen
tiam & vtitur hac instantia: nam, inquit,
albedo in lacte non includit dulcedinem
nec rationale includit animal: nec tam
men rationale est in potentia ad animal
aut albedo ad dulcedinem. Non est si
milis tamen ratio in exemplis adductis,
& in re de qua agimus: namque can
dor, ac dulcedo in lacte per accidentem non
ratione sui, sed ratione subiecti coniunguntur: & rationale est posterius natu
ra, quam sit ratio animalis: quod au
tem est posterius alio, non est in poten
tia ad illud, non enim dicimus formas
actuantes subiectum esse in potentia ad
ipsum: sed hoc ad illas: At perfectio
nes attributales per se, & non per acci
dens copulantur essentiae diuinæ, qua
sunt ratione posteriores. Et ita, si in
hunc modum fiat argumentum, Res, cui
per se, & non per accidentem competit
actus ex natura rei distinctus non inclusus
in essentia, ipsaque posterior, est in
potentia ad illum: At vero de senten
cia Scoti ita se habet essentia diuina ad
perfectiones attributales: ergo est in pot
entia ad ipsas. Maior nullam patitur in
stantiam: quare, cum consequens sit ab
surdum, & maior vera, necessario fa
tendum est falsam esse assumptionem: at
que adeo perfectiones omnes absolutas
esse omnino indistinctas ex natura rei.
Et confirmatur, quoniam quidquid est
actus tale, aut est per se ipsum, aut per
actus distinctum a se: Deus est actu sa
piens, ac iustus, non per se ipsum formaliter,
vt, volunt Scotistæ, qua se ipse sit
ipsa actus sapientia: ergo per actum
a se distinctum: omne vero subiectum
comparatum actui extrinseco propriæ
rationi formaliter, habet rationem poten
tia: ergo, si sapientia, & bonitas sunt
actus non intrinseci diuinæ essentiae ab
eaque distincti ex natura rei formaliter,
vt Scotistæ volunt, essentia respectu il
larum habet rationem potentia: Ante
cedens huius ultimi enthymematis ostendit
uroniam ex subiecto, & actu sum
mitur nomen concretum, quo subiectum
dicitur sapiens, aut iustum: hoc non
significat ipsum puram iustitiam, ac sa
pientiam per se existentes, sed in sub
iecto cum contractione, & vniione ad
ipsum: alioquin non denominarent il
lud sapiens, aut iustum: omnis autem
concretio, & vnius duorum ex natura
rei differentium potentialitatem exigit

in eo, quod actuatur formaliter a for
ma cum ipso concreta, atque unita: er
go subiectum comparatum actui sibi ex
trinseco est in potentia ad illud. Patet,
uroniam secundum suum præcisè con
ceptum nihil ex illius actualitate forma
liter continet: ergo continet in poten
tia. Si respondeatur continere in acti
ua, admittendum necessario est conti
neri etiam in passiva: nam omni acti
ua respondet passiva, vel in ipso sub
iecto, vel extra: cum vero actus est in eo,
cui conuenit potentia activa, eidem quo
que conuenit passiva: quare, cum respectu
diuinarum perfectionum vtraque sit im
possibilis, falsa quoque, & impossibilis est
sententia: ex qua sequitur alteram ex illis
conuenire Deo.

VIII.

Ex eodem fundamento excluditur
alia similis responsio. Aiunt enim ad ra
tionem potentiae non sufficere, ut ratio
vnus non sit ratio alterius, sed præterea
requiri, ut potentia sit tempore prior
actu, & actuabilis ab illo: at vero diuina
essentia nunquam est sine sapientia,
quamvis in aliquo priore consideratio
nis non intelligatur perfecta per ipsam.
Verum licet essentia nunquam sit sine sa
pientia, tamen, si secundum se non in
cludit ipsam, ab eaque distinguitur, ne
cessario exigit coniunctionem illius a se,
ut ab illa denominatur: hæc autem sup
ponit potentiam passivam reducendam
ad actum per coniunctionem in poste
riore naturæ. Quemadmodum, iuxta
sententiam existimantium, cœlum esse
compositum ex materia, & forma, non
antecepsit tempus, quo materia caruerit
forma, sed solum prioritas naturæ, se
cundum quam materia concipitur in se
non perfecta forma, apta tamen perfici:
& nihilominus habet respectu for
ma veram rationem potentiae passivæ
contrariae actui puro, quæ in poste
riore naturæ reducta est ad actum per crea
tionem, & coniunctionem formæ cum
eadem. Huic obiectioni respondent, ali
ter perfici essentiam diuinam per sapien
tiam, & reliquas perfectiones attribu
tales, aliter materiam per formam: nam
hæc perficitur, ac denominatur a for
ma informante, & actuante; essentia vero
diuina nequaquam, sed solum perficitur
per suas proprietates tanquam per
quidditatem, dantem esse absque a imper
fectione: nam, sicut esse solummodo
id, quo aliquid est tale, non dicit
ullam imperfectionem ita denominari

& radicaliter: si enim Deus non esset actu intelligens, sed solum causa intellectionis creatarum, non esset tam perfectus, ac est.

X.

Denique fieri nequit, ut plura acta distincta conueniant in unum simpliciter absque unione: haec dari nequit, nisi ex altera saltem parte sit ratio potentiae passiuæ: quare cum perfectio[n]es diuinæ non sint disgregatae, ac separatae, sed habeant perfectum modum unionis, si ex natura rei distinguuntur, sequitur ex parte ipsarum dari modum potentiae passiuæ oppositæ actui puro. Responderi potest ex Mayronio citando capite sequente, unionem, quam non comitur compositione, minimè repugnare actui puro: at vero unionem perfectionum diuinarum non esse coniunctam cum compositione, ideoque non opponi rationi actus puri: quæ responsio non satisfacit, in primis enim, ut ostendam, cap. sequente, omnis vno necessario inuenit compositionem: deinde vero ex præcisæ ratione unionis sumitur repugnatio ad actum purum. Quod ut ostendam suppono in primis, nomine unionis non intelligi quamvis unitatem, qua plura dicuntur vnum: siquidem personæ diuinæ sunt vnum in essentia, non vero unitæ: sed eam, qua dicuntur vnum ex ea unitate, cuius fundamentum est posteriori ipsis unitis secundum se sumptis. Hoc enim est discriberem inter unitatem puræ identitatis, & unitatem compositionis, sive unionis: quoniam unitas identitatis, sive eius fundamentum præcedit ea, quæ sunt vnum, vel saltem aliquid ipsorum: qua ratione essentia diuina eadem prorsus indiuisa, communicata realiter personis diuinis est fundamentum unitatis, quatuor personæ dicuntur vnum, quas nostro intelligendi modo antecedit: at vero unitas unionis semper est posterior extremis unitis, quoniam haec illam suapte natura præcedunt: vno vero præcedit unitatem ex ipsa resultantem, ut videre est in unitate, qua partes dicuntur vnum in toto: nam, cum ipsis accedit vno, ad eam præsupponi debet: unitas autem, cum pendeat ex unione, necessariò est posterior ipsa: Deinde suppono omnem unionem institutam esse à natura ad supplendum defectum aliquem alicuius ex extremis unitis. Id vero probatur, quoniam fieri nequit, ut vtrumque extreum alicuius unionis sit absolute, & simpliciter

IX.

Respondent ultimo, Deitatem præcisè consideratam in eo priore, quo antecedit attributa, continere illa radicaliter, & quasi virtualiter, & identice: & idcirco non posse esse in potentia ad illa, quoniam potentia nunquam ita continet actum. Verum neque haec responsio est idonea: quoniam non repugnat aliquid esse simul in potentia actiua, & passiuæ respectu eiusdem formæ, nempe actiua virtuali, & passiuæ formalis, ut patet in nostro intellectu, respectu operationum, quas elicet. est enim principium efficiens, & subiectum recipiens: & quodvis subiectum naturale de sententia Scotistarum continet propria attributa radicaliter, virtualiter, ac identice: & tamen secundum se sumptum est in potentia passiuæ respectu illorum: sicut humanitas respectu intellectus, ac voluntatis, si à parte rei distinguuntur ab ipsa saltem formaliter. Et confirmatur ex Richardo de Sancto Victore lib. I. de Trinitate cap. 13. vbi ad ostendandam omnimodam identitatem sapientiae, & potentiae diuinæ cum Deo sic ait, *Vt igitur habeat, nempe summa substantia, de qua loquitur, non nisi à semetipsa, quod habet de ipsa sapientia, neceſſe est; ut illa omnino non sint aliud aliquid, quam ipsa, atque sine potentia potens, vel sapiens esse non valet, quod ab ipsis habet, non tam à ſe quan alio- de h. t; quod Richardus absurdum reputat, & merito, quoniam multo excellentius est continere perfectionem simpliciter actu formaliter, quam virtute,*

Rich. Victor.

Richard.

per-

perfectum absque indigentia alterius: ergo vniō instituta est à natura ad supplendum defectum alterius ex ipsis. Consequentia est manifesta: nam, si vnum est indigum alterius, & indigentia non aliter, quam vniō suppletur, sane vniō ad eam supplendam instituta est à natura. Antecedens probatur, quoniam, id, quod est per se omnino perfectum, & nullius alterius indigum, non aliter illi copulatur, quād ad communicandum illici perfectionem aliquam, qua caret: ergo, si vtrunque sit simpliciter perfectum absque indigentia alterius, non est cur ex institutione naturae in vnum coeant. antecedens vero ostenditur, quoniam in operibus naturae nihil est frustra: at, si ens omnino perfectum, & nullius alterius indigum copulatur alteri, quin ordinetur ad eius bonum, & perfectionem, frustra erit ea coniunctio: ergo ad hoc necessario dirigi debet. Assumptionem probo, quoniam coniunctio immediate ordinatur ad bonū vtriusque extremi, vel saltem alterius, nō ad bonum extremi simpliciter perfecti: ergo ad bonum alterius.

XI. Ex hac suppositione facile ostenditur institutum: fieri enim haud quam potest, vt vnius extremi coniunctio sit instituta à natura ad supplendum defectum alterius, quin ex parte eius intercedat ratio potentiae passiuae: sed omnis vniō instituta est ad eum finem, vt probatum est: quare in omni vniō interuenit ratio actus, & potentiae. Maior propositio est eidens: nam defectus perfectionis cum aptitudine ad ipsam constituit rationem potentiae passiuae: si vero in quauis vniō defectus vnius extremi suppletur accessu alterius, interuenit defectus perfectionis cum aptitudine ad ipsam: atque adeo ratio potentiae passiuae. Et confirmatur, quoniam impossibile est, vt vnum extremum per vniō ad alterum praexistens communicet suam perfectionem, quin alterum eam passiue recipiat: & consequenter sit in potentia passiua respectu illius. Denique vnum ex vniō resultans est perfectus quovis vniōrum, vel saltem aliquo: ergo semper in extremis vniis est aliquid in potentia passiua. Patet consequentia quoniam perfectio vnius resultantis ex pluribus vniis redundant in illud, quod est imperfectius ipso vno: & consequenter in eo praeesse debuit potentia passiua ad eiusmodi perfectionem, cuius fit

particeps per vniōem. Antecedens ostenditur, quoniam si vtrunque extreum distinctum est infinite perfectum, non possunt vniiri, non est enim illa ratio, aut finis eius vniōis: si vtrunque est finitae perfectionis, vnum ex eorum coniunctione proueniens continet plus perfectionis vtrisque per se sumpto, vt patet: si alterum habet finitam, alterum infinitam perfectionem, vnum, in quod coalescunt, est multo excellentius extremo perfectionis finitae.

Ex simplicitate diuina ostenditur omnimoda indistinctio perfectionum diuinorum.

C A P V T X.

Principium fundamentum, quo Patres & Theologi vtuntur ad ostendendam summam identitatem, & remouendam omnem prorsus distinctiōnem ex natura rei à perfectionibus diuinis, sumitur à simplicitate Dei, cui, vt ostendi tractat. quarto, repugnat omnis ratio compositionis tam actiua, quam passiua: hæc autem necessario sequitur ex distinctione actuali ex natura rei perfectionum diuinarum. Quod argumentum indicarunt Patres infra citandi, ex Theologis vero Scholasticis ex instituto adducit Sanctus Thomas lib. *s. thom.* primo contra Gent. capit. vigesimosecundo, in quinta ratione. Henric. quod *Henric.* lib. decimotertio, quæstione prima, & Argentin. agentin. in prim. distinct, sexta, quæstione prima, artic. secundo. Quoniam vero vbiunque datur compositionis actiua, datur etiam passiua, & vice versa, non immorabor ostendendo, vtra ex his deberet competere Deitati, vel attributis, si ex natura Dei formaliter distinguerentur, sed absolute ostendam ex distinctione ipsorum sequi compositionem.

Posita distinctione ex natura rei actuali inter perfectiones diuinas, sequitur pluralitas ipsarum, & simul est vna: repugnat autem, plura ex natura rei distincta conuenire in vnum, quin inter se, & cum illo componantur: ergo si per-

fectiones distinguntur ex natura rei, necessario admittenda est compositio in Deo. Maior quo ad priorem partem, constat ex dictis cap. 8. Altera pars assertur communiter a Patribus adductis eodem cap. & facilè ostenditur: nam fieri nequit, ut plura de se inuicem, vel de uno tertio verè affirmentur, quin inter se, & cum illo sint aliquo modo unum: at perfectiones diuinæ verè dicuntur de essentia, & de se mutuo tam in abstracto, quam in concreto, ut ostendam tractatu 7. ergo habent cum illa, & inter se modum aliquem unitatis. Assumptio vero est euidens, non enim plura possunt esse aliter unum, quam participatione unitatis alterius tertij, cum quo, vel in quo mutuo copulentur. omnis autem coniunctio plurium parit compositionem aliquius ex ipso refutantis. Et ita ex distinctione actuali perfectionum diuinarum necessario sequitur compositio in Deo, aut ex his, aut cum his: ex his quidem, si quis concedat perfectiones omnes esse illi intrinsecas, & essentiales, tunc enim erit compositus ex pluribus rationibus formalibus: cum his vero, si perfectio-nes eadem sint instar proprietatum extinsecæ essentiae: tunc enim, cum singulari erit componibilis essentia, quasi subiectum cum accidente: nam Deus sapiens, Deus iustus, Deus misericors, erunt composita quædam non per se, & essentia. ex subiecto enim, & proprietate non coalescit compositum per se, & essentiale, sed quasi per accidens. Quæ duo cum absurdâ sint, & ex sententia opposita sequantur, illa quoque ut falsa rei ciden- da est.

III.

Mayronius.

Bassol.

Huic argumento respondent Scotistæ, non sequi compositionem ex quavis pluralitate, & distinctione plurium, quæ sint unum in aliquo tertio vel inter se, quod Mayron. in i. distinct. octauo, quæstione septimo, artic. primo. Secunda parte articuli, & Bassol. distinct. vigesimasecunda, quæst. tertia, art. tertio §. vltimo. ostendunt, quoniam personæ diuinæ sunt æquæ simplices, ac essentia diuina: & nihilominus ipsæ sunt plures, ac distinctæ, & unum in essentia, item in prima, ac secunda, sunt duæ relationes distinctæ, nempe in Patre generatio actiua, & spiratio actiua in Filio vero generatio passiua, & spiratio actiua: quare, etiam si perfectio-nes attributales sint plures, ac distinctæ formaliter ex natura rei, non proinde se- quitur compositio, aut violatur summa

simplicitas Deitatis. Hoc ut clarius expli- cet Mayron. cit. constituit quatuor habi- tudines rationum subordinatas, ita ut priori- res abstrahant à posterioribus, ac sine illis esse possint. Prima est ratio distinctionis, secunda vnionis, tertia compositionis, quarta resolutionis. distinctione esse priori- rem, & abstractiorem vnione probatur, quoniam multa sunt distinctæ, non autem unites, ut Angelus, & homo: contra vero omnia unites sunt distinctæ, eiusdem enim ad se ipsum non est unio, sed unitas. Unio quoque abstrahit à compositione: nam hu- manitas, ac diuinitas in Christo sunt unites, non tamen componuntur: at vero compo- sitio necessario supponit unione, quæ enim separata sunt, & non unites, venire ne- queunt in compositionem unius per se. Denique compositio abstrahit à resolu- tione: prius enim est, quam illa, ut patet: nec necessario habet illam annexam: corpus enim celeste est compositum ex materia, & forma: nō tamen resolubile in ipsis, quo- niam esset obnoxium corruptioni: contra vero resolutio supponit compositionem: unumquodque enim resoluitur in ea, ex quibus componitur. Ex quibus deducit, posse confidere plura distinctæ sine ratio- ne unione, & compositionis, idque confir- mat vltius in 3. parte articuli, quoniam simplicitas, & compositio opponuntur, itemque unites, ac distinctio: ergo idem erit ordo compositionis ad distinctionem, qui est simplicitatis ad unitatem: At sim- plicitas esse nequit sine unitate, hæc vero esse potest sine simplicitate: quare etiam distin- ctio potest esse sine compositione, quam- uis hac sine illa non cohæreat. Ethoc mo- do affirmit cohærente multitudinem per- fectionum diuinarum cum summa sim- plicitate ipsarum, quia sunt distinctæ, non ve- ro composita: nec esse rationes vias con- tra hanc compositionem, quæ non ex aequo mi- litent cōtra Trinitatem personarum. Ideo vero ait dari posse unione absque compositione, quoniam hæc semper exigit ex parte componentium rationem actus, & potentia: quæ non necessario requiritur ex parte unitorum.

Hæc solutio supponit tria omnino fal- sa: primum est dari unione absque vla- lia ratione actus, aut potentia, saltem ex parte alterius uniti. Secundum dari ve- ram unione plurium sine compositione: tertium denique, dari posse unione pluri- um distinctorum ex natura rei, & aliquam- lem cōstitutionem unius ex illis, quin vlo- modo lædatur summa simplicitas. Et pri- mum

IV.

munum quidem iam superiore capite impugnauit: duo posteriora hoc loco impugnanda sunt. In primis autem Patres idcirco negant in Deo pluralitatem actualem perfectionum diuinarum, ne admittatur compositio, & ita apud ipsos recte sequitur; sunt plura in uno, ergo est compositio. Ex quo refellitur secundum dictum Mayronis, afferentis dari vniōem plurium sine compositione: Ex professio autem probat Anselm. in Monolog. cap. decimo sexto. & in Prolog. cap. decimo octavo, non dari in diuinis alietatem, & pluralitatem, ne detur compositio. Idem asserit Theodorus, & sanctus Maximus apud Cypriſiotam decad. 10. cap. 4. ait enim D. Maximus loquens de virtute diuina, *hac nihil aliud est præter quam substantia Dei, ne cōpositio in Deo esse existimetur.* At, si virtus significat formaliter perfectionem simpliciter non inclusam in substantia Dei, ab eaque distinctam ex natura rei, aliquid profecto est præter illam, & consequenter composita. Maiorem vim habent verba Theodori: loquens enim de eadem substantia Dei, & energia: *Sciunt, inquit scilicet pīj, in simplicibus, & incorporeis, hoc est personis diuinis, ut ad eum locum interpretatur noster Turrianus, nihil ista differre: quia non sunt hac inter se discernenda: ne quod est supra omnem simplicitatem, comp̄positum esse intelligatur, nihil differre, nec discerni vult substantiam Dei ab energia, ne summe simplex compositum intelligatur: at, qui ea ex natura rei distinguit, sanè discernit, & modo aliquo differre fatetur: & consequenter, si Theodori autoritatem recipit, composita esse fatetur necesse est. Ob eandē causam negat in Deo aliud, & aliud D. Cyri. Alexand. libr. 14. Thesauri, cap. 1. & 3. & apud Cypriſiotam decad. 10. cap. 6. Non est simplex natura Deus vniuersorum, sed potius compositus, & ex duobus constans, si quidem est *alia præter eum, quæ in eo est vita: Compositionem sequi contendit, si aliud est Deus, aliud eius vita, quia scilicet plura in uno non nisi compositione cohaerent.* Similia ex eodem refert eadem decad. cap. quinto. At verò D. Hilarius lib. octauo de Trinitate inter medium, & finem: *Non humano modo, inquit, Deus ex compositis est, ut in eo aliud sit, quod ab eo habetur: aliud ipse qui habet: sed totum, quod est, vita est, natura scilicet perfecta, & absoluta, & infinita, & non ex disparibus constituta: Quia Deus compositus non est, vult non esse in eo aliud, & aliud, sed vnum totum, perfectum, atque æquabile, non constitutum**

ex disparibus, hoc est diuersis secundum naturam, quorum vnum non sit totum, quod alius: eodem modo discurrit Anselm. cap. 16. Monolog. *Cum illa natura nullo modo composita sit, & tamen omni modo tot illa bona sit, necesse est ut illa omnia non plura, sed vnum sint.* Ex quibus verbis colligitur ex eo, quod Deus non sit compositus, excludi omnem multitudinem rationum formularium ex natura rei distinctarum, quæ sint quasi proprietates essentiae diuinæ, constat ergo de mente Patrum, non posse confistere plurium vniōem sine compositione.

V. 1

Idem quoque ratione ostenditur. Primo, quoniam plurium distinctorum ex natura rei dari nequit vno sub ratione actus: & potentia, quin intercedat compositio, ut ipsi etiā Scotistæ admittunt: at verò ut superiore capite ostendi, in omni vniōne interuenit aliquis modus potētia, & actus: ergo omnis vniōne coniuncta est cum compositione. Secundum, omnis vniitas, aut est omnino simplex, & incōposita, qualis est vniitas identitatis omnimodæ: aut cōposita, quæ coalescit ex coitione multorum in vnum: vniitas resultans ex plurium vniōne, non est simplex: ergo composita: atq; adeo repugnat esse plurium vniōem sine compositione. Maior propositio est eidens, quia est disiunctiva constans terminis priuatiuē, & contradictoriē oppositis, nec est illa omnino vniitas, quæ sub altero ex illis mēbris nō continetur: nam, vel ens, cuius est propria, est vnu ex se absq; plurū vniōne: & hoc modo est vniitas simplex, & incomposita: vel habet esse, atq; vniitatem ex plurium vniōne, at hoc modo est cōposita constans pluribus vnitatis, ex quarum coitione resultat vniitas totalis. Assumptio verò constat, quoniam omnis vniitas simplex, & eius subiectum est independens ab vniōne plurium: quod si hæc ad alicuius vniatis integratatem requiruntur, non potest non esse composita. Denique ex vniōne plurium distinctorum ex natura rei resultat aliquod ens per se, vel per accidens: hoc necessariò est compositum: ergo cum quavis vniōne plurium ex natura rei distinctorum necessariò conexa est compositio. Maior propositio est eidens, quoniam noua vniitas supponit nouam rationem entis: vniitas enim, ut ait Philosophus, libr. 4. Metaphys. Aristot. capit. secundo, non dicit naturam distinctam ab ente, sed in ipsa entitate fundatur. Ex omni vero vniōne resultat aliqua vniitas, idèo enim vocatur vnu, quia terminatur

natur ad vnum: quare resultat etiam nouum ens. Id verò, si sit ens per accidens, perspicuum est esse compositum, omne enim ens per accidens compositum est ex subiecto, & accidente: si verò sit ens per se similiter, tum quoniam non est totum quod est, non enim vnum ex extremis vnitis est alterum, aut viceversa: nec alterum ipsorum est totum, aut è contra, vt per se patet: simplicia verò sunt totum id, quod sunt: tum verò quia est resolubile in extrema vnitate, si non re, saltem cogitatione: quidquid autem est resolubile, compositum quoque esse deber, vt adimit idem Mayron, licet autem ipse id tantum afferat de resolutione reali, concedendum necessario est etiam de resolutione mentali, terminata ad extrema vniōnis per se distincta ex natura rei: nam, si ex alio capite non repugnaret resolutio, verè haberet terminum, à quo inciperet, hoc est ab ipso uno resultante per vniōinem, & terminos in quos definieret, hoc est extrema ipsa per vniōinem copulata, & per resolutionem distinguenda.

VI.

Gregorius.

Quin verò, & si dāremus non intercedere compositionem veram, nihilominus, vt rectè probat Gregorius in l. distinc. 8. quæst. 1. art. 2. post secundam Conclusionem, sola plurium vniōis, & consequenter aliqualis constitutio vnius ex pluribus repugnat simplicitati. Primo, quoniam simplicitati repugnat ratio prioris, ac posterioris: hæc datur in quo quis constituto ex pluribus distinctis à parte rei: ergò quævis eiusmodi constitutio lædit simplicitatem. Maior propositio est perspicua, nam eiusdem ad se ipsum non est ordo prioris à parte rei, nisi forte secundum modum intelligendi nostrum: in re simplici non est aliud, & aliud, sed vnum, & idem omnino indiuisum: ergò nequit ante operationem intellectus subire rationem prioris, ac posterioris. Assumptio ostenditur quoniam constitutio ex natura rei distincta suapte natura sunt priora vniōne, & consequenter constituto, quod per illam resultat. Secundo ens simplex est totum, quod est; nec in ipso est partim esse, partim non esse: nullum verò constitutum ex pluribus distinctis à parte rei est totum, quod est, inquit singula extrema non sunt idem, quod alterum: nec constitutum idem, quod singula extrema: neque hæc idem, quod illud, vt discurrenti patebit.

Verùm operæ pretium est id ostendere in exemplo, quod ipsi Scotistæ usurpant: dicunt enim Christum Dominum, quatenus est constitutum ex humana diuinaque natura vnitis in hypostasi Verbi, non esse compositum: & tamen in ipso humanitas non est diuinitas, nec viceversa: & quamvis Verbum diuinum sit ipsa diuinitas, tamen propriè, ac formaliter loquendo constitutum ex humanitate, ac diuinitate non est diuinitas; & consequenter non est simplex: quis enim dixerit compositum ineffabilem constans ex duabus naturis secundum vnitatem ex vniōne hypostatica resultantem, esse quæ simplicem, ac Deum? Quod si non est quæ simplex, profecto aliqua ex parte deficit simplicitas, non nisi, quia constat pluribus vnitis in vnum; ergò sola vniō plurium in vnum, & si per impossibile non esset iuncta compositioni, violaret puritatem simplicitatis. Video responderi posse, deficere simplicitatem ex parte humanitatis, quæ ipsa composita est: quod licet verum sit per accidens, se habet ad constitutionem compositi ineffabilis; quatenus immediate resultat ex duabus naturis vnitis in hypostasi Verbi: nam, si per impossibile fingamus naturam creatam omnino simplicem, & indiuisam venire in similem vniōinem cum natura diuina in hypostasi Verbi, adhuc constitutum ex illis non accedit ad simplicitatem Dei: ergò quævis constitutio ex pluribus distinctis à parte rei repugnat simplicitati.

VII.

Constat ergo repugnantiam, quam habet distinctio ex natura rei formalis perfectionum diuinarum, cum simplicitate diuina, minime tolli responsibus ad ductis à Mayron, & aliis Scotistis: quoniam vbiunque sunt acti plura, & vnum vnitate admittente mutuam prædicacionem, necessario est vniō: vbi vniō, ibi ratio aliqua potentiae, & actus, & compositio simplicitati repugnans: attributa verodiuina, vt volunt Scotistæ, sunt à parte rei plura distincta, & vnum, ita vt mutuo prædicentur: ergo vniō, atque composita & consequenter, Divers non est summe simplex. Quare cum sive teneamus Deum esse simplicem, assertio, ex qua oppositum illius sequitur, cauenda est. Patet etiam, quomodo diruenda sint fundamenta opposita, dicendo in primis distinctionem in simpliciter, & re ipsa diversis abstrahere ab vniōne, non verò in ijs, quæ cum distinctione habent inter se vnitam.

vnitatem posteriorem ipsis. Deinde vero etiam vniōem omnem eiusmodi conneccii necessario cum compositione aliqui, quae satis est, ad excludendam perfectam rationem simplicitatis à compōsto. Ad confirmationem respondet, aliud esse loquī de distinctione vnius ab alio extrinseco, aliud de distinctione plurimi coeuntium in vnum. Si priore modo, recte concludit argumentum: nam in Deo est distinctionē eius à creatura, quae sit in ipso compōsto. At posteriore modo non habet vim, quoniam, sicut omnimoda identitas, si vnitatis omnium, quae quoquo modo sunt in re, necessario coniuncta est cum simplicitate, ita distinctionē perfectionum, quae in ipsa sunt, necessario coniuncta est cum compositione, ut patet ex dictis. Et ita subordinatio illa distinctionis, vniōis, ac compositionis, si referatur ad distinctionē, ut vnum secundūm eandem vnitatem singularem posteriorem ipsis, est commentitia.

VIII. Porro instantia adducta ex personis diuinis, quae sunt plures, & vnum in essentia sine vniōne, aut compositione, non tollit vim argumenti: quoniam personae diuinae non sunt vnum vnitate resultante ex ipsarum vniōne, sed vnitate identitatis in essentia, quae est fundamentum eius identitatis: ideoque mirum non est, si sunt plures, & vnum sine vniōne: at vero perfectiones essentiales, si distinguantur ex natura rei, non solum sunt vnum vnitate identitatis realis in essentia, sed etiam habere debent aliam vnitatem conflatam ex omnibus; nam, si non habeant, erunt simpliciter plura: & quemadmodum Trinitas solam habet vnitatem essentiae, & ratione personarum pluralitatem: ita proprietates absolute erunt simpliciter plures secundūm rationes formales, vnum vero solum identice in essentia: & quemadmodum propter pluralitatem personarum non potest vna verē de altera prædicari, etiamsi sunt vnum in essentia, ita propter formalem pluralitatem attributorū, non verē prædicabitur vnum de altero, quamvis sint idem in essentia: prædicantur autem, ut ipse etiam Scot. admittit: ergo vel habent omnimodam identitatem, vel si ex natura rei distinguuntur, habent propriam vnitatem compositionis: nam coniunctum hoc *Deus sapiens* posita sententia Scoti, constat pluribus ex natura rei distinctionē, & habet peculiarem vnitatem, ratione cuius pars altera prædicatur.

tur de altera: ea non potest esse sola vnitatis identitatis in essentia; nam hanc habent Pater, & Filius, qui de se mutuo non prædicantur: ergo erit vnitatis resultans ex compositione vnius cum altero. Quod absurdum non sequitur ex pluralitate personarum: ipsæ enim ratione sui non copulantur, aut prædicantur mutuo, & proinde minimē requirunt vniōem compositionis. Et ita patet, rationes, quae militant contra distinctionē ex natura rei attributorū, neutiquam militare contra distinctionē realem trium personarum. Eadem vero responsio falsa est, quatenus supponit duas relationes composibiles in eodem supposito, nempē generationem, & spirationem actiūam in Patre, itemque generationem passiūam, & spirationem actiūam in Filiō distinguī ex natura rei: ijsdemque argumentis conuincitur, quibus impugnatur pluralitas, & distinctionē actualis formalitatum in Deo. sed, quia id pertinet ad materiam de Trinitate, in ea fūsiū examinabitur quoad speciales difficultates eius loci.

Ex eo quod termini contradictrij verificentur de diuersis perfectionibus diuinis, non sequitur distinctionē eorum ex natura rei.

C A P V T XI.

Intra argumenta, quibus vntuntur Scotista ad confirmationem suæ sententiae primum locum habet id, quod sumitur à contradictione: non enim de eadem re omnino ex natura rei indistincta possunt verē enunciari contradictionia: de diuinis autem perfectionibus enunciantur: ergo distinguuntur aliquo modo à parte rei. Maior propositio nititur communī illo principio; non contingit idem simul de eadem re affirmare, & negare. Assumptionem ostendunt pluribus medijs. solus Mayron. in 1. dist. 8. Mayron. quæst. tercia §. 1. duodecim contradictiones adducit, ad quas omnes respondent Toletan. in 1. distinct. 8. quæst. vn. articul. quarto. Andreas de Nouo Castro, distinct. 32. quæst. 1. & Clypeus quæstion. decima, super Porphy. articul. primo. Ego ex omnibus feligam potiores. Prima sumitur ab emanationibus diuinis in hunc

I.

Mayron.

Toletan.
Nouo Castro.
Clypeus.

in hunc modum, emanationes diuersæ rationis ex natura rei, requirunt principia diuersæ rationis ex natura rei: in diuinis autem sunt emanationes alterius, & alterius rationis ex natura rei: ergo principia ipsarum debent esse distincta: Principium verò generationis est intellectus, spiratio- nis volūta: ergo hec distinguitur ex natura rei, aliter de eadē re indistincta per hæc nomina significata enunciari verè poterūt cōtradictria, dicēdo, intellectus est principium producendi filium, voluntas non est principium producendi filium, vel etiam intellectus nō est principium producendi filium: hæc enim per syllogismū expositoriū deducitur ab illa priore in hunc modum: voluntas nō est principium producendi filium, intellectus est voluntas: ergo intellectus non est principium producendi filium.

II. *Secunda contradic̄tio sumitur ab actibus essentialibus, siue cōparentur aëtus, cuiusvis potentia inter se inuicem, siue cum aëtibus alterius potentie: priore modo cōparantur volūtio, ac nolūtio, siue amor, & odium: nam Deus amat bonos, non malos: odit malos, non bonos: ex quo sic elicetur contradic̄tio iuxta sentētiān oppositam, in Deo idem est amare, & odire, ac viceversa: & consequenter, si odit malos, amat, & si amat bonos, odit: atq; adeo bonos amat, & nō amat: malos odit, & non odit, eodē modo cōparari possunt actus intellectus inter se: v. g. sapientia, & scientia, notitia visionis, & simplicis intelligentiæ: nam sapientia secundum August. lib. 14. de Trinit. c. 1. est eternum, scientia temporaliū: notitia visionis secundū Theologos est solum existentiū in aliqua differētia temporis, notitia simplicis intelligentiæ, est etiam possibiliū. Ratione huius diuersitatis possunt eodē modō inferri contradictria vētendo Syll. expositoriō. Deniq; comparando actus intellectus, & voluntatis, idem sequitur: nā Deus intelligit possibilia, quæ nunquam erūt, non tamen vult: item mala intelligit, non vult. Ex quo posita sententia de omnimoda identitate attributorū, sic infertur cōtradic̄tio, actus intelligendi terminatur ad omnia siue bona, siue mala, siue existentia, siue possibilia: actus intelligendi est actus volendi: ergo actus volendi terminatur ad omnia, & consequenter Deus vult etiam possibilia, & mala: ex alia vero parte constat non velle ipsa: ergo vult, & non vult idem obiectum.*

III. *Tertia contradic̄tio fundatur in communicabilitate perfectionum diuinarum, etenim secundū quasdā Deus est omni-*

no incommunicabilis: v. g. secundū rationem aëtus puri, necessarij, simplicis, immutabilis, immensi, quæ perfectiones ita sunt propriæ Deo, vt nulli alteri rei conuenire possint: secundū alias autē communicatur, nempē secundū esse, vivere, intelligere, & similes. Item secundū has ipsas non omnibus, nec similiter, aut eodem modo communicatur; nam plurimæ sunt creaturæ, vitæ & intellectus expertes, alia vitam, & intellectum non eodē modo participant: fieri autem non potest, vt perfec̄tio non cōmunicabilis sit idem omnino cum communicabili, quin sequatur cōtradic̄tio: nam sumpta exempli gratia immētate, verè dicitur immēnsitas, non est cōmunicabilis creatura, itemq; est cōmunicabilis: siquidem vita Dei est cōmunicabilis, & vita Dei est immēnsitas: ex quo bene sequitur per Syllogismū expositoriū in tertia figura: ergo immēnsitas est cōmunicabilis.

IV. *Quarta deniq; sumitur à ratione perfectionum, quæ significatur per modum potentie, & habitus. Nam si consideremus intellectum, de illo verè dicitur, Deus intellectu intelligit, intellectus est ratio intelligendi, quæ nō dicuntur de voluntate: cōtra de hac dicitur, volūta est ratio volendi, Deus voluntate vult, quæ in intellectu minimè cadunt, & ita de eadem omnino rō prorsus indistincta verificantur contradictria. Idem videre est, si cōparentur virtutes in ordine ad suos aëtus, & obiecta. Et enim verè dicitur, Deus iustitia punit, misericordia miseretur: non è contra. Item iustitia est ratio puniendi, misericordia parcendi, non è contra. Item misericordia Dei versatur circa miseras creature subleuandas, iustitia circa culpas puniendas, veracitas circa verū in dicendo, fidelitas circa verū in exequendis promissis; & plurima alia eiusdem generis, quæ paſsim occurruunt. Ad hæc quatuor capita reuocari possunt ferè omnes contradic̄tiones, quæ faciunt difficultatem in hæc materia: & omnes possunt dissolui ijsdem responsionibus, quas ad harum solutionem subiiciam.*

V. *Quidam, vt refert Mayronius q. cīta- ta, §. II. sunt, vt facile se ab hac difficultate expedirent, dixerunt regulam contradictriarum non valere in diuinis. Hi tamen merito sunt explodendi, quoniam negant primum principium naturale, de quolibet verū est affirmare, vel negare, non tamen simul. Et si quis diceret, Deum non esse Trinum, & alius eū vellet conuincere, quia fides id docet, respōdere posset id nō obstarē,*

obstat, quoniam non repugnat propositiones contradictionis esse simul veras in diuinis: & ita non relinquetur locus conuincendo ylli errori circa diuina. Verum quidem est non repugnare, vt de termino singulari communicabili pluribus veriscentur termini contradictionis respectu diuersorum, pro quibus terminus ille supponit: verbi gratia, Deus est generans, Deus est non generans: nam in priore supponit pro Patre, in posteriore autem pro Filio, & Spiritu sancto, & ita utrumque propositione est vera ratione diuersorum. Non potest tamen dici, Deus generat, Deus non generat, nam haec secunda propositione est falsa, quoniam negatio praefixa copula remouet omnino praedicatum a subiecto. Sed huius rei explicatio fuior spectat ad materiam de Trinitate: haec tamen dixi, vt constaret propositionis obiectio non recte dissolui ex illo principio, contradictionarum regulæ non teneant in diuinis: est enim falsum.

VI. Communis Doctorum solutio est, distinctionem virtualem, sive rationis significatae sat esse, vt de eadem re à parte rei indistincta diuersimode tamem concepta, & significata enuncientur contradictionis, vt ex Philosopho libr. 3. Phys. t. 21. & 22. docet Sanctus Thomas quæst. septima, de potentia art. 1. ad quintum: & quæst. 8. a. 2. ad septimum, & decimum. Ratio huius est, quoniam ut propositione sit contradictionis, necesse est, vt constet ijsdem terminis: quoties autem obiectum diuersimode concipiatur, & significatur, termini non sunt ijsdem, vt patet in definitione, ac diffinito: inter quæ non est distinctio ex natura rei, & tamen propositione, in qua definitio prædicitur de diffinito non est identica: & diffinitio autem Philosopho lib. II. Metaphy. cap. 6. est medius terminus ad ostendandam passionem de subiecto: que utique vera non essent, si definitio, & definitum essent idem omnino terminus. Hanc vero regulam deduco ex dictis ipsius Mayron. ipse enim §. in septimū contradictione arguēs, quod sapientia, & scientia distinguuntur, interponit quandam solutionem, scilicet non opus esse distingui sapientiam, aut scientiam in se ipsis, eo quod obiecta distinguuntur, quoniam alioquin sequeretur Deum alia scientia cognoscere numeros, alia lineas, & sic de ceteris, quam impugnat, quoniam, si Arithmetica, ac Geometria distinguuntur sive rationibus formalibus, vbiunque ex sint, distinguuntur debent, atque adeo in Deo: Inferius autem §. Sed hic sūt mul-

ta in instantie, concedens esse in Deo multas scientias formaliter, & formaliter distinctas, sibi ipsi obicit sequi ex eo dari in Deo infinitas perfectiones, & responderet dari quidem multas, non tamen infinitas. Ex quo eius dicto necessario sequitur, sat esse distinctionem rationis ad evitandam contradictionem: etenim Deus scientia simplicis intelligentiae intelligit, infinita saltem individua, aut ergo respectu singulorum est scientia formaliter distincta à scientia reliquorum, aut non: si sit, erunt infinitæ perfectiones, quod ipse negat: si non sit, de eadem re ob solam distinctionem rationis possunt enunciari contradictiones: probatur quoniam sicut verum est dicere, scientia linearum, non est scientia numerorum, ita etiam verè dici potest, scientia huius individui non est scientia illius, & tamen quia scientia non multiplicatur pro ratione individuum, eadem omnino est à parte rei scientia vnius, ac scientia alterius.

VII.

Itaque distinctione virtualis, in qua fundatur actualis secundum rationem, est sufficiens, vt eadem res in se indistincta actu, quatenus diuersimode concipiatur, substat prædicatis contradictionijs. Quam respōsionem varijs argumētis impugnat Mayron. Mayron. q. citata §. *Hic sunt*, primò, quoniam quādo contradictione præcedit operationem intellectus, non potest referri in distinctionem rationis, resultatē peractum intellectus: veritas vero obiectiva contradictionum, quas mens nostra format in tempore, fuit ab æterno ante omnem actum intellectus creati: ab æterno quippe intellectus, non voluntas est principium producendi Verbum; contra vero voluntas, non intellectus est principium producendi Spiritum sanctum. Et confirmatur, quoniam quando terminis propositionis non inuoluitur aliiquid pertinens ad rationem, veritas, aut fallitas sumenda est ex identitate, aut diuersitate ex natura rei: at pleraque ex contradictionijs assignatis constant terminis significantibus obiecta ipsa in re, quin inuoluitur aliiquid pertinens ad opus rationis: ergo veritas earum, & fallitas non pendet ex distinctione rationis: sed solum spectanda est penes identitatem, aut distinctionem præcedentem actus intellectus. Quoniam vero responderi potest distinctionem virtualem, seu feudamentalem præcedere actus intellectus nostri: & ratione eius verificari contradictiones, arguitur secundo: omnis contradictione actualis exigit extrema actualia, sive obiectum actuale: sed intellectus diuinus actu intelligit

omnia,

omnia, voluntas autem non vult omnia: aut ergo fundamentum harum propositionum est omnibus modis idem actu, aut non: si detur secundum, habetur intentum, si primum, est vera contradictione de eodem omnino obiecto: si vero respondeatur esse quidem idem omnino actu, non tamen virtute, quoniam essentia continet virtute multos conceptus, & ita extremorum contradictientium unum verificatur de essentia apprehensa sub uno conceptu, alterum de eadem apprehensa sub altero. Obicitur tertio, vbi sunt extrema conditionis formaliter, esse quoque debent fundamenta distincta formaliter: sunt autem in diuinis extrema contradictionis formaliter: ergo & fundamenta, & confirmatur, quoniam id, quod in est alicuius simpliciter, inesse non potest per id, quod conuenit secundum quid: affirmatio, ac negatio conueniunt Deo simpliciter, ergo conuenire nequeunt per id, quod conuenit eidem virtualiter solum: atque adeo secundum quid.

Ad has, & similes obiectiones duas solutiones adhiberi possunt: alteram perstringit Capreol. in 1. d. 8. q. 4. art. 2. ad 6. contra primam conclusionem. Caietan. de ente, & essentia q. 12. ad 7. Hispalens. in 1. d. 8. art. 4. ad econtraria primam conclusionem, & Socin. lib. 4. Metaphys. q. 30. dicunt autem contradictionem non esse actu in re ipsa, sed virtute solum, & fundamentaliter: quoniam ex altera parte est negatio, quae non est actu in rebus ipsis, sed soli fundamentaliter: & ideo ad veritatem contradictionis sat esse ex parte extremorum distinctionem fundamentalis, sive virtuale, quae accedente operatione intellectus transit in actualem, qua fundari potest actualis contradictione complete existens per intellectum. Verum hæc solutio supponit unum non receptum apud omnes, nimis negationes esse solum formaliter in intellectu: quod licet verum sit de negatione, hoc est enunciatione negativa, non tamen est certum de negatione obiectiva, qua nascitur veritas propositionis mentalis negantis, aut falsitas affirmantis iuxta sententiam Aristotelis 4. Met. ca. 7. t. 27. ex eo quod res est, vel non est propositione est vera, vel falsa: nam hanc plerique censent esse in obiecto eo modo, quo negationes dici possunt esse: ac proinde cum eidem secundum idem nequeat inesse forma, à quadenuntur, & negatio ipsius, non videatur hæc solutio adæquata.

Altera solutione vtuntur Capreol. vbi supra, Dionysius Carthus. in 1. d. 2. q. 2. in fine ad argumenta Scoti, Iauellus 12. Met.

1. 19. art. 4. & Caietan. 1. p. q. 39. ar. 1. §. ultimo; dicentes ipsam distinctionem virtualem esse formaliter in rebus ante actum intellectus, ratione cuius essentia diuina æquipollit varijs perfectionibus creatis; exempli causa, intellectui, voluntati, sapientiæ, iustitiæ, & cæteris eiusmodi: & quatenus eminenter continet unam, non continet aliam; Et quemadmodum inter nos perfectionibus diuersis non tribuuntur prædicata propria aliarum, non enim humanus intellectus vult, aut voluntas intelligit: ita essentia diuina, quatenus eminenter est una perfectio, non alia, tribuuntur propria eius perfectionis, non alterius: cum vero per nomina, quibus utimur, & conceptus quos formamus, intelligatur, ac significetur, prout his, vel illis perfectionibus æquipollit, v. g. nomine intellectus significatur, quatenus æquipollit perfectioni potentia intellectricis creatæ, nomine voluntatis, quatenus æquipollit voluntati creatæ, hinc fit ut verè dicatur: Deus intellectu intelligit, falso autem voluntate intelligit. Aliqui recentiores hac solutione vtentes, videntur sui oblitis: alibi enim docent contra Scotistas singula attributa continere omnia, & omnia singula: cum verè obiectum alicuius nominis, vel conceptus includit plura formaliter, quacunque dicuntur de illis pluribus simpliciter, & absque reduplicatione, dicuntur etiam de eiusmodi obiecto: verbi gratia, quia Homo includit animal, viuens, corpus, verè dicitur sentire, vegetari, esse quantu, & mobile, quæ per se primo conueniunt animali, viuenti, corpori: neque potest Homo significari cum abstractione, aut præcisione ab ijs: ergo, si verbi gratia intellectus includit voluntatem, omnipotentiam, & cætera attributa, sicut voluntas vult, & potentia creat: ita etiam dici potest intellectus velle, & creare: neque concipi poterit intellectus non concepta simul bonitate, ac sapientia: & ita ruit fundamentalum, quatenus habet concipi essentiam prout eminenter æquipollit unius perfectioni, non alteri. Nec respondere possunt, singula attributa continere cætera realiter, non formaliter: nam hoc non negant Scotisti, à quibus ipsi putant se dissidere, cum afferunt attributa alia in alijs contineri nempe formaliter. Nec sufficit, si quis dicat eiusmodi nomina significare diuinam essentiam totam, non totaliter. Nam significare totaliter non refertur ad rem ipsam, sed ad modum significandi, qui consistit in eo, quod essentia significetur adæquate secundum omnes rationes formales

VIII.
Capreol.
Caietan.
Hispal.
Socinianus.

IX.
Capreol.
Carthus.
Iauellus.

virtute diſtinctas, ex quo tequitur, si no-
mina non ſignificant adæquate eſſentiam,
ſingula attributa ijs nominibus ſignificata
nequaquam includere formaliter ca-
teria.

X. Ut hæc diſſicultas explicetur, & deſen-
datur proposita regula ab impugnatiō-
bus: obſeruandum eſt attributa diuina
aut conſiderari poſſe ſecundūm ſe, quatenus
ſunt in re vna, atque indiſtincta perfe-
ctio diuina ſubſtens, aut quatenus præciſe
reſpondent, aut reſpondere poſſunt con-
cepibus, quos de ſingulis format intellec-
tus cum abſtraktione a reliquis. Et qui-
dem, ſi priore modo conſideretur, eſt mu-
tua vniuſ de altero prædicatio, & quod con-
ſimiliciter de vna dicitur, de alia quoque
dici poſt: ſi verò coſideretur poſteiore,
nō eſt opus vt, quidquid dicitur de vna, de
alia quoq; dicitur: & in hoc ſenſu falſo di-
citur; intellec̄tus diuinus vult, voluntas in-
telligit, & ſimilia. Ratio huius diſcriminis
eſt, quoniam priore modo enunciatio fo-
lum reſpicit id, quod eſt auctu in re, quin at-
tendat diſtinctionem virtualem, aut ratio-
nis, quæ alioquin intercedit: quia verè
propositio eſt vera, vel falſa, quia re eſt,
aut non eſt, & in re ipſa eſt vna, atque
indiuia ratio, qua Deus intelligit, vult,
ſapiens, magnus, & iuſtus eſt. Poſteiore
vero modo, ſignificatur quidem eadem
reſanimo, non tamen adæquatè ſub om-
nibus ſuis rationibus formalibus, ſed inad-
æquatè ſub vna cum præciſione ab alijs;
ratione cuius præciſionis non quidquid
prædicatur de illa ſub vno nomine, aut ra-
tione, prædicatur de eadem ſumpta ſub alio
nomine, aut ratione, exempli cauſa.
mens noſtra, cùm dicit, Deus voluntate
amat, conſcipit diuinam entitatem, quatenus
præciſe & equipollet eminenter poten-
tia volendi, quo conceptu præſcinditū
a ſe ipſa, quatenus & equipollet perfectioni-
bus alijs à parte rei diſtinctis in creatura: &
quoniam ſub hac præciſione non & qui-
pollet in ſeipſu, idcirco non verè di-
citur, Deus voluntate intelligit: idipſum
dicendum de intellec̄tū, & alijs perfectioni-
bus; nam perfección diuina, quatenus à
nobis conſcipitur, & ſignificatur nomine
intellec̄tū, præſcindit à ſe ipſa, quatenus
eſt voluntas, omnipotētia, aeternitas,
& cæter. Ex quo prouenit, ut cum de eo-
dem ſubieſto re ipſa prorūſus indiſtincto,
diuerſimode tamen concepto, & ſignifi-
cato, verè dicantur prædicata contradic-
toria, non tamen ſint propositiones con-
tradictoria ſimul veræ, quoniam propositio-
nes illæ non conſtant iſiſ de terminis, &

ideò hoſt ſunt contradictoria; alijs quip-
pè terminus eſt intellec̄tus, alijs volunta: &
nē hoſt in diuinis ſolum verum exiſti-
metur, in creatis etiam locum habet: nam,
ſi conſideremus intellec̄tum creatū, qua-
tenus eminenter conſinet omnes ſenſus
corporis, vnam, & eandem potentiam vi-
talem re ipſa omnino indiſtinctam com-
periemus: & ita de ipſo verè dicemus; In-
tellec̄tus eſt viſ intelligendi ſapores, item
viſ perciendi odores, & ſic de cæteris
objeſtis ſenſuum exterñorum: ſi verò
præciſe attendamus ipſum, quatenus emi-
nenter & equipollet ſingulis ſenſibus, eique
imponamus nomen respondens eiusmodi
conceptui; verbi gratia, viſ perceptua co-
lorum, viſ intelligendi ſonum, fiet quidē mu-
tua prædicatio identica, non tamen quod
tribuitur vni, per verba, & nomina conno-
tatum, tribuetur alteri: non enim erit præ-
dicatio formalis, nec proinde vera; Socrates
vi odores perciendi, intelligit ſapores,
quoriam ſenſus eſt, Socratem perci-
re odores intellec̄tū, quatenus præciſe
& equipollet odoſtui, quod eſt falſu: quod
etia clariuſ appet in ipſomet intellec̄tū,
quatenus appellatur practicus, & ſpeculati-
vus, ratio ſuperior, & ratio inferior: nam
falſo dicitur in ſenſu formalis; intellec̄tus
practicus ſpeculatur obiectū, non operabi-
le, aut intellec̄tus ſpeculatiuſ eſt directi-
vus praxis, aut ratio ſuperior conſiderat
temporalia, aut ratio inferior conſiderat
æterna: & tamen omnibus hiſ nominibus
ſignificatur idem intellec̄tus à parte rei o-
mninò indiſtinctus, quia tamen diuerſi
mode coſcipitur, ac ſignificatur illis nomi-
nibus, quatenus eſt principium determi-
naturum operatioſum; cùm præciſione à
ſemetiſpo, quatenus eſt principium alia-
rum, per vnum eorum nominum ſignifi-
catus admiſſit denomi nationes, quas aliter
conceptus, & ſignificatus reſpicit. Sed de
hiſ & alijs modis prædicationum in termi-
niſ diuinis ſuſiū dicam, traſtatu 7.

Ad hunc modum explicata communi
reſponſione Thomistarum, facile eſt ſatiſ-
facere obiectionibus aduerſus illam pro-
poſitum, quæ nō minuſ pugnant cum omni-
moda indiſtinctione ex natura rei noſtri
intellec̄tū, quam cum perfecta identitate
perfectionum diuinarum, & ita, ſicut non
expugnat identitatē illius, ita neq; harum
indiſtinctionem euerunt. Prima itaq; im-
pugnat quidem puram diſtinctionem ra-
tionis non habentem, fundamentum. In re,
non autem eam, quæ nititur diſtinctione
virtuali, quæ precedit in re ipſa, & inuoluit
in ipliſ propositiōnibus, ut patet ex

Gilliſ commentar. Theol.

Qqq

dictis

XI.

dictis: Ad secundam, respondeo aliud esse requiri à contradictione extrema actualia, aliud distincta actualiter: & primū quidem verissimum est, nam in Deo actu est intellectus, actu voluntas: secūdum autem falsum, vt patet ex dictis: hoc posito, dandum est primum membrum cōsequentis, hoc est obiectum illarum propositionum à parte rei actu esse omnibus modis idem, distinctum tamen virtute, vbi ibidem dicitur: ex quo non sequitur vera contradictione, etsi de eodem obiecto à parte rei actu indistinctio prædicentur termini contradictori, quoniam nō subest illis prout est idem, sed prout virtute distinctū, vt sub ea distinctione præcisè conceptum, & significatum. Ad tertiam, qua hæc responso impugnatur, legandum est antecedens: & ad eius impugnationē respondeo, quotiescūque de essentia diuina sub diuersis conceptibus, & nominib[us] accepta termini contradictori enunciantur, non conuenire vtrunq[ue] simpliciter, sed affirmatiuum simpliciter, negatiuum secundū quid: ratio est, quoniam vnicæ illi, atq[ue] indiuisa prorsus entitati diuinæ simpliciter, & absolute inest omne prædicatum affirmatiuum continens perfectionem simpliciter, & simpliciter excluditur eius negatio: atq[ue] adeò, si significetur, prout est in se, propositio affirmatiua erit vera simpliciter, negatiua falsa: negatio verò cōuenit secundū quid, hoc est sub præcisione aliqua, aut virtuali distinctiōe: atq[ue] adeò, si intellectui diuino prout est in se, imponatur adæquatū nō men, hæc propositio erit vera; intellectus diuinus vult: quia tamen significatur à nobis sub præcisione omnimoda ab alijs perfectionibus, & ipse in se, quatenus præcisè est obiectum huius nostræ conceptionis, non est potentia volendi, sed intelligentiæ tantum, idcirco negatio conuenit illi secundū quid: atque adeo mirum non est, si fundetur in distinctione secundū quid.

XII.

Allatens.
Capreol.

His stabilitis facile est dissoluere singulas contradictiones, & prima quidem continet duas difficultates: altera est quomodo emanationum re ipsa distinctarum possint esse principia sola ratione distincta: altera quomodo de eadem re omnino indistincta possint enunciari termini contradictori. Prior per se pertinet ad materiam de Trinitate, nunc vero breuiter respondeo cum Aliacens. quætion. sexta, articul. secundo, litera S. & Capreol. artic. citato ad sextum, quemadmodum ex distinctione reali emanationum non colligitur distinctio realis

principij, vt per se patet, & ipsi tenentur admittere, qui voluntatem & intellectum dicunt esse idem realiter: ita neque colligi distinctionem ex natura rei, cur enim magis colligatur vna, quam alia? Ratio est, quoniam omnis pluralitas reducitur ad unitatem, & sicut eadem potentia naturalis, verbi gratia intellectus, aut voluntas absque illa distinctione sui à se est principium actuum realiter differentium secundū numerum, & speciem, & eadem omnipotentia diuina in se indistincta est principium omnium emanationum ad extra, quæ possunt esse infinitæ: ita essentia diuina quatenus est intellectus, & voluntas absque illa distinctione, ex natura rei potest esse principium emanationum diuinarum quantumcumque realiter differentium, vt bene explicat Toletan. in 1. distinct. 8. artic. 4. Tolet. ad secundum Scoti, contra tertiam conclusionem; & Landulphus apud Lychem quæst. 3. altera solvitur dicendo distinctionem virtualem vnicæ perfectionis diuinae, quæ inuoluitur nomine intellectus & voluntatis, sat est, vt de eadem sub rationibus virtualiter distinctis enunciantur contradictoria, quin propositiones sint verè contradictori. Ad Syllogismum expositorium, quo ostendi videtur vera contradictione, respondeatur, si termini sumantur, prout à nobis concipiuntur, assumptionem esse fallam, quoniam efficit hunc sensum, diuinitas prout eminēter & equipollat intellectui creato, & equipollat etiā voluntati, quod est falsum, si verò termini sumantur absolute, prout obiecta ipsorum sunt in re, tunc est vera, & efficit hunc sensum; diuinitas, quæ & equipollat intellectui, & equipollat etiam voluntati, in quo etiam sensu conclusio potest esse vera.

XIII.

Quod attinet ad secundū genus contradictionis, respondeo, quamvis concedendum sit huiusmodi propositionem, in Deo cognitio mali est voluntio boni, & similes, in terminis absolutis esse veras in sensu identico, propter omnimodam identitatem ex natura rei, vt ostendam tract. 7. quia tamen non valet consequentia à sensu identico ad formalem, verba autem, & nomina adiectiva non possunt prædicari nisi sensu formaliter, fit, vt ex omnimoda identitate inter intellectum, & voluntatem diuinam non sequatur has propositiones esse veras; intellectus diuinus vult, voluntas intelligit; Aduertendum tamen est, quamvis propter omnimodam attributorum identitatem concederetur, esse veras

veras has propositiones, voluntas diuina intelligit, intellectus vult esse: non tamen ex eo quod diuina voluntas sit omnino idem cum intellectu, & hic intelligat mala, sequi voluntatem diuinam velle mala; neque ex eo quod amor in Deo sit idem cum odio, sequi concedendum esse, diuinam voluntatem amare malos, & odire bonos: vt recte docent Adam. in I. d. 6. qu. 1. versus finem. Toletan. art. cit. ad secundam, & tertiam contradictionem. Andreas de Nouo Castro. d. 9. 10. q. vn. ad 3. contra 2. conclusionem, & Clypeus Thomistarum q. 10. super Porphy. art. 1. ad 2. & 3. Mayronij. Ratio diuinitatis est, quia ex identitate recte sequitur affirmatio, inter ea, quae sunt idem: ac proinde ex eo, quod voluntas sit idem cum intellectu, solum sequeretur terminos, vtrunque significantes de se inuicem praedicari: vt si dicitur, intellectus vult bona, voluntas intelligit mala: at in hac propositione voluntas vult mala, termini, qui coniunguntur non sunt voluntas, & cognitionis malorum, sed voluntas, & voluntio malorum, quae cum in Deo non detur affirmari, non potest de diuina voluntate, quemadmodum affirmari potest cognitionis malorum, quae doctrina similibus exemplis accommodari potest.

XIV. Ea, quae pertinent ad tertium genus, diluuntur ratione distinctionis virtualis vel etiam actualis negatiuæ: nam perfectiones secundum quos diuinitas, non est participabilis à creatura, vel distinguuntur virtute, vt ratio actus puri, & immensitas: vel inuoluunt diuersas negationes, vt simplicitas, & immutabilitas: termini vero diuersi saltu, penes negationes ex parte obiecti significati, non sunt idem: atque adeo, si vel ipsi de eodem subiecto alter per affirmationem, alter per negationem dicatur, vel de ipsis contradictionia enuncientur, non sicut propositiones vere contradictiones: vt patet, si de cæco, ac surdo dicatur, est cæcus secundum oculos, non surdus secundum oculos: idem quoque dicendum si comparentur duo termini, alter negatiuus, alter affirmatiuus: vt si homo datur, conueniet cum Angelo secundum vitam actualiem, non secundum materialitatem: eodem prorsus modo non est contradictione, si Deus dicatur communabilis creaturæ secundum vitam, non secundum simplicitatem. Similiter sat est distinctione virtualis inter diuinis perfectiones, vt à diuersis creaturis diuersimodo de participetur, quod egregie docuit Magnus Dionys. in lib. de diuinis nominibus, quem refert Carthus. in I. d. 2. q. 2. Proce-

ssiones, inquit, Hierarchica sunt discretiones, quibus diuina bonitas in se ipso summe simplex se ipsam varie, ac multipliciter communicat creaturis sive per essentiam, sive per vitam, sive per sapientiam, sive per iustitiam: quæ omnia in Deitate vnta uniformiter, & communiter unitur; & vnu sunt in ipso, sicut punctum: quod est centrum circuli, ab omnibus circumferentie lineis uniformiter participatur, & multæ impressiones participant formam sigilli. verum amen hoc & huiusmodi exempla incomparabiliter excedit diuina simplicitatis impartialitas; Denique contradictiones que 4. loco propositæ sunt, dissoluuntur ex dictis ad secundum genus contradictionis.

Dissoluuntur alia argumenta.

C A P V T XII.

E Andem sententiam pluribus alijs argumentis Scotistæ corroborant: quam adeo veram existimat Mayron. in I. d. 8. q. 3. initio, & q. 5. initio, vt dicat evidenter esse, & adeo efficaces credit rationes, quas adhibet, vt nisi quis proterius esse velit, dare manus debeat. Sed enim, cum antè, & post ipsum multi præstantis ingenij viri hoc argumentum tractauerint, & præter Scotti discipulos nemo in eorum sententiam ierit, imo aliqui eam graui censura notauerint, signum est rationes eius non esse ostensiuas, aut euidentes, imo fallaces, quae speciem quidem probabilitatis præferant, re autem ipsa sint sophisticae. Et illud quidem, quod eo loco adducit, quia tangit modum distinctionis relationum diuinarum commodius in materia de Trinitate explicabitur: & idcirco eo omisso ex ceteris, quæ ipse, Bassol. Lychet. & alij Bassol. congerunt, eligant potissima, ex quorum Lychet. solutione cetera quoque facile dissolueantur.

Primum est inter passionem demonstrandam, medium terminū, ac subiectum, debet esse distinctione ex natura rei: at Theologici demonstrant de Deo quedam attributa per alia: ergo attributa & inter se, & ab essentia distinguuntur ex natura rei. Maior propositio pater, quoniam demonstratio omnis procedit à notioribus, idem vero non potest esse notius se ipso: præterea medius terminus non debet esse synonymus cum passione, aut subiecto, nec hæc inter se: cum vero nulla est distinctione ex parte obiecti significari, diuersa eius nominina sunt synonyma: atque adeo nullum attributum potest esse medius terminus ad de-

I.

II.

monstrandum aliud. Secundo quoniam à summe perfecto debet abesse cōfusio: vbi autem nulla est distinctio, necessario datur cōfusio, quæ distinctioni opponitur. Tertiò, quacunq; secundùm proprios conceptus maximè communes, & abstractos habent distinctionem formalem, vbi cunque sint, eandem retinent: sed perfectiones diuinæ secundùm proprios conceptus communes Deo, & creaturis vendicant distinctionē formalem ex natura rei: ergo, cum eorum propria ratio formalis sit in Deo; v. g. sapientia, iustitia, intellectus, & voluntas, in ipso quoque seruabunt eandem distinctionem formalem. Maior propositio est eidens: quoniam identitas, aut distinctio est proprietas necessariò consequens naturam, atq; adeò, si res aliqua secundùm quidditatum conceptum illam vendicat, salua cādem ratione formalis quidditativa, semper eam vendicabit, quantumcunque diuersis rebus insit. Assumptio ostenditur, quoniam sapientia in communione non est nisi sapientia, sicuti equitas non est nisi equitas, abstractione enim maximè præcisa retrahit, ac remouet rationem formalem ab omnibus extrinsecis, & solum ea seruat, quæ pertinent intrinsecè ad eius quidditatem: atque ita sapientia in communissima abstractione non est iustitia, neque hæc sapientia, & sic de cæteris perfectionibus simpliciter: quartò, singula attributa seorsim sumpta magis sunt idem sibi, quam comparata reliquis: verbi gratia, sapientia maiorum habet identitatem secum, quam cum iustitia, aut quoquis alio attributo: hoc autem fieri nequit, nisi eidem, quatenus comparatur cum iustitia, & alijs desit aliquis modus identitatis ex natura rei, quem habet respectu sui ipsius: comparatio enim penes magis, & minus infert relationem inæqualitatis, quæ supponit aliquem defectum ex altera parte: nō desit identitas realis vt patet, ergo formalis: nam sola distinctio rationis non sat est, vt aliquid dicatur magis, vel minus idem. Ultimo quævis perfectio absoluta non minus est in Deo secundùm propriam rationem ab alia distinctam ante omnem actum intellectus, quam paternitas, ac filiatio: hæc verò in Deo sunt verè, ac propriè distinctæ ante actum intellectus, ergo & illæ. Nam, sicut verè Deus est Pater, ac Filius, ita est verè, & formaliter iustus, sapiens, misericors.

III. P. unum argumentum tangit duas difficultates, alteram de medio demonstrationis, aliam de ratione nominis synonymi. Et prior quidem facile expediri po-

test ex ijs, quæ libr. I. tractat. 4. cap. octauo, dicta sunt, diuidendo propositionem notam ex alio innotam, ex alio secundùm se, & notam ex alio quo ad nos: ea est nota ex alio secundùm se, quæ absque ordine ad nostrum intellectum habet suæ parte natura terminum à subiecto, & passione distinctum: qua ratione hæc propositio, lunapatur Eclipsim, secundùm se est nota ex alio, quoniam interpositio terræ inter ipsam, & solem, est terminus à parte rei distinctus à luna, & ecclipsi, quam paritur. Ea verò est, quo ad nos agnoscebilibus ex alio: quæ tametsi suæ natura careat medio termino, nihilominus respectu nostri habet medium terminum, cuius connexio cum passione est notior nobis, quām coniunctio passione cum subiecto: sic se habet propositio, qua prima passio enunciatur de definito: etiè enim inter hoc, & illam nihil prorsus intercedat à parte rei, nihilominus nobis notior est coniunctio passione cum definitione, quam cum definito: & ita utrum definitione pro medio ad demonstrandam passionem de definito. Eodem modo perfectiones diuinæ, si secundùm se spectentur, respectu cognitionis ipsis adæquatae non sunt demonstrabiles aliae per alias de essentia: quia notitia adæquata vno iætu omnes, ac singulas per modum vnius attingit, nec in re ipsa est vnum secundùm se notius altero. Si tamen sumuntur in ordine ad nostrum intellectum, propter imperfectum modum intelligendi nostrum, quædam sunt nobis notiores alijs, & ex hac parte, non repugnat, vt quæ in re vnum sunt omnino indistinctum, concepta à nobis per modum plurimum, vnum de altero per aliud demonstretur. Hoc posito, neganda est maior propositio primi argumenti: & distinguendum id, quod ad eius confirmationem adducitur: si enim sensus sit, idem non posse esse notius semetipso secundùm se, concedendum est: negandum verò, si intelligatur respectu nostri intellectus, non posse esse idem notius, & minus notum ratione virtualis distinctionis, sub qua diuersimodo apprehenditur: at verò perfectiones diuinæ, vt dixi, hoc, non illo modo notiores nobis sunt.

IV. Confirmatio eiusdem argumenti respicit alteram difficultatem de ratione nominis synonymi. Pro qua dico, certum omnino esse, medium terminum nullo modo posse esse synonimum passione, vel subiecto: nam, cū synonyma habeat idem significatum, & modū significandi, & solum diffe-

rant

rent penes voces externas, ut gladius, & ensis, idem omnino conceptus respondet pluribus vocibus synonymis: atque adeo, si medisterminus est synonymus subiecto, enunciatio, qua passio enunciatur de subiecto, erit quæ nota, ac illa, qua enunciatur de medio, & ita non erit discursus, qui semper procedit à notioribus. Verum ut duo nomina sint synonyma, non sat est omnimoda idætas ex parte obiecti formulariter significati, sed præterea requiritur omnimoda identitas ex parte modi significandi, ita ut ex vi significationis nominum synonymorum idem, ac per omnia similiis conceptus significatur: nam cum voces sint immediate signa conceptuum, si diuersis vocibus dissimiles conceptus respondeant, voces non erunt synonymæ, etiamsi significatum sit omnino idem. Hac ratione definitio, & definitum non sunt synonyma, & tamen obiectum significatum est idem prorsus, similiter ratio inferior, & superior non sunt synonyma, & tamen significant eandem intelligendi vim. At nomina perfectionum diuinarum quamvis significant idem obiectum ex natura rei in distinctione, significant tamen diuerso modo, & ideo non sunt synonyma: Este vero satis hanc diuersitatem ad rationem mediæ termini, patet ex Philosopho, qui lib. I. Met. cap. 6. definitionem ait, esse potissimum medium demonstrationis, & in Metaphysica, & Mathematica agnoscit demonstrationes per causas formales, & tamen non in omnibus distinguuntur medium actu ex natura rei ab extremis, sed virtute tantum, aut nostro intelligendi modo.

V. Secundò argumento vtitur Bassolis, qui frequenter distinctione illa 22. distinctionem exigit in diuinis, quasi perfectionem simpliciter oppositam confusione, quæ sonat imperfectionem. Verum enim verò distinctione, quæ opponitur confusione, est longe diuersa ab ea, quæ opponitur identitati: hæc enim reperiri potest cum confusione, ut videre est in aceruo rerum specie diuersarum; verbi gratia tritici, millij, & hordei, mutuo permisurum: inter quas est verè distinctione opposita identitati, adhuc enim in aceruo singula grana retinent propriam speciem, qua ab alijs differunt: non est autem distinctione opposita confusione, quoniam grana eiusdem speciei non sunt ab alijs segregata, aut ordine digesta, sed casu tumultuarie permista. Item distinctione, & identitas illi repugnans sunt immediate opposita, respectu cuiuscun-

que subiecti: confusio vero, est distinctio illi opposita nequaquam. Etenim confusio non est in pura, ac simplici unitate, sed in multitudine; ut patet ex eo, quod ait Albertus in prima distinct. vige-

Albertus.

simia quarta, litera G. *Confusio*, inquit, est *compositio eorum*, quæ numerantur ad innumeram inordinata: quæ numerantur, multitudinem conflant, & quia carent, ordine dicuntur confusa: nascitur enim confusio ex multorum permisitione absque uno ordine, ita ut unum ab altero vix, aut nullo modo discerni queat: qua ratione in chao singebant antiqui Philosophi confusam rerum congeriem nullo ordine digestam: quam Deum nulla redita, vel detracta, sed solo ordine, ac loco congruo singulis assignato in hunc mundi ornatum, aptamque rerum congeriem commutasse, autor est Plutarch.

Plutarch.

problem. Sympo. decad. I. problem. 2. ideoque, ut docet Sanctus Thomas secunda secunda, quæst. centesima octuagesima octaua, articul. I. ad quartum. *Confusio opponitur distinctioni, & ordini*: at res una simplex propter sui præstantiam pluribus æquipollens, sicut neque ordinis, ita neque confusionis illi oppositæ capax est: quis enim mentem nostram spiritualem, & penitus indiuisam, confusam appetet eo, quod vis percipiendi odores non sit in ipsa distinctione ex natura rei, à vi intelligendi colores, sicut in sensibus odoratus distinguitur à visu. Ex quo patet, etiæ distinctione opposita confusione semper supponat distinctionem oppositam identitati, non tamen proinde fore confusione, vbi hæc desuerit. Et proinde ex eo, quod in Deo non sit confusio, nequaquam sequitur distinctione ex natura rei, quoniam tam confusio, quam utraque distinctione repugnat simplici unitati, & solum in vera multitudine reperitur. Neganda est itaque maior propositio secundi argumenti: & ad primam eius confirmationem neganda est assumptio: quoniam, ut patet ex dictis, non est confusio, neque distinctione, vbiunque est identitas omnimoda, & perfecta unitas.

V. I. Hæc sunt intelligenda de identitate, ac distinctione ex natura rei: quia tamen perfectiones diuinæ habent distinctionem virtualem, ut tractat sequente constabit, habent quoque eodem modo distinctionem eam, quæ opponitur confusione: nam, sicut in nobis est ordo realis inter proprietates, & perfectiones, ita in diuinis secundum pluralitatem virtualem concedi etiam potest ordo quidam vir-

Gillij commentar. Theol.

Qqq 3

tualis,

tualis, ratione ctius intelligimus in Deo prius essentiam in ratione substantia, ac vita, deinde potentias, postremo actus vitales: quin, & inter ipsas potentias, & actus ipsarum idem ordo concipi posuit, vt intellectus sit virtute prior voluntate, & haec omnipotencia, & inter actus primum locum teneat intellectio; secundum voluntio: & deinde varia genera actuum vtriusque potentiae iuxta varios prioris, ac posterioris sumptos ex parte obiectorum, vt fuis declarauit hoc lib. tract. 2. cap. vltimo: & ita secundum hanc pluralitatem nulla est confusio, sed maxima distinctione: ita enim singulæ suis proprijs rationibus formalibus virtute, & ratione distinctæ sunt, vt sapientia non confundatur cum iustitia, neque haec cum misericordia: & sic in cæteris.

VII. Vis argumenti tertio loco positi consistit in veritate assumptionis: nam, si ea vera est, argumentum euidenter concludit; Veritas autem eius ex eo colligi videtur, quoniam quæcumque duas rationes inuicem comparatae, aut vindicant identitatem, aut distinctionem: quæ sunt opposita immediata respectu cuiusque entis: perfectiones autem simpliciter secundum communem abstractionem non vindicant omnimodam identitatē, alioquin eam quoq; habent in creaturis participantibus rationes ipsarum, quod tamen est aperte falsum: ergo vindicant distinctionem. Præterea, distinctione formalis ipsarum in formis creatis non sumitur ab ipsis creaturis: nam, si consideremus habitus sapientie, ac iustitiae creatæ præcisæ omnibus, quæ vindicant, quatenus creatæ sunt, adhuc erit inter eos distinctione formalis ex natura rei, nō nisi propter rationes communes sapientiae, ac iustitiae: ergo haec in maximè præcisa abstractione vindicant actualē distinctionem ex natura rei formalem.

VIII. In hac difficultate statuendum in primis, perfectiones simpliciter secundum abstractionem maximè cōmūnem, vēdicare distinctionem aliquam secundum rationes formales: fundamentum est id, quod ex parte adductum est ad probandum assumptionē huius tertij argumenti, quoniam repugnat, vt duo conceptus formales cum mutua præcisione habeantur de obiecto nulla prorsus ratione distinctione: at conceptus sapientiae, & iustitiae in communī vñus ab altero mutuo præscindit, nam in ratione sapientiae non clauditur ratio iustitiae, nec viceversa. Verum vtrū haec distinctione debeat esse ex natura rei, nō conuincit hoc argumento, nam videmus rationes forma-

les solum virtutē distinctas concipi sub eadem præcisione vnius ab altero, vt vñi venit cum concipi posuit in intellectu nostro rationē superiorē, & inferiorē, rationē præctici, & speculatiui, quæ se habet ex parte potentiae; quæ omnes virtute solum distinguuntur, & tamen cōceptus vnius præscindit à ratione formaliter alterius. Quapropter dicendum est cum Heruæo quodlib. Heruæi, 1.q.2. §. Modo restat, & Argentin. in 1.d.6.q. Argentin. Argentin. 1.art.2.ad 6. rationes communes analogicas non necessariō vendicare identitatem, aut distinctionem ex natura rei, sed abstrahere ab vtrac; cum indifferentiā ad ipsas iuxta naturam suorū analogatorū: id vero ostendo eodē exemplo rationis præcticae, & speculatiui, quatenus est analogicē communis potētij, & habitibus: nam in potentia intelligendi est prorsus idem ex natura rei sola ratione distincta, in habitibus vero naturalibus fortiter distinctionem realē, nam ratio præctici reperta in morali philosophia non solum formaliter, sed etiam realiter distinguuntur à ratione speculatiui, quæ datur in Metaphysica, aut Philosophia naturali: simil modo sapientia, iustitia, misericordia, ceteræque perfectio-nes communes Deo, & creaturis, secundum se distinctionē ex natura rei, nec includit, nec excludit: sed ratione analogorum hanc vel illam vindicant, scilicet distinctionem in creaturis, identitatem in Deo.

IX. Ex his patet solutio ad argumentum, neganda quippe est assumptione: cuius probatio, vt patuit, solum cōcludit dandā aliquā distinctionem formalem, s. actualē, vel virtualem, quæ datur in diuinis: non probat autem dandam necessariō actualē, quoniam duo sola ratione distincta possunt mutuo præscindi, vnum ab alio secundum conceptus mentales. Ad primam rationem dubitandi à me induciam respondeo, distinctionem, & identitatem ex natura rei esse quidem immediate opposita respectu entium particularium, ita vt necessariō altera ex his debeat singulis inesse: at verò respectu rationum communū aliter se habere, siquidem non est opus, vt cuiilibet altera ex his determinatē conueniat, vt patet in exemplis allatis: nam ratio præctici, & speculatiui in maximē communī abstractione à potētij, & habitibus, neutrā ex illis determinatē vendicat: sufficit autem vt vendicet altera ex ipsis indeterminate: quod similiter dicendum est de identitate, & distinctione reali: non n. altera ipsarū determinatē conuenit sapientiae, aut iustitiae in maximē cōmūni abstractione, nam si cōueniret identitas, & iam sapientia,

& iustitia

& iustitia creata, essent idem realiter, quod est falsum, si vero conueniret distinctio, et iam sapientia, & iustitia diuina distinguerent realiter, quod est erroneum. sicut autem non est necessarium, ut distinctio, aut identitas realis determinate illis conueniat, sed indeterminate per inferiora, similiter non est opus, ut determinate conueniat identitas, vel distinctio ex natura rei formalis. Ad secundam negandum est antecedens: nam, si consideretur propria, ac specifica differentia, qua sapientia creata constituitur, ab ea habet ut distinguitur ex natura rei a iustitia, & ceteris perfectionib⁹ simpliciter.

X.

Quartum argumentum dupliceiter solui potest cum Capreolo art. citato ad 15. vel negando maiorem propositionem, quoniam, ut ex Patribus vidimus, singulae perfectiones non sunt magis eadem sibi, quam alijs: & ita inter eas non est comparatio penes magis, & minus in ratione identitatis, scilicet ex natura rei: quo sensu assumitur propositio ab Scotistis. Quod si propositio non determinetur ad identitatem ex natura rei, tunc potest aliter solui, negando assumptionem: nam sapientia nec a parte rei actu, nec virtute, aut ratione distinguitur a se ipso: ab alijs vero attributis, si non ex natura rei actu, virtute tamen, ac ratione distinguitur: & sic comparatione aliorum caret identitate opposita distinctioni virtutis, qua non caret respectu sui.

XI.

Vltimum argumentum prouenire videtur ex eo, quod Bassolis, qui eo vtitur, & alij, non percipiunt modum, quo in sententia, quam tueor, perfectiones diuinæ dicuntur distingui virtualiter: videtur autem ita hoc accipere, quasi dicatur, eas non esse formaliter, sed solum virtualiter in Deo: ideoque crebro hoc impugnat, quasi assertur ab auctoribus, quos sequor. Immerito tamen: nam ijdē s̄p̄s docent perfectiones esse formaliter in Deo. Verūm aliud est perfectiones esse formaliter in subiecto, aliud, distinqui formaliter: itē aliud, distingui virtualiter, aliud, esse virtualiter. etenim possunt esse formaliter, quin distinguantur formaliter, & distingui virtualiter, quin sint virtualiter. Quæ duo patent ijdē exemplis, quibus sum frequenter v̄sus: Etenim ratio practici, & speculati, i verè, propriè, ac formaliter conuenit intellectui nostro, ut per se patet, alioquin non possent disponi p̄ habitus naturales ad actus speculatiuos, & practicos, habitus n. naturales non disponunt potestias, nisi ad actus, quos alioquin absque habitibus possunt elicere: ratio vero speculatiui in potentia non est aliud, quam vis speculandi, sicut ratio practici est

vis eliciendi actus directuos praxeō: & tamen eadē rationes distinguuntur virtute solum ob eminentiam potentiae intellecticis, extendētis se ad actus, ad quos requiruntur habitus actu distincti: Eadem ratione sapientia, iustitia, ceteræque perfectiones diuinæ sunt formaliter in Deo, & nihilominus ob eminentiam perfectionis infinitæ diuinæ essentiae, non distinguuntur actu formaliter, sed virtute. Hocposito, respondeo maiore propositionem, quatenus ait perfectiones attributales non minus formaliter esse in Deo, quā relationes personales, cōcedendam: & hoc solum probat argumentum: quatenus vero ait non esse minus distinctas formaliter, negandam: quoniam, relationes ob oppositionem inducunt distinctionē realem: et si argumentum valeret, hæc danda esset in perfectionibus absolutis, quod est absurdum, ut ijdēdem Scotistæ concedunt: perfectiones vero absolutæ nullam habent omnino oppositionem, quo minus sicut in eadem realitate, ita etiam conueniant in eadem prorsus formalitate ex natura rei. Nec huius oppositum suadet argumentum.

TRACTATVS SEXTVS, DE DISTINCTIO- NE PERFECTIONVM DIVINARVM.

Magnus Dionysius cap. 9. de diuinis *Magn. Dion.* nominibus, cūm de identitate Deitatis egisset, egit etiam de eiusdem alteritate, non quidem personali, cuius eo loco non meminit, dixerat autem cap. 2. sed de essentia: quam solum eo loco explicavit ratione diuersarum emanationū perfectionum diuinarum ad creaturas. Ipse quoque post tractatum de omnimoda identitate perfectionis diuinæ absolutæ, ordior hunc de eiusdem alteritate, sive distinctione, ut utr vocabulo magis usurpato inter Theologos. Ea vero, si comparetur Deus cum rebus creatis, est maxima: differt enim ab ijs plusquam genere, neque cum eis admittit ullam identitatem realem, aut formalem secundum individuum identitatē: non respuit tamē analogicam conuenientiam in ratione entis, & aliarū perfectionū simpliciter sibi cū creaturis cōmuniū: ratione cuius idē Dionysius vbi supra creaturas Deo similes, ac dissimiles dicit: similes quidē, quia p̄ vi-rib⁹ ei partcipant, qui non potest partcipari: dissimiles autē, quia a causali auctore suomultū infe-riora sunt, & infinitis, & non cōparandis mēsuris ab eo longē absunt. Quia vero hēc distinctio Dei